



**T.C.
YALOVA ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ**

**İLETİŞİM VE TASARIM ANABİLİM DALI
İLETİŞİM SANATLARI BİLİM DALI**

**KADINA YÖNELİK ŞİDDET OLAYLARINDA SOSYAL MEDYA FAKTÖRÜ
VE TOPLUMSAL İKİYÜZLÜLÜK**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

YASİN ARSLAN

DANIŞMAN: DOÇ. DR. ESRA CİZMECİ ÜMİT

**YALOVA
AĞUSTOS-2024**



T.C.
YALOVA ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

İLETİŞİM VE TASARIM ANABİLİM DALI
İLETİŞİM SANATLARI BİLİM DALI

KADINA YÖNELİK ŞİDDET OLAYLARINDA SOSYAL MEDYA FAKTÖRÜ
VE TOPLUMSAL İKİYÜZLÜLÜK

YÜKSEK LİSANS TEZİ

YASİN ARSLAN
187227022

DANIŞMAN: DOÇ. DR. ESRA CİZMECİ ÜMİT

YALOVA
AĞUSTOS-2024

ETİK BEYAN

Yalova Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Tez/Proje Yazım Kuralları'na uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmada; tez içinde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi, tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu, tez çalışmada yararlandığımseserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi, kullanılan verilerde herhangi bir değişiklik yapmadığımı, bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu bildirir, aksinin tespiti halinde doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi taahhüt ve beyan ederim.

Yasin ARSLAN

ÖNSÖZ

Yüksek lisans eğitimim boyunca benden yardımlarını esirgemeyen, akademik anlamda bana her zaman destek olan sayın danışman hocam Doç. Dr. Esra CİZMECİ ÜMİT'e teşekkür ederim. Her zaman yanımda oldukları ve benden desteklerini hiçbir zaman esirgemedikleri için aileme teşekkür ederim.

Ağustos-2024

Yasin ARSLAN



İÇİNDEKİLER

ETİK BEYAN	i
ÖNSÖZ.....	ii
KISALTMALAR LİSTESİ.....	vi
ÖZET.....	vii
ABSTRACT	viii
GİRİŞ	1
AMAÇ VE YÖNTEM	3
BİRİNCİ BÖLÜM.....	6
BİYOLOJİK CİNSİYET, TOPLUMSAL CİNSİYET VE KADINLIK.....	6
1.1. Biyolojik Cinsiyet	6
1.2. Toplumsal Cinsiyet Kavramı	6
1.3. Farklı Toplumsal Cinsiyet Yaklaşımları	7
1.3.1. Feminist sosyal bilim yaklaşımları.....	7
1.3.2. Pozitivist sosyal bilim yaklaşımı.....	8
1.3.3. Yorumsamacı ve eleştirel sosyal bilim yaklaşımları.....	9
1.3.4. Kesişimsel yaklaşımlar.....	11
1.3.5. Eleştirel erkeklik çalışmaları ve Queer teorisi	12
1.4. Ataerkil Toplumsal Cinsiyet Normlarına Göre Kadınlık.....	12
1.4.1. Farklı kültürlerde kadın.....	13
1.4.2. Türk toplumunda kadınlığın tarihçesi	15
İKİNCİ BÖLÜM	18
ŞİDDET OLGUSU	18
2.1. Şiddet Kavramının Tanımı.....	18
2.2. Şiddetin Yerel ve Küresel Boyutları	18
2.3. Şiddetin Psikolojik Boyutu	19
2.4. Şiddetin Kültürel ve Sözlük Tanımları	20
2.5. Şiddet Kavramının Tarihsel Süreci	21
2.6. Şiddetin Sosyolojik Boyutları	22
2.7. Şiddetin Sosyo-Psikolojik Boyutları.....	23

2.8. Kadına Yönelik Şiddet	25
2.8.1. Kadına yönelik şiddet türleri	26
2.8.1.1. Fiziksel şiddet	28
2.8.1.2. Psikolojik şiddet	28
2.8.1.3. Cinsel şiddet	29
2.8.1.4. Ekonomik şiddet	30
2.8.1.5. Siber Şiddet	30
2.8.2. Dünyada ve Türkiye’de Kadına Yönelik Şiddete Tarihsel Açıdan Bakış	31
2.8.2.1. Dünyada ve Türkiye’ de kadına yönelik şiddeti engelleme çalışmaları	32
2.8.3. Kadın cinayetleri (Femicide kavramı)	34
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	39
YENİ MEDYA ORTAMLARINDA KADINA YÖNELİK ŞİDDET	39
3.1. Yeni Medya Teknolojilerinin Kısa Tarihçesi	39
3.2. Sosyal Medya Kavramı	40
3.2.3. X (Twitter)	42
3.3. Kadına Yönelik Şiddet Olaylarının Sosyal Medyadaki Yansımaları	43
3.4. Kadınların Dijital Platformlarda Mağdur Edilmesi	45
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM	51
ARAŞTIRMA METODOLOJİSİ	51
4.1. Teorik Çerçeve	51
4.2. Söylem Analizi	51
4.3. Araştırma Örneği	53
BEŞİNCİ BÖLÜM	56
BULGULAR VE TARTIŞMA	56
5.1. Kadına Yönelik Şiddet ve Toplumsal Tepkiler	58
5.1.1. Toplumsal tepkilerin genel değerlendirilmesi	59
5.1.2. Sosyal medyada tepkilerin çelişkisi	63
5.2. Dindarların Suçlanması	66
5.3. Toplumsal İkiyüzlülüğün Analizi	69
5.4. Şiddete Şiddetle Karşılık Vermek	72
5.5. Kadınların Araçsallaştırılması	75

5.6. Şiddeti Meşrulaştıran Tepkiler.....	79
5.7. Adalet Talebinde Çifte Standartlar.....	84
5.8. Kadına Yönelik Şiddet Olaylarında Toplumsal İkiyüzlülük.....	86
SONUÇ	87
KAYNAKÇA	98
ÖZGEÇMİŞ	105



KISALTMALAR LİSTESİ

TÜİK	: Türkiye İstatistik Kurumu
OECD	: Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Teşkilatı
TDK	: Türk Dil Kurumu
UNSTATS	: Birleşmiş Milletler İstatistik Birimi
UKSGM	: Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü
CEDAW Sözleşmesi	: Birleşmiş Milletler Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi
DARPA	: Savunma İleri Düzey Araştırma Projeleri Kurumu
AİHM	: Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi
ABD	: Amerika Birleşik Devletleri

KADINA YÖNELİK ŞİDDET OLAYLARINDA SOSYAL MEDYA FAKTÖRÜ VE TOPLUMSAL İKİYÜZLÜK

ÖZET

Yeni medyanın günlük yaşamımıza etkisinin artmasıyla birlikte, gündemi takip etmek için en çok tercih edilen platformların başında İnternet gelmektedir. İnternet, eğlence, eğitim, iletişim ve ülke ile dünya gündeminden haberdar olma gibi çeşitli amaçlarla kullanılmaktadır. Özellikle sosyal medya platformları, bireylerin yaşamına girdiğinden beri İnternet kullanımının yeni bir boyut kazanmasına neden olmuştur. Daha önce medya, kitlesel iletişim süreçlerini yönlendirirken, İnternet’le birlikte karşılıklı etkileşimler söz konusu olmuştur. Bu durum ise bireyleri içeriği tüketen değil, aynı zamanda içerik üreten bir konuma taşımıştır. Her sosyal medya platformunun kendine özgü bir habitatu bulunmakta ve kullanıcılar platformların habitatına uygun paylaşımlar yapmaktadırlar. Haber ve gündem üzerine paylaşımların en çok yapıldığı alan olarak X, birçok toplumsal sorun ile ilgili fikirlerin paylaşıldığı ve tartışıldığı bir alandır. Günümüzün en önemli toplumsal sorunlarından biri olan kadına yönelik şiddet konusu da çeşitli hashtag’ler aracılığı ile X’te kendine yer bulmaktadır; ancak yapılan paylaşımlarda kullanılan söylemlerde kadına yönelik şiddet olgusu yeniden üretilmektedir. Bu konuya dikkat çekmeyi amaçlayan bu tez çalışmasında Türkiye’de kadına yönelik bakış açısı sosyo-ekonomik, kültürel ve politik açılardan incelenecektir. Şule Çet ve Pınar Gültekin cinayetleri vaka örnekleme olarak ele alınacak ve Türkiye’deki X kullanıcılarının bu vakalar özelinde kadına yönelik şiddet olayları üzerinden yaptıkları paylaşımlarda ortaya çıkan toplumsal ikiyüzlülük tartışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Kadına şiddet, Sosyal medya, Toplumsal ikiyüzlülük.

SOCIAL MEDIA AND SOCIAL HYPOCRISY IN CASES OF VIOLENCE AGAINST WOMEN

ABSTRACT

As the influence of new media on our daily lives has grown, the Internet has become one of the most preferred platforms to follow the agenda. The Internet has been used for various purposes, such as entertainment, education, communication, and keeping up with the agenda of the country and the world. Since their introduction into our lives, social media platforms in particular have given the use of the Internet a new dimension. While the media previously guided mass communication processes, mutual interactions have come into question with the Internet. This has brought individuals not only to a position of consuming content but also to a position of producing content. Violence, which often originates within the family and manifests itself as a mechanism that controls women, now appears through social media, as well. The content on social media has taken a position that reproduces violence against women. This study analyses the view toward women in Türkiye from socio-economic, cultural, and political perspectives and focuses on the murders of Şule Çet and Pınar Gültekin. It also seeks to reveal the social hypocrisy concerning violence against women in Türkiye. X, a new media tool, is the focal point of this study. The results of the study showed hypocritical approaches in the reactions to violence against women and femicide in Türkiye.

Keywords: Violence against women, Social media, Social hypocrisy.

GİRİŞ

Şiddet, tarih boyunca farklı toplumlarda, farklı biçimlerde görülen ve evrensel bir olgu olarak kabul edilebilen bir sorundur. Dünya genelinde karşılaşılan bir sorun olarak şiddet, zamana ve topluma göre değişen bir yapıya sahiptir. Bir toplumda şiddet olarak algılanan bir davranış, başka bir toplumda aynı şekilde algılanmayabilmektedir. Şiddet, genellikle bir kişiyi korkutmak ve sindirmek amacıyla kullanılan bir eylem olarak tanımlanmaktadır (Ünsal, 1996: 29). Şiddetin toplumsal yaşam üzerinde büyük etkileri olmasına rağmen bireylerin bu konuda yeterince bilinçlendirilmemesi, insanların şiddeti anlamalarını zorlaştırabilmektedir. Günümüzde yaygın olarak sadece fiziksel şiddet, “şiddet” olarak kabul edilmekte ve yüzeysel olarak ele alınmaktadır (Carter ve diğerleri, 2014:109). Fiziksel şiddet vurma, darp etme, saldırma gibi doğrudan fiziksel zarar verme eylemlerini içerirken; duygusal ve psikolojik şiddet tehdit etme, aşağılama ve manipülasyon gibi davranışları kapsamaktadır. Türü ne olursa olsun şiddet genellikle güç ve kontrol aracı olarak kullanılmakta ve mağdurlarının özgürlüklerini ve haklarını ihlal etmektedir.

Toplumsal şiddetin birçok türü bulunmakla birlikte, kadına yönelik şiddet Türkiye’nin en önemli toplumsal sorunlarının başında gelmektedir. Kadına yönelik şiddet, yüzyıllardır var olan ve günümüzde hâlâ çözüm bekleyen bir sorundur. Toplumların her kesiminde görülen bu şiddet türü, kadınların insan haklarına yönelik ciddi bir ihlal olarak kabul edilmektedir. Akademik çalışmalar, bu durumun sadece bireysel bir sorun olmadığını, aynı zamanda derinlemesine kökleri olan toplumsal bir sorun olduğunu ortaya koymaktadır.

Kadına yönelik şiddet, bir kişinin cinsiyeti nedeniyle başka bir kişiye karşı fiziksel, duygusal, cinsel veya ekonomik olarak zarar vermesini içeren her türlü eylemi ifade etmektedir. Kadına yönelik şiddetin türleri ev içinde partner/eş şiddeti, cinsel saldırılar, taciz, tecavüz, zorla evlilikler ve aile içi şiddet şeklinde karşımıza çıkmaktadır. Kadına yönelik şiddet türlerinin altında yatan nedenler hem oldukça karmaşık hem de birbirleriyle bağlantılı şekildedir. Toplumsal cinsiyet eşitsizliği, ataerkil toplum yapısı ve bununla bağlantılı toplumsal normlar gibi yapısal faktörler, şiddetin yaygınlaşmasına zemin hazırlamaktadır. Örneğin ataerkil toplumsal cinsiyet düşüncesinde kadınların zayıf, duyarlı ve sömürülebilecek varlıklar olduğuna inanılmaktadır (Alat, 2006: 296).

Ayrıca ekonomik güç dengesizlikleri, kadınların ekonomik bağımsızlığının kısıtlanması gibi sorunlar da şiddetin ortaya çıkmasına etkili olabilmektedir. Dahası, kadın-erkek arasındaki iletişim eksikliği, duygusal kontrol, alkol veya madde bağımlılığı gibi bireysel faktörler de şiddetin

artmasına katkıda bulunabilmektedir.

Kadına yönelik şiddetin etkileri hem bireysel hem de toplumsal düzeyde büyük önem taşımaktadır. Şiddet mağduru kadınlar, fiziksel yaralanmaların yanı sıra psikolojik travmalar da yaşayabilmektedirler. Bu travmalar depresyon, anksiyete, düşük özsaygı gibi uzun vadeli etkilere yol açabilmektedir. Toplumsal düzeyde ise şiddetin yaygınlaşması, kadınların toplum içerisindeki konumlarını güçsüzleştirmekte ve cinsiyetler arası eşitsizliği derinleştirmektedir.

Medya, günümüzde toplumların önemli bir parçası olarak etkisini geniş ölçüde hissettirmektedir; ancak medyanın kadına yönelik şiddetin algılanışı ve normalleştirilmesi üzerindeki etkileri oldukça tartışmalıdır. Medya, kadına yönelik şiddeti görsel ve sözlü olarak geniş kitlelere aktarabilen bir iletişim aracıdır. Televizyon programları, filmler, müzik klipleri, haberler ve Internet içerikleri, kadına yönelik şiddeti çeşitli biçimlerde aktarma ve normalleştirme riski taşımaktadır. Kadına yönelik şiddetin medya mecralarında sunulma ve üzerinde konuşulma biçimleri, toplumun bu sorunu algılayışını önemli ölçüde etkileyebilmektedir. Örneğin şiddet içeren içeriklerde kadınların mağduriyeti küçümsenebilir veya normalleştirilebilir, izleyici/okuyucu konuya duyarsızlaştırılabilir ya da medyanın alıcıları şiddeti kabul edilebilir bir çözüm yolu olarak görebilir. Şiddet haberleri hem geleneksel medyada hem de yeni medyada en çok ilgi gören konular arasında yer almaktadır. Kimi çalışmalara göre medya, çeşitlilik içeren bir toplumda damgalamayı yaydığı ve desteklediği için bu konuda en büyük sorumluluğu taşımaktadır (Mardikantoro vd, 2022: 47).

Geleneksel medyanın kadına yönelik şiddeti aktarımı bu denli hassas iken, bireylerin yaşamlarına daha derinlemesine nüfuz eden yeni medya platformlarında kadına yönelik şiddetin yer buluşu incelenmesi gereken bir husustur. Yeni medyanın en çok kullanılan platformlarından sosyalmedya artık tüm toplumsal sorunların konuşulduğu, tartışıldığı, çeşitli biçimlerde temsil edildiği önemli bir mecradır. İnternet üzerindeki çeşitli mecralarda kadınlara yönelik nefret söylemi, aşağılama, tehdit etme ve saldırgan bir dil içeren içeriklerin yaygınlığının arttığı z a t e n bilinmektedir. Ancak bunların yanı sıra sosyal medya platformları, toplumda gündem olmuş belirli kadına yönelik şiddet vakalarının eleştirildiği de bir mecradır.

Bu vakaların zanlıları eleştirilirken kullanılan söylemlerin toplumsal cinsiyet eşitsizliklerini derinleştirilmesi ve yeniden üretmesi, gizli kalmış bir tehlike niteliğindedir. Bu bağlamda bu çalışmada Şule Çet ve Pınar Gültekin cinayetleri özelinde sosyal medyada kadına yönelik şiddete

ilişkin X platformunda yapılan paylaşımlar söylem analizi yöntemi ile incelenecektir.

AMAÇ VE YÖNTEM

Kadına yönelik şiddet, toplumda her geçen gün daha da kötüleşen yaygın bir sosyal sorun olmasının yanı sıra, kadınların işini kaybetmesine, hatta fiziksel olarak zarar görmesine neden olabilecek ciddi bir toplumsal sorundur (Gencer ve diğerleri 2019: 18-25; Özkan, 2017: 533-564). Dünya Sağlık Örgütü'nün 2013 raporuna göre dünya çapında kadınların yaklaşık üçte biri (%35) fiziksel ve/veya cinsel şiddete maruz kalmaktadır. Aynı rapora göre dünya çapında meydana gelen kadın cinayetlerinin yüzde 38'inden erkek partnerler sorumludur.

2002 yılındaki bir raporda, Dünya Sağlık Örgütü dünya çapında yürütülen 48 araştırmayı incelemiş ve kadınların %10'unun hayatlarının bir noktasında eşlerinden fiziksel istismara maruz kaldıklarını ortaya çıkarmıştır. Sosyal medya günlük yaşamımızda önemli bir rol oynamaktadır. Sonuç olarak milyonlarca insanın sosyal medya platformlarını sürekli kullanması araştırmacılar için popüler bir çalışma konusu ve veri kaynağı haline gelmektedir. Bunun temel nedeni, milyonlarca kullanıcının eş zamanlı olarak bu platformlarda metin, video ve resim gibi çeşitli formatlarda yayınladığı devasa miktarda veri olmasıdır.

Birleşmiş Milletler Kadının Statüsü Komisyonu'na (UNCSW, 1996) göre, medyanın kadına yönelik şiddeti tasvir etmesinde zaman içinde önemli bir artış olmuştur. Son araştırmalara göre kadınlar medyada sıklıkla cinselliğin kurbanı ve nesnesi olarak tasvir edilmektedir (Cundiff, 2013). Kadınların medyada pornografi, pornografik filmler ve müzik videoları aracılığıyla tasvir edilme şeklinin, kadına yönelik şiddeti, özellikle de cinsel şiddeti destekleyen tutumları artırdığı keşfedilmektedir. Özellikle şiddet üzerine yapılan araştırmalar genel olarak toplumdaki aile içi şiddeti, özellikle de kadına yönelik şiddeti göz ardı eden tutumların genellikle medyanın kadınları seks objesi ve kurban olarak tasvir etmesinden etkilendiğini göstermektedir. (Stankiewicz ve Rosselli, 2008: 579-589).

Sosyal medyada kadınların maruz kaldığı şiddet olaylarının paylaşılması, toplumda bu konudaki farkındalığın artmasına katkıda bulunmaktadır. Kullanıcılar, tanık oldukları veya bizzat yaşadıkları şiddet olaylarını paylaşarak, bu tür durumların yaygınlığını ve ciddiyetini gözler önüne sermektedir (Avcı ve Güdekli, 2018: 63)

X gibi platformlar, kadınların seslerini duyurabileceği ve yaşadıkları zorlukları geniş kitlelere aktarabileceği önemli bir mecra haline gelmiştir. Ancak, bu paylaşımlar aynı zamanda ikinci bir

travma yaşanmasına da neden olmaktadır (Burcu, 2021:50).

Kadına yönelik şiddetle ilgili yapılan sosyal medya paylaşımları, hukuki ve sosyal yaptırımların uygulanmasında önemli rol oynamaktadır. Bu paylaşımlar, yetkililerin dikkatini çekmekte ve toplumsal baskı oluşturarak harekete geçmelerini sağlamaktadır (Silsüpür ve Övüç 2022:95).

Bu nedenle bu araştırmada X (Twitter) kullanıcılarının paylaşımları üzerinden kadına yönelik şiddet hususundaki algı ve tepkileri analiz etmek amaçlanmaktadır. Bu bağlamda, araştırmaya yön verecek dört soru ve yine amaca yönelik dört hipotez belirlenmiştir.

Araştırma Soruları

1. X kadına yönelik şiddet söylemine nasıl katkı sağlamaktadır?
2. X'te kadına yönelik şiddetle ilgili tartışmalarda öne çıkan temalar ve anlatılarnelerdir?
3. X'teki kullanıcılar kadına yönelik şiddetle ilgili görsellerle nasıl etkileşime geçmekte ve bunlara nasıl tepki vermektedir?
4. Sosyal medya platformlarında kadına yönelik şiddet hususundaki tutum ve tepkilerin şekillenmesinde toplumsal ikiyüzlülük nasıl bir rol oynamaktadır?

Hipotezler

H1: X kadına yönelik şiddet hakkında konuşmak ve bilgi paylaşmak için önemli bir platform olarak öne çıkmaktadır.

H2: X'te kadına yönelik şiddetle ilgili paylaşımlar, cinsiyet normlarının desteklenmesi gibi hâkim tutumları yansıtmaktadır.

H3: Kadına yönelik şiddetle ilgili paylaşımlar kullanıcılarda güçlü duygular uyandırmakta ve konuyla ilgili paylaşımları tetiklemektedir.

H4: X'te kadına yönelik şiddete ilişkin tartışmalar ile kadınların yanında yer alıyormuş gibi görünüp yine şiddeti destekleyen ikiyüzlü paylaşımlar gözlemlenmektedir.

Çalışmanın Önemi

Bu araştırma, kadına yönelik şiddet gibi önemli bir toplumsal sorun ile sosyal medyada tezahür eden toplumsal tutumlar arasında bağlantı kurma açısından önem taşımaktadır. Bu çalışma aynı zamanda X gibi sosyal medya sitelerinin kamuoyunu, söylemleri ve anlatıları nasıl

genişletebileceğini de vurgulamaktadır.

Çalışma ile X'teki ifade ve sytlemleri inceleyerek kadına yönelik şiddete ilişkin yaygın toplumsal tutum ve algıları tespit edebilmek hedeflenmektedir. Çalışma, aynı zamanda olumsuz ve özellikle toplumsal cinsiyet kodlarından kaynaklanan zararlar teşkil edebilecek inanç ve davranışları ortadan kaldırmayı amaçlayan doğru bilinçlendirme adımlarına rehber niteliği de taşıyacaktır.

Ek olarak bu çalışma, kadına yönelik şiddet konusu ile ilgili olarak sosyal medya ortamlarında ortaya çıkan toplumsal ikiyezlılık durumunu gün yüzüne çıkarması açısından önemlidir. Böylece, paylaşımlarda beyan edilen inançlar ile gerçek davranışlar arasındaki farklılıkları ortaya çıkarmak mümkün olacaktır. Sytlemlerdeki çelişkileri tespit etmek, toplumu değiştirmek ve toplumsal cinsiyet eşitliğini ilerletmek açısından çok önemlidir. Bu çalışmanın sonuçları, savunuculuk kuruluşlarının, yasa koyucuların ve aktivistlerin, sosyal medyanın kadına yönelik şiddeti sona erdirmeyi amaçlayan programlarla ilgili haberleri nasıl etkili bir şekilde yayabileceğini ve bu programlar için destek toplayabileceğini anlamalarına yardımcı olacaktır. Çalışma, aynı zamanda kamusal söylemin ve politika çerçevelerinin iyileştirilmesi gereken alanlara da dikkat çekmektedir.

Araştırma, sosyal medyadaki savunucuların ve mağdurların sesini yükselterek kadına yönelik şiddet mağdurlarını güçlendirme potansiyeline sahiptir. Çevrimiçi söylemin inceliklerini ve pratik sonuçlarını kavramak isteyen akademisyenler ve araştırmacılar için aydınlatıcı bilgiler sunmaktadır.

BİRİNCİ BÖLÜM

BİYOLOJİK CİNSİYET, TOPLUMSAL CİNSİYET VE KADINLIK

1.1. Biyolojik Cinsiyet

Dünya genelinde bireyleri tanımlamak ve kategorize etmek amacıyla birçok sınıflandırma yapılmıştır. Bu sınıflandırmalar sonucunda cinsiyet farklılıkları, yaş, sosyal statü, ekonomik durum ve kültürel faktörlere dayalı olarak bireyler arasında belirgin farklılıklar ortaya çıkmıştır (Akkaş, 2019: 97). Türk Dil Kurumu (www.tdk.gov.tr) cinsiyet kavramını; "*Bireye, üreme işinde ayrı bir rol veren ve erkekle dişi ayırt ettiren yaradılış özelliği*" olarak tanımlamıştır. Biyolojik cinsiyet, insanların doğuştan sahip oldukları fizyolojik ve anatomik özelliklerini ifade etmektedir. Bu özellikler genetik yapı, cinsiyet kromozomları, üreme organları ve hormon seviyeleri gibi faktörlerle belirlenmektedir. Başka bir tanımlamayla cinsiyet, canlıların biyolojik, fizyolojik ve genetik olarak eril veya dişi olarak tanımlanan tüm özelliklerini ifade etmektedir (Özcan, 2012: 5). Cinsiyet, bireylerin doğduklarında erkek veya kadın olarak adlandırılmasını sağlayan bir kimlik tanımlamasıdır (Akkaş, 2022: 58). Tanımlardan yola çıkarak bakıldığında toplumlarda genellikle biyolojik olarak iki tür cinsiyetin kabul gördüğü bilinmektedir.

Cinsiyet, biyolojik olarak anne karnında başlamakta ve doğumla birlikte fiziksel bir kimlik kazanmaktadır. Bu fiziksel kimlik özellikleri, toplumsallaşma aşamasında bireylerin üzerine çeşitli görevler ve sorumluluklar yüklemektedir. Bu görevler ve sorumluluklar sonucunda cinsiyet, bireyler için yaşamın farklı aşamalarında farklı yaşam tarzları oluşturmaktadır (Göktaş, 2020: 30). Biyolojik cinsiyetten kaynaklanan bu davranış farklılıklarına literatürde toplumsal cinsiyet adı verilmektedir.

1.2. Toplumsal Cinsiyet Kavramı

Toplumsal cinsiyet, bireylerin bir toplum içerisindeki rollerini, davranışlarını ve kimliklerini şekillendiren kültürel ve toplumsal faktörlerin bir bileşimidir. Tarihsel bir perspektiften bakıldığında, her toplumda erkek ve kadına farklı roller atanmıştır ve bireyler genellikle bu atanan rolleri bilinçsizce, diğer sosyal sistemlerin etkisiyle öğrenerek ve içselleştirerek kabul etmişlerdir (Pehlivan, 2016; Savaşkan, 2019: 17).

Toplumsal cinsiyet toplumun normları, beklentileri ve değerleri tarafından şekillendirilir ve bireylerin cinsiyet rollerini kabul etmelerini ve içselleştirmelerini sağlamaktadır.

Bingöl'e göre (2014: 108) toplumsal cinsiyet; "*Biyolojinin kodladığı maddi bedenlere manevi anlamlar yükleyerek onları kültürel olarak tanımlamak ve ayırmak*" anlamına gelmektedir. Toplumsal cinsiyet kavramı, ilk kez 1968 yılında Psikiyatrist Robert Stoller'in "Sex and Gender" adlı kitabında ortaya çıkmıştır. Stoller, bu kitapta toplumsal cinsiyetin biyolojik cinsiyetten farklı bir kavram olduğunu öne sürmüştür. Ardından, 1972 yılında İngiliz Toplum Bilimci Ann Oakley, toplumsal cinsiyet kavramını sosyoloji bilimine dahil etmiştir (Avşar, 2017: 226).

Toplumsal cinsiyet, bir kişinin kendisini erkek veya kadın olarak nasıl algıladığıyla ilgilidir. Bireyin yaşadığı toplumun sosyokültürel yapısı, erkek ve kadının nasıl davranmaları gerektiği, nasıl düşünceleri gerektiği gibi beklentileri şekillendirmektedir. Dolayısıyla toplumsal cinsiyet, herhangi bir zamanda ve kültürde biyolojik cinsiyet nedeniyle kadınlara ve erkeklere atfedilen roller, sorumluluklar, beklentiler ve sosyokültürel davranış biçimlerini kapsamaktadır (Başar, 2017: 132).

1.3. Farklı Toplumsal Cinsiyet Yaklaşımları

Toplumsal cinsiyet yaklaşımları, feminist araştırmalar çerçevesinde çeşitlilik gösteren yöntem ve teorileri içermektedir. Feminist araştırmaların temelini oluşturur ve geniş bir yelpazede farklı yöntem ve teorileri kapsamaktadır. Bu yaklaşımlar, cinsiyet rollerini, toplumsal cinsiyet normlarını ve bu normların nasıl oluştuğunu anlamak için çeşitli disiplinlerden ve perspektiflerden beslenmektedir.

1.3.1. Feminist sosyal bilim yaklaşımları

"Feminist sosyal bilim yaklaşımları, pozitivist, yorumlayıcı ve eleştirel sosyal bilim paradigmaları dışında değerlendirilir ve genellikle eleştirel sosyal bilim paradigmaları başlığı altında sınıflandırılır. Feminist araştırmaların özgüllüğü, yalnızca toplumsal cinsiyet ilişkilerini çalışmak değil, aynı zamanda bu ilişkilerdeki güç dinamiklerini ortaya koyan normatif bir çerçeve sunmasıdır" (Saygılıgil, 2015: 150). Bu düşüncenin arkasındaki temel neden, feminist araştırmaların karakteristik özelliğidir. Feminist yaklaşımlar, toplumsal cinsiyet ilişkilerini sadece incelemekle kalmaz, aynı zamanda bu ilişkilerdeki güç dinamiklerini ve eşitsizlikleri de ele alır. Bu bağlamda, feminist araştırmalar normatif bir çerçeve sunar; yani, mevcut toplumsal cinsiyet ilişkilerinin adalet ve eşitlik açısından değerlendirilmesini sağlar ve bu ilişkilerin dönüştürülmesi gerektiğini savunur. Feminist sosyal bilimlerin bu özgüllüğü, toplumsal cinsiyet ilişkilerine dair eleştirel bir perspektif geliştirmesi ve güç dinamiklerini görünür kılmasıdır. Bu durum, feminist

yaklaşımların eleştirel sosyal bilim paradigmaları altında sınıflandırılmasının nedenini açıklar. Eleştirel sosyal bilimler, mevcut toplumsal yapıların ve güç ilişkilerinin eleştirel bir analizini yaparak toplumsal değişim ve dönüşümü hedefler. Feminist sosyal bilimler de benzer şekilde, toplumsal cinsiyet eşitsizliklerini ele alarak toplumsal adalet ve eşitlik yönünde bir dönüşümün gerekliliğini savunmaktadır (Türkmen, 2024: 46).

1.3.2. Pozitivist sosyal bilim yaklaşımı

“Pozitivist sosyal bilim, toplumsal gerçekliği doğa bilimlerinin nesnesi olarak ele alarak tek geçerli bilimsel mantık olarak konumlandırır. Bu yaklaşım, 19. yüzyılda August Comte’un Pozitif Felsefe Kursları ile temel ilkelerini belirlemiştir. Ancak 1970’lerden sonra yorumsamacı ve eleştirel yeni yaklaşımlar pozitivistin etkisini kırmış olsa da günümüzde özellikle ABD merkezli ana akım sosyal bilimlerde yaygınlığını sürdürmektedir” (Saygılıgil, 2015: 125).

Pozitivist sosyal bilim, toplumsal gerçekliği doğa bilimlerinin nesnesi olarak ele alarak tek geçerli bilimsel mantık olarak konumlandırır. Bu yaklaşım, 19. yüzyılda Auguste Comte’un "Pozitif Felsefe Kursları" ile temel ilkelerini belirlemiştir. Comte’un pozitivistliği, toplumsal olguların doğa bilimlerinde olduğu gibi objektif ve ölçülebilir yöntemlerle incelenmesi gerektiğini savunmaktadır. Bu bağlamda, sosyal bilimlerin de doğa bilimleri gibi kesin ve tarafsız bilgilere ulaşabileceği düşünülmektedir. Ancak, 1970’lerden sonra sosyal bilimlerde yorumsamacı ve eleştirel yaklaşımlar gelişerek pozitivistin etkisini kırmıştır. Yorumsamacı yaklaşım, toplumsal gerçekliğin insanlar tarafından nasıl anlaşıldığını ve yorumlandığını vurgulamaktadır, bu da bireylerin anlam dünyalarının ve öznel deneyimlerinin önemini ortaya koymaktadır. Eleştirel sosyal bilim ise, toplumsal yapıların ve güç ilişkilerinin eleştirisini yaparak bu yapıların adaletsizliklerini ortaya koyar ve toplumsal değişimi hedeflemektedir. Toplumsal cinsiyet yaklaşımları bağlamında değerlendirildiğinde, pozitivist sosyal bilim yaklaşımları toplumsal cinsiyet ilişkilerini nesnel ve ölçülebilir verilerle analiz etmeye çalışmaktadır. Bu yaklaşım, toplumsal cinsiyet rollerinin ve normlarının statik ve evrensel olduğunu varsayarak, bu rollerin ve normların değişmez olduğunu ima etmektedir.

Örneğin, kadınların ve erkeklerin belirli mesleklerdeki dağılımı gibi veriler üzerinden toplumsal cinsiyet analizleri yapılabilmektedir, ancak bu analizler toplumsal cinsiyetin dinamik ve değişken doğasını yeterince açıklayabilmektedir. Yorumsamacı yaklaşımlar ise, toplumsal cinsiyetin bireyler tarafından nasıl deneyimlendiğine ve anlamlandırıldığına odaklanmaktadır. Bu

yaklaşımlar, toplumsal cinsiyet kimliklerinin ve rollerinin kültürel ve sosyal bağlamlar içinde nasıl inşa edildiğini ve bireylerin bu rolleri nasıl yorumladığını inceler. Bu perspektif, toplumsal cinsiyetin sabit değil, sürekli değişen ve bireylerin anlam dünyalarına göre şekillenen bir kavram olduğunu vurgulamaktadır. Eleştirel sosyal bilim yaklaşımları, toplumsal cinsiyet ilişkilerindeki güç dinamiklerini ve bu dinamiklerin toplumsal yapılar üzerindeki etkisini ele almaktadır.

Bu yaklaşımlar, toplumsal cinsiyet eşitsizliklerini ve bu eşitsizliklerin neden olduğu adaletsizlikleri analiz etmektedir. Feminist teori bu bağlamda önemli bir yere sahiptir; toplumsal cinsiyetin sadece biyolojik bir olgu değil, aynı zamanda toplumsal ve siyasi bir yapı olduğunu savunmaktadır. Eleştirel yaklaşımlar, patriyarkal yapıların nasıl işlediğini ve bu yapıların kadınlar üzerindeki etkisini ortaya koyar, aynı zamanda toplumsal cinsiyet eşitliği için dönüştürücü politikalar önermektedir. Pozitivist sosyal bilim yaklaşımları toplumsal cinsiyet ilişkilerini nesnel ve ölçülebilir veriler üzerinden analiz etmeye çalışırken, yorumsamacı ve eleştirel yaklaşımlar bu ilişkilerin derinlemesine ve çok boyutlu bir şekilde anlaşılmasını sağlamaktadır. 1970'lerden itibaren gelişen bu yeni yaklaşımlar, toplumsal cinsiyetin dinamik ve değişken doğasını, bireylerin bu ilişkileri nasıl deneyimlediğini ve anlamlandırıldığını, ayrıca bu ilişkilerdeki güç dinamiklerini analiz ederek, pozitivist yaklaşımın tek geçerli bilimsel mantık olarak kabul edilmesine karşı önemli bir alternatif sunmuşlardır. Ancak, pozitivist yaklaşımın günümüzde özellikle ABD merkezli ana akım sosyal bilimlerde hala yaygınlığını sürdürmesi, sosyal bilimler alanındaki farklı paradigma ve yaklaşımların bir arada var olabildiğini göstermektedir. Bu durum, sosyal bilimlerin zenginliğini ve çeşitli bakış açıları ile toplumsal olguları daha kapsamlı bir şekilde anlamamıza olanak tanımaktadır (Güvenç, 2020: 47).

1.3.3. Yorumsamacı ve eleştirel sosyal bilim yaklaşımları

Yorumsamacı sosyal bilim yaklaşımının kökeni Max Weber ve Dilthey'e dayanır ve toplumsal gerçekliği, bireylerin anlam ve yorumları üzerinden değerlendirmektedir. Eleştirel sosyal bilim yaklaşımları ise toplumsal yapıların eleştirisini yaparak, bu yapıların yeniden üretilmesini ve değiştirilmesini amaçlamaktadır (Saygılıgil, 2015: 314).

Yorumsamacı sosyal bilim yaklaşımının kökeni Max Weber ve Wilhelm Dilthey'e dayanır ve toplumsal gerçekliği bireylerin anlam ve yorumları üzerinden değerlendirmektedir. Weber, toplumsal eylemlerin anlamlı olduğunu ve bu anlamların yalnızca bireylerin bakış açılarından anlaşılabilceğini savunmaktadır. Bu yaklaşım, toplumsal olayların ve süreçlerin, bireylerin içsel

anlam dünyaları ve öznel deneyimleri çerçevesinde incelenmesi gerektiğini vurgulamaktadır. Weber'in ideal tipi ve anlamlı eylem kavramları, toplumsal fenomenlerin nasıl yorumlanması gerektiğine dair önemli araçlar sunmaktadır.

Dilthey ise, tarihsel ve kültürel bağlamların bireylerin deneyimlerini şekillendirdiğini ve bu bağlamların, toplumsal gerçekliğin anlaşılmasında kritik bir rol oynadığını ileri sürmektedir. Bu bağlamda, yorumsamacı sosyal bilim, toplumsal gerçekliği bireylerin subjektif anlam dünyaları ve yorumları üzerinden analiz etmektedir. Eleştirel sosyal bilim yaklaşımları ise toplumsal yapıların eleştirisini yaparak, bu yapıların yeniden üretilmesini ve değiştirilmesini amaçlamaktadır. Eleştirel teorinin önemli isimlerinden biri olan Jürgen Habermas, toplumsal yapıları eleştirerek bu yapıların ideolojik ve baskıcı unsurlarını açığa çıkarmaktadır. Eleştirel sosyal bilim, mevcut toplumsal düzenin eşitsizliklerini ve adaletsizliklerini ortaya koyar ve bu düzenin dönüşümü için eleştirel bir perspektif sunmaktadır. Bu yaklaşım, yalnızca toplumsal yapıların eleştirisini yapmakla kalmaz, aynı zamanda toplumsal değişim için stratejiler geliştirir ve toplumsal adaletin sağlanması için mücadele etmektedir. Farklı toplumsal cinsiyet yaklaşımları bağlamında değerlendirildiğinde, yorumsamacı sosyal bilim yaklaşımı toplumsal cinsiyetin bireyler tarafından nasıl deneyimlendiğine ve anlamlandırıldığına odaklanmaktadır. Toplumsal cinsiyet, bireylerin günlük yaşamlarında karşılaştıkları sosyal ve kültürel normlar doğrultusunda şekillenir ve bireylerin anlam dünyalarında yer bulmaktadır. Örneğin, kadınların ve erkeklerin belirli davranış kalıplarını ve rolleri nasıl benimsediği, bu rollerin bireysel ve kültürel bağlamlarda nasıl anlam kazandığı yorumsamacı yaklaşımla incelemektedir. Bu yaklaşım, toplumsal cinsiyet kimliklerinin ve rollerinin sabit ve evrensel olmadığını, aksine kültürel ve tarihsel bağlamlara göre değişken olduğunu vurgulamaktadır. Eleştirel sosyal bilim yaklaşımları ise toplumsal cinsiyet ilişkilerindeki güç dinamiklerini ve bu dinamiklerin toplumsal yapılar üzerindeki etkisini ele almaktadır.

Feminist teori bu bağlamda önemli bir yer tutar ve toplumsal cinsiyet eşitsizliklerini, patriyarkal yapıların işleyişini ve bu yapıların kadınlar üzerindeki baskıcı etkilerini analiz etmektedir. Eleştirel feminist yaklaşımlar, toplumsal cinsiyet eşitsizliklerini sadece tanımlamakla kalmaz, aynı zamanda bu eşitsizliklerin ortadan kaldırılması için dönüşümcü politikalar ve stratejiler önermektedir. Bu yaklaşımlar, toplumsal cinsiyetin sadece biyolojik bir kategori olmadığını, aynı zamanda sosyal ve politik bir yapı olduğunu savunmaktadır ve toplumsal adaletin sağlanması için bu yapıların dönüştürülmesi gerektiğini vurgulamaktadır. Yorumsamacı ve eleştirel sosyal bilim yaklaşımları, toplumsal cinsiyetin anlaşılmasında ve analiz edilmesinde birbirini tamamlayıcı roller

üstlenmektedir. Yorumsamacı yaklaşım, toplumsal cinsiyetin bireylerin anlam dünyalarında nasıl şekillendiğini ve deneyimlendiğini incelerken, eleştirel yaklaşım toplumsal cinsiyet ilişkilerinin yapısal ve ideolojik boyutlarını ele almaktadır ve bu ilişkilerin adalet ve eşitlik perspektifinden dönüştürülmesini hedeflemektedir. Bu iki yaklaşımın birleşimi, toplumsal cinsiyet çalışmalarında daha kapsamlı ve derinlemesine bir anlayış sağlamaktadır, toplumsal cinsiyet eşitsizliklerinin hem bireysel deneyimler hem de toplumsal yapılar düzeyinde ele alınmasına olanak tanımaktadır (Nalbant ve Korkmaz, 2019:47).

1.3.4. Kesişimsel yaklaşımlar

Kesişimsel yaklaşımlar, toplumsal cinsiyetin karmaşıklığını ve çok katmanlı doğasını vurgulayan önemli bir analitik araç olarak ortaya çıkmaktadır. Bu yaklaşım, toplumsal cinsiyetin sadece biyolojik farklılıklardan veya kültürel normlardan bağımsız olarak ele alınamayacağını savunmaktadır. Toplumsal cinsiyet, egemen yapılar ve kurumlar tarafından şekillendirilirken, aynı zamanda günlük yaşamın içinde mikro iktidar dinamikleri ve direnişler tarafından da yeniden şekillendirilmektedir. Öncelikle, toplumsal cinsiyetin nasıl egemen yapılar ve kurumlar tarafından şekillendirildiğini anlamak önemlidir. Bu, toplumun genel olarak kabul ettiği cinsiyet rolleri, normları ve beklentileri içeren kültürel ve sosyal yapılarla ilgilidir. Örneğin, ekonomik sistemler, eğitim kurumları, medya ve hükümet politikaları, belirli cinsiyet rollerinin güçlendirilmesine veya sınırlandırılmasına katkıda bulunabilmektedir. Bu yapılarda var olan güç dengeleri ve ideolojiler, toplumsal cinsiyetin nasıl algılandığını ve yaşandığını etkilemektedir. Ancak, kesişimsel yaklaşımlar aynı zamanda toplumsal cinsiyetin mikro düzeyde de nasıl şekillendirildiğini vurgulamaktadır. Bu, bireylerin günlük etkileşimlerindeki güç dinamikleri, kimliklerini nasıl algıladıkları ve ifade ettikleri ile ilgilidir. Örneğin, bir kişinin toplumun kabul ettiği cinsiyet normlarına uymaması durumunda karşılaştığı ayrımcılık veya direniş, toplumsal cinsiyetin yeniden üretiminde önemli bir rol oynamaktadır. Ayrıca, toplumsal cinsiyet kimliklerinin etnisite, sınıf, cinsellik ve milliyet gibi diğer sosyal anlamlandırma eksenleriyle nasıl etkileşime girdiği de dikkate alınmalıdır. Örneğin, bir kadının deneyimleri, sadece cinsiyetine değil aynı zamanda etnik kökenine, sınıfına ve cinsel yönelimine de bağlı olabilmektedir. Bu, toplumsal cinsiyetin diğer sosyal faktörlerle nasıl kesiştiğini ve bireylerin deneyimlerini nasıl şekillendirdiğini göstermektedir. Dolayısıyla, toplumsal cinsiyetin diğer anlam sistemlerinden bağımsız olarak ele alınamayacağına işaret etmektedir. Kesişimsel yaklaşımlar, toplumsal cinsiyetin karmaşıklığını ve çok katmanlı doğasını anlamak için önemli bir çerçeve sunmaktadır. Bu yaklaşım, hem makro

düzeyde egemen yapıların ve kurumların etkilerini hem de mikro düzeyde bireylerin deneyimlerini dikkate almaktadır. Böylece, toplumsal cinsiyetin nasıl şekillendiğini ve yeniden üretildiğini daha kapsamlı bir şekilde analiz etmemizi sağlamaktadır (Vatandaş, 2007: 56).

1.3.5. Eleştirel erkeklik çalışmaları ve Queer teorisi

Eleştirel erkeklik çalışmaları ve kuir kimlik ve araştırma alanlarının yükselişi, toplumsal cinsiyet araştırmalarına yeni ve önemli bir bakış açısı getirmiştir. Bu gelişmeler, geleneksel cinsiyet rolleri ve kimliklerinin ötesine geçen bir perspektif sunarak, toplumsal cinsiyeti daha geniş bir bağlamda ele almıştır. Feminist ve pro-feminist araştırma alanları, artık yalnızca kadınlarla sınırlı kalmayan, toplumsal cinsiyetin tüm yönlerini kapsayan daha kapsayıcı bir terminolojiye doğru evrilmiştir. Eleştirel erkeklik çalışmaları, erkeklik rollerini ve masküliniteyi sorgulayarak, toplumsal cinsiyetin erkekler üzerindeki etkilerini anlamaya odaklanmaktadır. Bu alan, erkeklik normlarının nasıl inşa edildiğini, erkeklerin bu normlara nasıl uymak zorunda hissettiklerini ve bu normlara meydan okuyanların deneyimlerini incelemektedir. Bu, geleneksel olarak kadınların deneyimlerine odaklanan araştırmalara karşı bir denge sağlamaktadır ve toplumsal cinsiyetin her iki cinsiyeti de etkileyen karmaşıklığını vurgulamaktadır. Kuir kimlik ve araştırma alanları ise cinsel yönelim, cinsiyet kimliği ve cinsiyet ifadesi gibi konuları ele alarak, toplumsal cinsiyeti daha esnek ve çeşitli bir şekilde anlamaya çalışmaktadır. Bu alanlar, heteronormativiteyi ve cinsiyet binarizmini sorgulamaktadır ve çeşitli cinsel ve cinsiyet kimliklerinin varlığını ve deneyimlerini vurgulamaktadır. Bu perspektif, toplumsal cinsiyetin tekil ve sabit olmadığını, bireylerin kendilerini farklı şekillerde ifade edebileceğini ve tanımlayabileceğini göstermektedir. Feminist ve pro-feminist araştırma alanları, bu yeni gelişen perspektiflere uyum sağlayarak, toplumsal cinsiyetin kadınlarla sınırlı olmadığını ve tüm toplumun cinsiyet rolleri ve normları tarafından etkilendiğini vurgulamaktadır. Artık cinsiyetin bir spektrum olduğu ve herkesin deneyimlerinin dikkate alınması gerektiği fikrini desteklemektedirler. Bu, toplumsal cinsiyet araştırmalarının daha kapsayıcı, çeşitli ve etkili hale gelmesini sağlamaktadır, çünkü farklı cinsiyet kimliklerinin ve deneyimlerinin göz ardı edilmediği bir yaklaşım benimsemektedirler. Bu gelişmeler, toplumsal cinsiyetin karmaşıklığını ve çeşitliliğini anlamak için daha zengin bir çerçeve sunar ve toplumsal değişim ve dönüşüm için daha etkili stratejiler geliştirilmesine katkıda bulunmaktadır (Erol, 2021: 9).

1.4. Ataerkil Toplumsal Cinsiyet Normlarına Göre Kadınlık

Toplum, bireyin biyolojik cinsiyetini öğrendiği andan itibaren, o bireye kadın veya erkek olarak belirli toplumsal cinsiyet rollerini yüklemeye başlar. Bu roller, bireylerin nasıl davranmaları, nasıl giyinmeleri ve hangi davranışları sergilemeleri gerektiğini belirler. Toplumdaki cinsiyete göre belirlenen roller, bireylerin yaşadıkları toplumun ve kültürün onlara yüklediği anlamları içerir. Bu anlamlar, toplumsal cinsiyet algısı içinde, kadınlar ve erkekler için toplum tarafından atanmış ve aktarılan davranış kalıplarını ve biyolojik farklılıkları da içerir (Dökmen, 2010: 20). Toplumsal cinsiyet rolleri, sadece bireylerin nasıl davranmaları gerektiğini belirlemekle kalmaz, aynı zamanda onların toplum içindeki yerlerini, ilişkilerini ve kimliklerini de şekillendirmektedir. Örneğin, bir kadının toplumsal rolü genellikle annelik, ev işlerini üstlenme ve bakım verme gibi görevlerle ilişkilendirilirken, bir erkeğin rolü genellikle aileyi geçindirme, güçlü olma ve dış dünyada başarı elde etme gibi görevlerle ilişkilendirilmektedir. Bu roller, bireylerin kendilerini nasıl algıladıkları ve nasıl tanımladıkları üzerinde büyük bir etkiye sahiptir. Toplumsal cinsiyet rolleri, kültürel normlar ve değerler tarafından sürekli olarak yeniden üretilir ve pekiştirilmektedir. Medya, eğitim sistemi, aile yapısı ve dini kurumlar gibi toplumsal kurumlar, bu rollerin korunmasında ve yayılmasında önemli bir rol oynamaktadır. Örneğin, televizyon programları ve reklamlar, sıklıkla kadın ve erkek rollerine dair klişeleri pekiştirir ve bu rollerin doğal ve değişmez olduğunu ima etmektedir. Benzer şekilde, okullar, cinsiyet rolleri hakkında açık veya örtük mesajlar vererek bu kalıpların öğrenilmesine katkıda bulunmaktadır. Ancak, toplumsal cinsiyet rolleri her zaman sabit ve değişmez değildir. Toplumlar ve kültürler zamanla değişir ve bu değişim toplumsal cinsiyet rollerini de etkilemektedir. Kadınların iş gücüne katılımının artması, erkeklerin çocuk bakımında daha aktif roller üstlenmesi gibi değişimler, toplumsal cinsiyet rollerinin esnek ve değişken olduğunu göstermektedir. Bu değişimler, bireylerin toplumsal cinsiyet rollerine dair algılarını ve beklentilerini de etkilemektedir.

1.4.1. Farklı kültürlerde kadın

Toplumsal cinsiyet kavramının kültürle doğrudan bir ilişkisi vardır. Toplumsal cinsiyet türlerinden literatürde en çok tartışılanı olan kadınlık da kültürel olarak belirli şekillerde tanımlanmaktadır. Kadın olmanın anlamı, farklı kültürlerde farklı şekillerde algılanabilmektedir (Schroeder, 2007: 72). Örneğin toplumsal ve kültürel evrim sürecinde, farklı yapısal özelliklere sahip birçok aile tipi ortaya çıkmıştır. Bu türler arasında, ataerkil aile yapısı genellikle yaygın bir şekilde yer almıştır. Ataerkil aile yapısı, tek eşli evlilikleri ve erkeğin ailede öncü bir rol oynamasını vurgularken, çok eşli veya anaerkil aile yapısı ise daha az yaygındır. Bu değişiklikler, özellikle kadınların toplumsal

konumunda radikal değişikliklere yol açmıştır. Örneğin, ataerkil aile yapısında kadınlar daha önce erkekler için her zaman bulunabilirlerken, sonradan evliliklerde kadınlar daha az bulunan ve talep gören bir varlık haline gelmiştir. Bu nedenle kadınların kaçırılması ve satın alınması gibi uygulamalar ortaya çıkmıştır (Altındal, 2004: 5). Bu değişim, kadının toplum içindeki sosyal konumunu ailenin merkezine taşıyarak köklendirmiştir. Kadın, artık ilk olarak ailenin annesi olarak kabul edilmeye başlanmıştır. Başka bir deyişle; *"kadın, toplum tarafından öncelikle eş olarak, çocuklara anne olarak kabul edilmiştir ve bu nedenle ailenin bir üyesi olarak öncelikle onun korunması gerekmektedir. Hem Batı hem de Doğu toplumlarında cinsel etiğin temel amacı, kadının namusunu korumaktır. Çünkü kadınlardan babalık belirsiz hale geleceğinden, ataerkil ailenin varlığı da tehlikede olacaktır"* (Russell, 2003: 10). Neslin devamı, erkek otoritesinin değişmez güvencesi olarak kabul edilen aile için kritik bir öneme sahiptir. Farklı bir ifadeyle artık; *"terazinin bir kefesine kadınların özgürlüğü, diğerine ise ailenin çöküşü yerleştirilmektedir"* (Saim, 2004: 109).

Kadının doğrudan aile ile ilişkilendirilmesi, tarih boyunca birçok medeniyet ve toplumda sıkça görülen bir durumdur. Kadın ve aile kavramlarının birbirinden ayrılmaz bir şekilde ele alındığı bu yaklaşım, geçmişten günümüze önemli bir ikili olarak varlığını sürdürmektedir. Örneğin; *"dünya uygarlık tarihinde Yunan medeniyetinin özel bir yeri vardır. Yunan medeniyetinde kadının rolü, günümüzde hala yaygın olarak uygulanan kadın ve aile anlayışının temelini oluşturmaktadır. Yunan kültüründe iyi bir kadının belirgin özellikleri şunlar olarak kabul edilmiştir: Sabırlı, zevkli, güzel, çocuklarına şefkatli bir anne, kocasına sadık bir eş ve ev yönetiminde başarılı bir idareci olması"* (Doğdu, 2005: 54). Bu özellikler incelendiğinde günümüz ataerkil Türk toplumunda da kadınlarda benzer özelliklerin arandığı görülmektedir. Eski Yunan medeniyeti ile bazı benzerlikler taşısa da Roma kültüründe kadına yönelik bir başka yaklaşım görülmüştür, bu yaklaşım daha katıdır. Roma'da, M.Ö. döneminde kadınlar, babalarından kocalarına devredilen bir "mal" olarak kabul edilmiş, bu nedenle yalnız başlarına dışarı çıkamamış ve yüzlerini açıkta bırakamamışlardır (Doğdu, 2005: 5).

Yunan ve Roma kültür medeniyetlerini tarihi Avrupa toplumlarına genellemek doğru olmasa da Hristiyanlığın doğuşuyla Avrupa toplumlarında kadına dair birbirine çok yakın düşünüş ve uygulamalar doğmuştur. Bunlar aynı zamanda kadın-erkek hiyerarşisinin çifte standartlarının da kök salmaya başladığı kabullerdir. Bu anlamda Russell'a (2003: 39-49) göre; Hristiyanlıkta evlilik dışı ilişkide bulunan kadının kötü olduğu düşünülmüş ama başkasının karısıyla cinsel ilişkide

bulunmadıkça erkek günahkâr sayılmamıştır. Cinsel iffet üzerinde ısrarla duran Hıristiyan etiği, kaçınılmaz olarak kadınların konumunu alçaltmakta büyük rol oynamıştır. Çünkü ahlâkçılar hep erkek olduklarından, kadınları baştan çıkartıcı olarak görmüşlerdir.

1.4.2. Türk toplumunda kadınlığın tarihçesi

Tarihsel süreç içinde Türk toplumu ve Türk kadınına İslam öncesi, İslam sonrası ve Cumhuriyet Türkiye'si olmak üzere üç ana dönemde incelemek mümkündür. Eski Türk toplumlarındaki kadının yüksek mevkii olduğu fikri Türk destanlarında da açıkça müşahade edilmektedir. Bazı milletler mizaçları icabı destanlarında gerçeklerden uzaklaşmazlar. Türk destanları da böyle destanlardandır. Bilindiği gibi destan kahramanları, milletlerin tarihini, insan tipi özelliklerini, ülkülerini kendi hayat ve maceraları etrafında toplayan büyük kahramanlardır. Bu kahramanlar, milletlerin hayatında rol oynayan, kaderini değiştiren bir güce sahiptirler. Buna paralel olarak, kahramanların anne ve eşleri de fevkalâde meziyetleri olan kişilerdir. Türklerin yaratılış hakkındaki en eski inançlarına göre; Tanrı Kayra Han'a kâinatın yaratılması fikrini veren "Ak Ana" adlı güzel bir kadın hayalidir (Banarlı, 1972, s. 2). Yine Oğuz destanında; Oğuz'un annesi "Ay Kağan" ve eşlerinin her ikisi de biri ışıktan diğeri ağaç kovuğunda yaratılan mukaddes kadınlardır ve kozmik âlemle ilgilidir. Uygurlar, hakanlarının ilâhi güzellikteki kızlarını ancak Tanrı-Kurt'a layık görmüşlerdir (Kaplan, 1979: 38).

Eski Türk hukukunda çok yüksek bir mevki ve siyasi haklara sahip olan kadınlar, Karahanlı, Selçuklu ve Osmanlı döneminde de kısmen siyasi, içtimai ve hukukî mevkilerini korumuşlardır. Hatta Türkiye Selçukluları ve Anadolu Beylikleri döneminde kadın askerlerin bulunduğu bilinmektedir. XV. yüzyıl başlarında Dulkadir Beyliğinde kadınlardan oluşan sayıları otuz ile yüz bin arasında olduğu söylenen Türkmen kadın kuvvetinden bahsedilmektedir (Kaplan, 1998: 2). On dördüncü asırda kadınların erkeklerden kaçmadığı, birlikte olduğu, erkeklerin kadınlara kul ve köle gibi hizmet ettikleri İbn-i Batuta Seyahatnamesinde geçmektedir. (İbn-i Batuta, 58). İbn-i Fadlan Seyahatnamesi'nde "kadınlar, erkekler gibi muharebe ederler, çeviktirler, at üzerine sıçrayarak binerler, kolları kuvvetlidir" diyerek kadınların savaş kabiliyetini tespit eder (Şeşen, 1995: 112). Bu tespit kadınların mevkilerini göstermesi açısından oldukça önemlidir.

Osmanlı devletinin kuruluş zamanlarında aktif rol oynayan Türkmen Bey ve hükümdar eşleri zaman içinde, harem yaşantısının tercih edilmesi sebebiyle itibarlarını kaybetmiş, tıpkı Selçuklu sultanları gibi Osmanlı sultanları da kültürel faaliyetlerde bulunma geleneğine uygun hareket

ederek mülk ve servetlerini halkın faydası için harcamışlardır. Osmanlı döneminde kadınlar, devlet yönetimine katılmaktan çok hükümdar üzerindeki nüfuzlarını kullanarak -dolaylı olarak- kararlar üzerinde etkili olmuşlardır. Siyasi olarak Kösem Sultan'ın ve Safiye Sultan'ın devlet ve saray işlerinde ne kadar müdâhil olduğu tarihî kaynaklarca sabittir. Yönetimde söz sahibi olan saray kadınları hükümdar eşi ve annesi olarak siyasi güç ve karar verme yetkisi olan hükümdarları etkilemek suretiyle bir siyaset aracı hâline gelmişlerdir. Selçuklulardan Osmanlı'nın olgunlaşma dönemine kadar –ki bu dönem İstanbul'un fethi olarak kabul edilir.- kadın; siyâsi içtimai mevkiini saray ve şehir çevresinde kısmen de olsa devam ettirmiştir. Bu arada özellikle saray kadınlarının hanedanlar arası evlilikler yaparak barışa katkı sağladıkları ve toprak kazandırdıklarını da söylemek gereklidir (Gündüz, 2012: 141).

Osmanlı İmparatorluğu'nun çöküşünden sonra, Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşuyla birlikte, Türk toplumu büyük ve köklü değişikliklere tanık olmuştur. Mustafa Kemal Atatürk liderliğinde Türk siyasi ve toplumsal yapısı, aynı zamanda Türk kadınının geleceği için ilerici ve etkileyici dönüşümlere sahne olmuştur. Türkiye Cumhuriyeti'nin kurulması, Türk toplumunu Batılı, laik ve modern bir yönde ilerletmeyi amaçlayan önemli bir dönüm noktasıdır. Bu bağlamda, Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşundan itibaren, toplumu ve özellikle kadını modernizm yolunda yönlendirmeyi hedeflediğini ifade etmek mümkündür. Cumhuriyetin idealleri; çeşitli önemli reformlar, yasal düzenlemeler ve anayasa değişiklikleri ile hayata geçirilmeye çalışılmıştır. Bu süreçte kadına yönelik pozitif ayrımcılığın vurgulandığı açıktır. Ayrıca, modern Türkiye Cumhuriyeti'nin ilk yıllarında, kadın sorunları başlıca çalışma ve tartışma konularından biri haline gelmiştir. Önde gelen figürler, "Türkiye Cumhuriyeti'nin yeni kadını"nı temsil etmek için çeşitli etkinliklerde yer almış, okul veya askeri üniformalar giymiş ve bayrak taşımış, balolarda Batı modasına uygun kıyafetlerle dans etmişlerdir. Ayrıca, Atatürk'ün, geleneksel olarak erkek çocukların tercih edildiği ataerkil bir toplumda kız çocuklarını evlat edinmesi, kadınların toplumda daha fazla yer almasına yönelik önemli bir adım olarak kabul edilmektedir (Kandiyoti, 1997: 175).

Günümüz Türkiye'sine gelindiğinde ise toplumsal cinsiyet kurallarının etkisiyle kadınlar, birçok alanda erkekler ve toplum geneline göre daha zor durumlarla karşılaşmaktadır. Bu durum, özellikle kadınların eğitimden sosyal yaşama, iş dünyasından sosyalleşmeye kadar birçok farklı alanı içermektedir. Kadın, bu eşitsizliklere, temelde toplumsal cinsiyet ayrımı ve kadınlık olgusu nedeniyle maruz kalmaktadır. Toplumsal cinsiyet ayrımının temelinde, Türkiye'de öncelikle kadınların işgücüne katılma durumu ele alınabilir. Dünya genelinde kadınların işgücüne katılım

oranlarına bakıldığında, Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) Hane Halkı İşgücü Anketleri 2021 verilerine göre; Türkiye’de 15 ve daha ileri yaştaki işgücüne katılım oranı toplam yüzde 51,4; bu oran erkeklerde yüzde 70,3 kadınlarda ise sadece yüzde 32,8’dir. Türkiye’de kadınların işgücüne katılım oranlarının ise OECD ülkeleri ortalamasının çok altında kaldığı tespit edilmiştir (TÜİK, 2023).

Kadının çalışma durumunu yansıtan sayılar yalnızca iş hayatı için anlam taşımamaktadır. Türkiye’de kadına şiddet ve kadının mutluluk düzeyi ölçümleri kendi içerisinde ikilemler barındırmaktadır. Örneğin Ekonomik İş birliği ve Kalkınma Örgütü’nün (OECD) 2019 yılı verilerine göre; Türkiye’de kadına şiddet oranı yüzde 38’dir. Neredeyse 10 kadından 4’ü hayatında erkek şiddetine maruz kalmaktadır. TÜİK verilerine göre ise mutlu olduğunu beyan eden kadınların oranı 2020’de yüzde 53,1 iken 2021’de yüzde 54,6’ya kadar yükselmiştir. Evli kadınların ise sadece yüzde 58,8’inin mutlu olduğu saptanmıştır (TÜİK, 2021: Yaşam Memnuniyeti Araştırması). Bu verileri kadınların içinde bulunduğu durum, yanlış bilinç, toplumsal baskının getirmiş olduğu birey olamama ve toplumsal cinsiyetin ağır şekilde kendisini göstermesi olarak okumak mümkündür.

İKİNCİ BÖLÜM

ŞİDDET OLGUSU

2.1. Şiddet Kavramının Tanımı

Şiddet kavramı, insanlık tarihi boyunca varoluşun bir parçası olmuştur. Yüzyıllardır devam eden bu olgu, tek ve genel bir tanımın yapılmasını oldukça karmaşık hale getirmiştir. Şiddetin ortaya çıkışı ve kabul edilen biçiminin zaman içinde değişiklik göstermesi, şiddet kavramının tanımlanmasını daha da zorlaştırmaktadır. Geçmişten günümüze farklı biçimlerde varlığını sürdüren bir olgu olan şiddet, muhtemelen gelecekte de devam edecektir. Tüm bu faktörler, şiddetin farklı şekillerde tanımlanmasına yol açmaktadır. Şiddetin kökeni ve nedenleri konusunda farklı kuramlar bulunmaktadır. Kimi görüşler şiddetin doğuştan geldiğini savunurken, bazıları da toplumsal koşulların bunu tetiklediğini ileri sürmektedir. Bu bağlamda şiddet, en yaygın tanımıyla saldırgan şekildeki davranışlardır ve kişileri finansal, fiziksel ve ruhsal açılardan mağdur etmektedir (Yıldırım, 2019).

Şiddet, tarihin her döneminde farklı biçimlerde karşımıza çıkmış ve evrensel bir sorun olarak insanlıkla birlikte var olmuştur. Bu olgunun tanımlanmasındaki zorluk, şiddetin kökenlerinin ve nedenlerinin karmaşıklığından kaynaklanmaktadır. Eğitim, medya ve hukuk sistemlerinin şiddeti önleme ve kontrol altına alma konusundaki rolleri kritiktir. Eğitim sisteminde şiddeti önleyici programların uygulanması, medyanın şiddeti teşvik etmeyen yayın politikaları izlemesi ve hukuk sisteminin caydırıcı cezalarla desteklenmesi, şiddetin toplumsal kabulünü azaltabilir. Şiddetin bireyler ve toplum üzerindeki yıkıcı etkilerini en aza indirmek için çok boyutlu stratejilere ihtiyaç vardır. Bu stratejiler, bireylerin psikolojik sağlığını korumaktan, toplumsal adaleti sağlamaya kadar geniş bir yelpazeyi kapsamalıdır (Yılmaz, 2020:78).

Şiddetin tarih boyunca değişen dinamikleri, gelecekte de bu olgu ile başa çıkmak için sürekli bir çaba gerektiğini göstermektedir. Şiddetin kökenlerine dair kapsamlı araştırmalar yapmak, bireysel ve toplumsal düzeyde farkındalığı artırmak ve koruyucu önlemler geliştirmek, şiddetin etkilerini hafifletmek ve daha barışçıl bir toplum inşa etmek için atılması gereken adımlardır. Bu bağlamda, şiddetle mücadelede herkesin üzerine düşen sorumlulukları yerine getirmesi ve kolektif bir bilinç oluşturulması, uzun vadede daha güvenli ve huzurlu bir toplum yaratma hedefine katkı sağlayacaktır.

2.2. Şiddetin Yerel ve Küresel Boyutları

Şiddet sadece yerel anlamda değil, küresel anlamda da karşılaşılan bir olgudur. İnsanların yanı sıra hayvanlar için dahi bir tehdit olan şiddet kavramı, toplumlara ve coğrafyalara göre değişiklikler göstermektedir. Bu bağlamda küresel anlamda kabul gören bazı tanımlar olsa da hâlâ üzerinde tartışmalar söz konusudur. Şiddet kelime olarak “yoğun ve fazla duygu durumu, olgulardaki yoğunluk, sertlik, kabalık ve sert davranış” (Akkaş ve Uyanık, 2016: 32-42) şeklinde tanımlanmaktadır.

Bu süreçte psikologlar ise şiddete sebep olan saldırganlığı insanların temel özellikleri arasında sınıflandırmaktadır. Şiddet, sadece bireyler veya belirli toplumlar için değil, küresel bir tehdit olarak tüm canlıları etkileyen yaygın bir olgudur. Farklı kültürler ve coğrafyalar arasında değişiklik gösterse de, şiddetin temel özellikleri ve etkileri evrensel niteliktedir. Bu küresel perspektif, şiddetin sadece fiziksel zararlarla sınırlı olmadığını, duygusal, psikolojik ve hatta ekonomik boyutlarıyla da ele alınması gerektiğini göstermektedir. Şiddetin yoğun ve sert davranışlarla tanımlanması, bu davranışların altında yatan duygusal yoğunluk ve saldırganlık potansiyeline işaret etmektedir. Psikologlar, saldırganlığın insanların temel özelliklerinden biri olduğunu belirterek, şiddetin biyolojik ve psikolojik kökenlerine dikkat çekerler. Bu durum, şiddetin önlenmesi ve yönetilmesinde bireysel psikolojik müdahalelerin yanı sıra toplumsal düzenlemelerin de önemli olduğunu vurgulamaktadır. Şiddetin hayvanlar üzerindeki etkileri de göz ardı edilmemelidir; bu, insan merkezli bakış açısının ötesine geçerek, tüm canlıları kapsayan bir etik anlayışı gerektirir.

Sonuç olarak, şiddetle mücadele, bireysel, toplumsal ve küresel düzeylerde bütüncül ve koordineli bir yaklaşım gerektirmektedir. Bu yaklaşım, şiddetin nedenlerini derinlemesine anlamayı, etkili önleyici stratejiler geliştirmeyi ve toplumsal farkındalığı artırmayı içermelidir (Polat, O. 2016:56). Bu şekilde, şiddetin hem bireyler hem de toplumlar üzerindeki yıkıcı etkilerini en aza indirmek ve daha barışçıl bir dünya inşa etmek mümkün olabilmektedir.

2.3. Şiddetin Psikolojik Boyutu

Sigmund Freud (1993), insanların saldırma içgüdüsüne sahip olarak doğduklarını ve insanda yapıcı cinsel enerji olan "libido" ile yıkıcı saldırganlık enerjisi olan "thanatos" adını verdiği iki temel dürtünün bulunduğunu ileri sürmüştür.

Freud'a göre her insanın içinde, ölüm arzuları olarak adlandırdığı, güçlü bir şekilde kendi kendini yıkma isteği bulunmakta ve bu içtepeler dışa dönük olarak etkinleştiklerinde saldırgan ve savaşımçı davranışlara neden olabilmektedirler. Freud'un saldırma içgüdüsü ve thanatos kavramları, insan

davranışlarının karmaşıklığını ve içsel çatışmalarını anlamada önemli bir perspektif sunmaktadır. Freud'un kuramı, insanların doğuştan gelen yıkıcı ve kendini yok etme eğilimlerini içerdiğini öne sürerken, bu içgüdülerin bireylerin dışa dönük saldırganlık ve savaşımçı davranışlar sergilemesine yol açabileceğini belirtmektedir. Bu görüş, şiddetin sadece çevresel ve toplumsal faktörlerle değil, aynı zamanda derin psikolojik süreçlerle de şekillendiğini göstermektedir. Thanatos, bireyin kendi kendini yıkma arzusunun dışa vurumu olarak saldırganlık ve şiddet biçiminde ortaya çıkabilmektedir, bu da bireysel ve toplumsal düzeyde büyük yıkımlara neden olabilmektedir.

Freud'un bu kavramsallaştırması, şiddetin kökenine dair biyolojik ve psikolojik bir açıklama sunarken, şiddeti önlemede psikoterapötik müdahalelerin önemini de vurgulamaktadır. Bireylerin içsel çatışmalarını ve yıkıcı dürtülerini tanıma ve yönetme kapasitesini geliştirmek, şiddetin önlenmesi ve azaltılmasında kilit rol oynayabilmektedir. Bu bağlamda, şiddeti sadece dışsal etkilerle değil, aynı zamanda içsel dinamiklerle de ele almak, daha kapsamlı ve etkili çözümler geliştirmeyi mümkün kılmaktadır. Freud'un içgüdü kuramı, modern psikoloji ve psikiyatride şiddetle mücadele stratejilerinin geliştirilmesinde halen önemli bir referans noktasıdır. Bu içsel çatışmaların çözümüne yönelik terapötik yaklaşımlar, bireylerin yıkıcı enerjilerini yapıcı ve yaratıcı alanlara yönlendirmelerini sağlayarak hem kişisel hem de toplumsal düzeyde şiddetin etkilerini azaltabilmektedir. Bu perspektif, şiddeti anlamada ve yönetmede bireysel psikolojik sağlığın önemini ortaya koyarken, toplumların bu alanda daha bilinçli ve destekleyici politikalar geliştirmesinin gerekliliğini de işaret etmektedir (Başegmez ve Özerk, 2021:64).

2.4. Şiddetin Kültürel ve Sözlük Tanımları

Türk Dil Kurumu'na (TDK) göre şiddet; *“Kaba güç, davranış ve duygularda aşırılık (Türk Dil Kurumu, 2024)”* olarak tanımlanırken, çağdaş Fransızca sözlüklerinde; *“Kişiye baskı yoluyla istediği dışında bir şey yapılması veya yaptırılması, bir fiilin hoyrat bir şekilde yapılması, karşı konulamaz güç (Terlemez, 2013).”* şeklinde tanımlanmaktadır (Oktay, 2015: 57-118).

Şiddetin tanımları, kültürel ve dilsel bağlamlarda farklılık gösterebilir, bu da onun evrensel ancak karmaşık doğasını ortaya koymaktadır. Türk Dil Kurumu'nun tanımı, şiddeti kaba güç ve aşırılık olarak betimlerken, çağdaş Fransızca sözlüklerinde şiddet, baskı ve zor kullanımıyla ilişkilendirilir. Bu farklılıklar, her toplumun şiddeti algılama ve tanımlama biçiminde ne kadar çeşitlilik olduğunu göstermektedir. Şiddet, bir bireyin veya grubun başka bir birey veya gruba yönelik baskı ve zorlama yoluyla iradesini dayatması olarak da anlaşılabilmektedir. Bu tanımlar, şiddetin fiziksel

olduğu kadar psikolojik ve duygusal boyutlarını da içermektedir, böylece şiddetin kapsamı genişler ve daha nüanslı hale gelmektedir. Kültürel bağlamda, şiddetin kabul edilebilirlik sınırları ve türleri değişkenlik göstermektedir; bazı toplumlarda belli şiddet türleri norm haline gelirken, diğerlerinde aynı davranışlar ciddi yaptırımlarla karşılaşabilmektedir. Bu farklılıklar, şiddetin önlenmesi ve müdahale stratejilerinin de kültüre özgü olarak geliştirilmesi gerektiğini işaret etmektedir. Şiddetle mücadelede evrensel değerler ve insan hakları temelinde bir yaklaşım benimsemek önemli olsa da, yerel kültürel dinamiklerin göz ardı edilmemesi gerekmektedir. Şiddetin tanımlanması ve anlaşılması sürecinde, dilsel ve kültürel farklılıkların dikkate alınması, daha etkin ve sürdürülebilir çözüm yolları geliştirilmesine katkı sağlayabilmektedir (Polat, 2016: 15-34).

Bu bağlamda, toplumsal eğitim ve farkındalık artırma çabaları, şiddetin kökenlerini ve etkilerini daha iyi anlamamıza yardımcı olabilmektedir, böylece bireyler ve topluluklar şiddete karşı daha dirençli hale gelebilmektedir. Şiddetin çok yönlü doğası, onunla başa çıkmada bütüncül ve entegre yaklaşımlar benimsenmesini zorunlu kılmaktadır, böylece toplumlar hem bireysel hem de kolektif düzeyde daha güvenli ve barışçıl bir geleceğe doğru ilerleyebilmektedir.

2.5. Şiddet Kavramının Tarihsel Süreci

Şiddet kavramı tarih boyunca farklı tanımlarla ele alınmış olmasına rağmen, bu tanımların genel ortak özelliği; kasıtlı veya kasıtsız, bireysel veya toplumsal, fiziksel veya sembolik olarak zarar verme eğilimidir. Şiddetin kökeni ve nedenleri konusunda farklı kuramlar bulunmaktadır. Kimi görüşler şiddetin doğuştan geldiğini savunurken, bazıları da toplumsal koşulların bunu tetiklediğini ileri sürmektedir. Bu bağlamda şiddet, en yaygın tanımıyla saldırgan şeklindeki davranışlardır ve kişileri finansal, fiziksel ve ruhsal açılarından mağdur etmektedir (Yıldırım, 2019:12). Şiddet kavramının tarihsel ve sosyolojik boyutları, bu olgunun karmaşıklığını ve çok boyutluluğunu gözler önüne sermektedir. Tarih boyunca şiddet, bireyler ve toplumlar arası ilişkilerin bir parçası olarak var olmuş, savaşlar, sömürgecilik, kölelik ve aile içi şiddet gibi çeşitli formlarda tezahür etmiştir. Şiddetin doğuştan mı geldiği yoksa toplumsal koşullarla mı tetiklendiği konusundaki tartışmalar, insan doğası ve sosyal yapıların şiddet üzerindeki etkisini anlamak açısından önemlidir. Doğal içgüdüler ve biyolojik dürtüler, bazı kuramlarca şiddetin kaynağı olarak görülürken, diğerleri sosyal, ekonomik ve kültürel faktörlerin bireyleri şiddete yönlendirdiğini savunur. Modern toplumlarda ekonomik eşitsizlikler, sosyal adaletsizlikler ve güç dinamikleri, şiddeti besleyen başlıca unsurlar arasında yer almaktadır. Ayrıca, medyanın şiddeti özendiren içerikleri ve

popüler kültürdeki şiddet imgeleri, bireylerin şiddeti normalleştirmesine ve kabul etmesine yol açabilmektedir. Eğitim, yasalar ve toplumsal normlar, şiddetin yayılmasını önlemede kritik rol oynamaktadır. Eğitim sistemleri, bireyleri erken yaşlardan itibaren şiddetsiz iletişim ve problem çözme becerileriyle donatarak, şiddeti azaltma potansiyeline sahiptir. Hukuki düzenlemeler ve caydırıcı cezalar ise şiddetin toplumsal kabulünü azaltabilir ve mağdurları koruyabilir. Sosyolojik açıdan bakıldığında, şiddetin bireysel bir sorun olmaktan öte, toplumsal bir hastalık olarak ele alınması gerekmektedir. Toplumsal cinsiyet rolleri, kültürel normlar ve ekonomik yapılar, şiddetin farklı biçimlerde ortaya çıkmasına ve sürmesine zemin hazırlamaktadır (Yıldırım, Z. M. 2021:21).

Bu nedenle, şiddetle mücadelede bireysel yaklaşımlar yeterli olmayıp, toplumsal ve yapısal değişikliklere ihtiyaç vardır. Toplumsal farkındalık kampanyaları, şiddetin kökenlerine dair bilinci artırabilir ve toplum genelinde daha barışçıl ilişkilerin inşasına katkıda bulunabilmektedir. Şiddetin tarihsel ve sosyolojik boyutlarını anlamak, bu karmaşık olguya bütüncül bir yaklaşım geliştirmeyi ve etkili çözümler üretmeyi mümkün kılmaktadır. Bu doğrultuda, şiddetin nedenlerini derinlemesine irdelemek ve kapsamlı stratejiler oluşturmak, daha adil ve güvenli bir toplum inşa etme yolunda atılacak önemli adımlardır.

2.6. Şiddetin Sosyolojik Boyutları

Toplumun inançları, kültürü, eğitim seviyesi, yönetim biçimi, teknolojik ve ekonomik gelişmişliği gibi birçok faktör şiddet kavramının üzerinde etkili olan unsurlardır. 21. yüzyılın başında iletişim teknolojileri değişmeye başladıkça, şiddet de değişim geçirerek dijital ortamlara aktarılmıştır. Artık şiddet, fiziksel bir eylem olmaktan çıkıp, tuşlara basarak gerçekleştirilen vahşi bir simülasyon haline gelmiştir (Yengin, 2012: 193).

Şiddet, toplum içinde normalleştirildiğinde, sorunları çözme yöntemi olarak kabul edildiğinde ve bir yaşam tarzı haline geldiğinde, insanlar şiddeti onaylamaya başlayabilmektedir (Ergil, 2011: 40). Şiddet, bir bireyin veya grubun, başka bir birey veya gruba fiziksel, psikolojik veya sözlü zarar verme niyetiyle gerçekleştirdiği eylemler olarak tanımlanabilmektedir. Bu tür davranışlar, bireylerin ve toplulukların huzurunu ve güvenliğini tehdit eder, sosyal yapının temel taşlarını sarsmaktadır. Şiddet sadece fiziksel saldırılarla sınırlı değildir; psikolojik baskılar, tehditler, hakaretler ve diğer duygusal zararlar da şiddet kapsamına girmektedir. Toplumda şiddetin normalleştirilmesi, bireylerin bu tür davranışları sorun çözme yöntemi olarak benimsemesine ve hatta bu davranışları onaylamasına yol açmaktadır.

Toplumsal değerlerin ve rollerin değişmesiyle birlikte şiddet olaylarının artması, bu değerlerin ve rollerin toplum içindeki dinamiklerle nasıl etkileşime girdiğini anlayabilmek için kritik bir göstergedir. şiddetin normalleştirilmesi, bu tür değişimlerin yarattığı gerilimlerin bir sonucu olarak ortaya çıkabilmekte ve bu nedenle toplumsal değişimlerin yönetimi ve anlaşılması, şiddeti önleme açısından büyük önem taşımaktadır.

Jürgen Habermas'a göre, egemenliğin ve toplumsal gücün aracıdır. şiddet ilişkileri dil aracılığıyla yasal hale getirilmektedir. Dilin kurumsallaşması, bu yasallaşma süreciyle gerçekleşmektedir. Bu nedenle, şiddet ilişkisi yasaların sınırları içinde kaldığı sürece dil ideolojik bir perspektiften değerlendirilmektedir (Karabağ, 2010: 35). Habermas, karşılıklı anlayışı temel alan iletişim modeli sayesinde tüm çatışma ve şiddet olgularının aşılabileceğini düşünmektedir (Habermas, 2003: 307).

Öte yandan, dijital oyunların çocuk oyunlarıyla değişmesiyle birlikte, içeriklerde şiddet eğilimi artmıştır. Artık insanoğlu çocuk yaşlardan itibaren, Internet üzerinden çok sayıda şiddet içerikli oyunlara erişebilmektedir. Siber dünyada şiddet, pazarlanan bir unsur haline gelmiştir. Ayrıca, siber şiddet sanal dünyayla sınırlı kalmamakta, gerçeğe hayata da taşınabilmektedir. Örneğin, bir genç, kendisini oyun içinde vuran kişiye gerçeğe dünyada bulup fiziksel şiddet uygulayabilmektedir. Bu da günümüzde şiddetin yaygınlığının ne kadar büyük olduğunu göstermektedir (Güdüm, 2016: 1987).

şiddetin sosyolojik boyutları dikkate alındığında, şiddetin yalnızca bireysel değil, aynı zamanda toplumsal bir olgu olduğu görölmektedir. Habermas'ın iletişim kuramı, dilin şiddet ilişkilerini nasıl yasallaştırdığına dair önemli bir perspektif sunarken, dijital oyunlar gibi modern unsurların da şiddeti nasıl yaygınlaştırdığına dikkat çekmektedir. şiddetin toplumsal cinsiyet rolleri, teknolojik gelişmeler ve dil kullanımı gibi çeşitli faktörlerle nasıl şekillendiğini anlamak, bu sorunun çözümüne yönelik etkili stratejiler geliştirilmesine yardımcı olacaktır.

2.7. şiddetin Sosyo-Psikolojik Boyutları

şiddetin psikolojik boyutları, bireylerin içsel dürtüleri ve toplumsal dinamikler bağlamında incelenebilir. Freud (1993), şiddet kavramına cinsel dürtüleri temel alarak yaklaşmakta ve şiddetin ölüm içgüdüsünden kaynaklandığını savunmaktadır. Freud'a göre, bu içgüdü bireyin kendisine yönelirse kendine zarar verecek, dışarıya yönelirse dışarıya zarar verecektir (Balcıoğlu, 2000: 28). Lorenz ise "Saldırıcılık Üzerine" adlı kitabında, şiddetin insanların içinde bastırılmış ve serbest

bırakılmak istenen bir durum olduğunu ifade ederek, Freud'un yaklaşımına benzer bir perspektif sunmaktadır (Fromm, 1993: 37).

İnsanların yaşam enerjilerini sürdürebilmek için "vital dürtüler" olarak adlandırılan bazı temel ihtiyaçları bulunmaktadır. Bu ihtiyaçlar, doğadan gelen şiddet içgüdüğü ile karşılanmakta ve birincil şiddeti oluşturmaktadır. Ayrıca, insanların hedeflerine ulaşan diğer insanları kıskanmaları sonucunda ortaya çıkan ikincil şiddet türü de mevcuttur. Bu noktada, şiddet, ikincil dürtülerin tatmin edilmesi amacıyla ortaya çıkmaktadır. Erich Fromm'a göre, oyunlarda şiddetin en normal ve masum hali görülmektedir. Bu tür şiddet yıkıcı bir özellik taşımamakta, sadece yetenek gösterileri sırasında gerçekleşmektedir (Güdüm, 2016: 1987). Bu oyunların amacı gerçekten birini öldürmek değil, kişilerin yeteneklerini ortaya çıkarmalarını sağlamaktır (Güdüm, 2016: 1986). Bu durum, bireylerin gelecekteki şiddete yönelik meylinin temelini oluşturmaktadır.

Toplumsal ve kültürel normlar, özellikle kadınlara yönelik ayrımcılığı ve şiddeti meşrulaştırabilmektedir. Geleneksel bakış açısına sahip toplumlarda kadınların ikinci planda görülmesi ve haklarının ihlal edilmesi sıkça karşılaşılan bir durumdur. Bu normlar, kadınların maruz kaldıkları psikolojik şiddeti normalleştirerek, bu tür şiddetin sürdürülmesine katkı sağlamaktadır. Eğitim düzeyinin düşük olması, bireylerin psikolojik şiddet tanımlamakta ve buna karşı durmakta zorlanmalarına neden olabilmektedir. Eğitim eksikliği, şiddetin normalleştirilmesine ve sessiz kalınmasına yol açarak, bireylerin bu tür şiddet kabullenmesine neden olmaktadır (Ghanbarlou, 2020:45).

Maddi bağımlılık, özellikle kadınlar açısından psikolojik şiddete maruz kalma riskini artırmaktadır. Maddi olarak eşine bağımlı olan kadınlar, şiddete karşı koymakta zorlanabilmekte ve bu durumu kabul etmek zorunda kalabilmektedirler. Ekonomik bağımlılık, kadınların şiddet döngüsünden çıkmalarını zorlaştırmaktadır. İşsizlik ve yoksulluk, stres ve çaresizlik duygularını artırarak bireyleri şiddet eğilimli hale getirebilmektedir. Ekonomik sıkıntılar, aile içi çatışmaları tetikleyebilmekte ve bu durum psikolojik şiddete dönüşebilmektedir. Ekonomik baskılar, bireylerin psikolojik dayanıklılığını azaltarak, şiddete maruz kalma riskini artırmaktadır (Arabacı ve Uygun, 2022: 38-46).

Şiddetin en yaygın türü olan kadınlara yönelik şiddet ise hem fiziksel hem de ruhsal bakımdan olumsuz sonuçlar doğurmaktadır. Bu tür şiddet, kadınların özgüven kaybına neden olmakta ve sürekli bir korku içinde yaşamalarına yol açmaktadır (Dinçer, 2010). Şiddete maruz kalan kadınlar

genellikle özgüvensizlik, depresyon ve geleneksel bakış açısına sahip olmaktadır. Bu konuda farkındalığı artırmak ve şiddeti önlemek için bireysel ve toplumsal bilinçlendirmeler yapmak oldukça etkilidir (Yıldırım, Öztaş ve Hablemitoğlu, 2013: 83).

Kadına yönelik şiddet, belirtilen tüm psikolojik şiddet sebeplerinin en çarpıcı örneğidir. Bu şiddet türü, sadece bireysel değil, aynı zamanda toplumsal bir problem olarak karşımıza çıkmaktadır. Kadınların maruz kaldığı psikolojik şiddet, onların toplumsal hayata katılımını ve kişisel gelişimlerini engellemektedir. Kadına yönelik şiddeti önlemek, toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlamak ve bu konuda bilinç oluşturmak hem bireysel hem de toplumsal düzeyde büyük önem taşımaktadır. Bu bağlamda, şiddetin tüm türlerinin ele alınarak, en çarpıcı örneği olan kadına yönelik şiddetin derinlemesine incelenmesi hem toplumsal farkındalığın artırılması hem de çözüm önerilerinin geliştirilmesi açısından kritik bir öneme sahiptir.

2.8. Kadına Yönelik Şiddet

Kadına yönelik şiddetin tarihi çok eski tarihlere kadar dayandırılabilse de ilk çağ dönemi bu sürecin dışarısında bırakılabilir. İlk çağlarda kadını hedef alan bir şiddet yaklaşımı olmamakla birlikte, kadınlar doğurgan yapıları ve beslenmedeki rolleri nedeniyle toplumsal hayatta önemli bir yere sahipken, zaman içerisinde kadın bu rolünü kaybetmiştir (Prinçci ve Şen, 2020: 21-27). Kadına şiddet, *“toplumsal hayat içerisinde meydana gelen ve kadınların çeşitli açılardan zarar görmesiyle neticelenen ya da neticelenme riski olan her anlamdaki cinsiyet temeline dayanan şiddete yönelik eylem, tehdit, zorlama ya da kısıtlama”* olarak tanımlanmaktadır (Cihan, 2020).

Kadına yönelik şiddetin en çok kabul gören uluslararası tanımı, Birleşmiş Milletler Kadınlara Yönelik Şiddetin Ortadan Kaldırılması Bildirgesi’nde yapılmıştır (Sargın, 2012). Bildirgeye göre kadına yönelik şiddet; *“Kamusal ya da özel yaşantı fark etmeksizin kadına yönelik fiziki, psikolojik, cinsel ıstırap veya acı vermekte olan veya verebilecek olan cinsiyete dayanan eylem, uygulama ya da bu eylemlerle tehdit etme, dayatma ya da keyfi şekilde özgürlükten yoksun bırakma”* olarak tanımlanmaktadır (Sargın, 2012). Kadına yönelik şiddet; kadının kimliğine, beden bütünlüğüne ve onuruna yönelik, kadınları cezalandırmak, sindirmek ve aşağılamak amacıyla gerçekleştirilen tüm saldırıları içermektedir. Şiddetin mekân, zaman, yaş, ırk, din, eğitim seviyesi, ideoloji, ekonomik durum, sosyal statü, aile durumu, yaşadığı veya büyüdüğü toplum veya çevre gibi ayrımlar gözetmeksizin herkesi etkileyebileceği anlaşılmaktadır. Kadınlar, yaşamlarının farklı dönemlerinde ev içinde veya dışında şiddete maruz kalmaktadır. Bu maruziyetin temeli, toplumsal

cinsiyet eşitsizliğine dayanmaktadır (Yıldırım, 1998: 37-41).

Yapılan birçok uluslararası araştırma yaşanan vakalarda suç failinin genellikle eş, birlikte olunan kişi ya da kadının aile bireylerinden birisinin olduğunu ortaya koymuştur. (Oktay, 2015: 57-118). Kadına yönelik şiddet, fiziksel, cinsel, psikolojik ve ekonomik şiddet olmak üzere çeşitli türlerde kendini gösterebilir. Fiziksel şiddet, kadının bedensel bütünlüğüne zarar verme eylemlerini içerirken, cinsel şiddet kadının cinsel bütünlüğüne yönelik saldırıları kapsar. Bu tür şiddet eylemlerinin çoğu, kadının en yakınındaki kişiler tarafından gerçekleştirilmektedir. Eş, birlikte olunan kişi veya aile bireylerinden gelen şiddet, kadının güven duyması gereken kişilerin bu güveni suistimal etmesiyle daha da travmatik hale gelir. Kadına yönelik şiddetin farklı türlerini tanımak ve bu şiddetin faillerinin genellikle yakın çevreden geldiğini anlamak, sorunun çözümü için atılacak adımların belirlenmesi açısından kritik öneme sahiptir.

2.8.1. Kadına yönelik şiddet türleri

Kadına yönelik şiddet olgusuna bütüncül bir yaklaşım getirilmesi için öncelikle kadına yönelik şiddetin ve türlerinin tanımlanması gerekmektedir. Kadına yönelik şiddet denildiğinde akla genellikle ilk olarak fiziksel şiddet gelmektedir. Görsel ve yazılı basın haberlerinde de sıklıkla fiziksel şiddet vakaları haber konusu olduğu için insanların zihninde şiddet, kadının dövülmesi, yaralanması veya öldürülmesi gibi eylemler olarak algılanmaktadır. Ancak şiddet olgusu daha geniş bir perspektifle ele alındığında kadının maruz kaldığı şiddet sadece fiziksel boyutta değil, aynı zamanda duygusal, ekonomik ve cinsel boyutlarda da kendini gösterebilmektedir.

Fiziksel şiddet, kaba kuvvetin bir korkutma, sindirme ve yaptırım aracı olarak kullanılmasıdır. (Yıldırım, 1998; Yetim ve Şahin, 2008: 25). Bu tür şiddet, dövme, itme, tekmeleme, yumruk atma, boğma girişimleri, ısırma, eşya fırlatma, yaralama ve en ağır sonuç olan öldürme eylemlerini içerebilmektedir. Fiziksel şiddet, genellikle aktif, dışsal, kasti ve acı verici özellikleri ile tanımlanmakta ve dışarıdan daha kolay fark edilebilmektedir.

Ancak kadına yönelik şiddet sadece fiziksel şiddetle sınırlı değildir. Duygusal şiddet, psikolojik ve sözlü taciz içermekte ve kadının kendine saygısı, özsaygısı ve duygusal sağlığına zarar vermektedir. Ekonomik şiddet, kadının ekonomik bağımsızlığını ve finansal özgürlüğünü sınırlayarak kontrol etme amacını taşımaktadır. Cinsel şiddet ise cinsel saldırı, tecavüz ve cinsel istismarı içermektedir. Ayrıca, günümüzde teknolojinin gelişmesiyle dijital şiddet de yeni bir şiddet türü olarak ortaya çıkmıştır. Bu, sosyal medya, Internet ve diğer dijital platformlarda kadınlara

yönelik taciz, tehdit, lekeleme ve saldırıları içermektedir. Sonuç olarak, cinsiyete dayalı şiddet, sadece fiziksel şiddetle sınırlı değildir ve farklı türleri içermektedir (Halıcı, 2007: 43).

Kadına yönelik şiddet eylemi kültürden kültüre de değişiklik göstermektedir. Birçok kültürde şiddet olarak kabul edilen bir eylem, başka kültürlerde şiddet olarak değerlendirilmeyebilmektedir. Örnek olarak, kadının sünnet edilmesi bir kültürde normal kabul edilip diğer kültürde şiddet olarak görülürken, başka bir kültürde çeyizin yakılması gibi doğrudan çeyize el konulması veya yakılması şeklinde belirli bir kültürel uygulama olarak kabul edilen bir durum yaygın olarak bilinmemektedir. Çeyize yönelik şiddet veya kontrol genellikle kadının statüsünü ve aile üzerindeki ekonomik baskıyı artırmaya yönelik olarak ortaya çıkmaktadır. Bazı kültürlerde "bekâret muayenesi" şiddet olarak kabul edilirken, kuzey Avrupa ülkelerinde "tokat atmak" şiddet olarak değerlendirilebilmektedir (Arın, 1996: 306).

Öte yandan kadının duygularının ve duygusal gereksinimlerinin; aşağılamak, cezalandırmak, zorlamak, gerginlik yaratmak ve öfke boşaltmak amacıyla sürekli olarak istismar edilmesi, kadına baskı uygulamak için tutarlı bir şekilde kullanılması, “duygusal şiddet” olarak tanımlanmaktadır. Duygusal şiddet, kadının kendine olan güvenini zedelemekte, görüş ve düşüncelerini ifade etme yeteneğini engellemekte ve karar verme süreçlerine zarar vermektedir (Yetim ve Şahin, 2009: 49; Akkaş ve Uyanık, 2016: 38).

Paranın ve diğer ekonomik kaynakların kadın üzerinde kontrol, yaptırım ve tehdit aracı olarak kullanılması ise “ekonomik şiddet” olarak tanımlanmaktadır. Bu, kadının çalışmasına engel olmak, kadının gelirin el koymak, evin giderleriyle ilgilenmemek, çok kısıtlı bir bütçeyle kadının birçok ihtiyacını karşılamasını beklemek gibi davranışları içermektedir (Kadının İnsan Hakları-Yeni Çözümler Derneği). *Evli olan kadınların %17’si eşinin ailesi ile birlikte yaşamaktadır. Kadınların ortak öyküsü kayınvalide-kayınpeder ile yaşamının zorluğuna ilişkindir: kadının çalışmasına ve dışarı çıkmasına karışma, bu konularda eşi olumsuz etkileme, çocuklara karışma, tek başına karar verme, kaynakları tek başına yönetme vb. öyküler anlatılmıştır* (Türkiye Ekonomi Politikaları Araştırma Vakfı, 2011:145).

Cinselliğin, kadını sindirme, korkutma ve bir tehdit aracı olarak kullanılması ise “cinsel şiddet” olarak tanımlanmaktadır. Aile İçi Şiddet Araştırması'na göre, evli kadınların %12’si cinsel şiddete maruz kalmıştır. Bu durumun yanı sıra, kız çocukları da yetişkin kadınlar kadar cinsel şiddete maruz bırakılmaktadır (Türkiye Pekin +25 Kadın Platformu Politika Tutum Belgesi, 2019).

Türkiye'de 15 yaşından küçük kız çocuklarının cinsel istismara maruz kalma oranı %7'dir. Dünya genelinde ise her yıl 5 ile 15 yaş arasında olan iki milyon kız çocuğuna zorla fuhuş yaptırıldığı tespit edilmiştir (Kadın ve Kadın STK'larının Güçlendirilmesi Projesi, 2013). Bu bağlamda çalışmada kadına yönelik şiddet türleri, 5 başlık altında incelenmektedir:

2.8.1.1. Fiziksel şiddet

Kaba kuvvetin eyleme dökülmesi ile gerçekleşen bir şiddet türüdür. Bu şiddet türü, aile içinde en yaygın uygulanan şiddet biçimidir ve genellikle kadınlar bu tür şiddete maruz kalmaktadır. Fiziksel şiddet sonucunda kadınlar çeşitli hasarlar alabilmekte, hatta ölümle sonuçlanabilmektedir. Fiziksel şiddet, kadına yönelik temel bir insan hakları ihlali olarak kabul edilmektedir (Öztürk, Öztürk ve Tapan, 2016: 140).

Bu şiddet türü, şiddetin uygulandığı kişiye vurma, yumruklama, tekmeleme, kol bükme, saç çekmek gibi fiziksel eylemlerle kendini gösterir. Fiziksel şiddet, bedeni hedef alarak kurbanını korkutma, sindirme ve baskı kurma amacını taşımaktadır. Bu şiddet türü yaralanmalarla sonuçlanabileceği gibi, en kötü durumda cinayete varan sonuçlara yol açabilmektedir. Fiziksel şiddetin etkisi duygusal ve psikolojik sorunlara neden olabilmektedir. Bu sorunlardan bazıları, kadının kendini değersiz hissetmesi ve özsaygısının kaybolması gibi konuları içerebilmektedir (Akkaş ve Uyanık, 2016: 38).

Türkiye'de kadına yönelik fiziksel şiddet bazı sebeplere dayandırılmaktadır. Eşlerine şiddet uygulayan erkeklerin, toplumsal cinsiyet eşitliğine inanmayan ve geleneksel toplumsal cinsiyet normlarını benimseyen erkekler olduğu ortaya çıkmıştır. Ayrıca, bu erkeklerin genellikle aile içinde şiddet gördüğü de saptanmıştır (Akkuş ve Yıldırım; 2018: 1386).

2.8.1.2. Psikolojik şiddet

Psikolojik şiddet, kişinin kendisini ifade etmesini engellemek, iletişim kurmamak, kendi görüşlerini açıklamasına izin vermemek, küçük düşürücü ve alaycı sözler kullanmak, kişinin özgüveninin zedelenmesine neden olan davranışlar sergilemek, sık sık eleştiri yapmak, kişinin bedensel ve fikrî özgürlüğünü kısıtlamak, çevresindeki insanlarla iletişimini engellemek gibi davranışların sergilenmesi olarak açıklanmaktadır. Bu tür şiddet, psikolojik taciz anlamına da gelen "mobbing" terimiyle de ifade edilmektedir (Wolff ve Demir, 2020: 419).

Şiddete uğramış kadınlar için faaliyet gösteren önemli oluşumlardan biri olan Mor Çatı'nın

psikolojik şiddet tanımı ise şu şekildedir: “*Kişinin duygusal ihtiyaçlarını istemli, keyfi bir şekilde karşılamamak, suçlu hissettirmek, utandırmak, sosyal ilişkilerini sürekli olarak denetlemek, yeteneksiz, muhtaç ve bağımlı hissettirmek, kişiyi yalnızlaştırmak, ailesi veya arkadaşları başta olmak üzere yakınlarından uzaklaştırmak, sürekli olarak sevilmediğini söylemek ve hissettirmek, kişiyi psikolojik olarak hasta hissettirmek, karakteri, dış görünüşü, ailesi ile ilgili sürekli olarak eleştirmek ve hakaret etmek (Mor Çatı, 2022:45).*

2.8.1.3. Cinsel şiddet

Fail tarafından kadının bedenine yönelik istenmeyen cinsellik içeren davranış veya söylemlerin tümüdür (Engelli Kadın Derneği, 2013: 13). World Health Organization (2002: 17) raporunda cinsel şiddet eylemleri şu şekilde sıralanmıştır: *Zorla seks, escort evlilikler veya ilişkiler, yabancılara tecavüz, zorla kürtaj, silahlı çatışma sırasında sistematik tecavüz, çocuklara yönelik cinsel istismar, zorla fuhuş, küçük yaşta evlilik, kadınların cinsel bütünlüğüne karşı şiddet eylemleri, kadın sünneti ve zorla yaptırılan bekâret kontrolü.*

Kadınlar cinsel gelişimlerini tamamlayamadan cinsel ilişkiye zorlanma veya erken yaşta evlendirilme, cinsel şiddetin bir türü olarak kabul edilmektedir. Özellikle küçük yaştaki kız çocuklarının, kendilerinden çok daha büyük yaşlardaki erkeklerle evlendirilmeleri, bazı kültürlerde destek görmektedir. Toplumun bu tür erken yaşta evlilikleri desteklemesi durumunda, bu durumlar normale dönüşebilmekte ve küçük kızlar yaşadıklarını normal olarak algılayabilmektedir. Bu durumda, küçük kızlar destek bulma konusunda zorluk yaşayabilmekte ve şiddetin etkilerini daha fazla hissetmektedir. Erken yaşta evliliklerin bir sonucu olarak ortaya çıkan bir diğer şiddet türü ise çocuk yaşta hamilelik ve doğum yapan kadınların uğradığı cinsel şiddettir. Bu kadınlar, erken yaşta evlenmeleri nedeniyle cinsel şiddete maruz kalmıştır (Demir, Özel, Sütçü, 2022: 78).

Cinsel istismarın arkasında, cinsel fonksiyon bozuklukları, psikolojik sorunlar, sosyo-kültürel uyumsuzluklar, alkol ve uyuşturucu madde kullanımı gibi faktörler yer almaktadır. Ancak, bu faktörlerin ötesinde, toplumda yaygın olarak kabul edilen bir inanç vardır: Erkeğin cinsel ihtiyaçlarının olduğu, kadının da bu ihtiyaçları karşılama zorunluluğunun bulunduğu, kadının bireysel istek ve düşüncelerinin ikinci planda olduğu veya olması gerektiği inancı. Bu toplumsal inanç, cinsel şiddetin temel nedenlerinden biri olarak kabul edilmektedir (Şenol, 2023: 8-13). Cinsel şiddete maruz kalan kadınlarda, cinsellikle bulaşan hastalıklara yakalanma, hamilelik gibi mağduru derinden etkileyen travmalar meydana gelebilmektedir (Polat, 2016: 19).

2.8.1.4. Ekonomik şiddet

Ekonomik şiddet, gücü elinde bulunduran kişinin aile içinde genellikle aile reisi olan kocanın kadının ekonomik olarak erişebileceği tüm kaynaklara erişimini engellemesi durumunu ifade etmektedir. Bu kaynaklar para, sigorta, yemek gibi maddi kaynakları içermektedir. Bu şiddet türü ile kadın fakirleştirilerek ve imkanlardan yoksun bırakılarak tam bir erkek hakimiyeti altına sokulmaktadır (Konuk ve Alıcı, 2022: 370).

Ekonomik şiddet, etkileri bakımından en etkili şiddet türlerinden biri olarak kabul edilmektedir. Çünkü ekonomik şiddet, kadının kendini tüm olumsuz seçeneklerden kurtarabilmesi için gereken ekonomik özgürlüğünü engellemesi nedeniyle son derece etkili bir şiddet türüdür. Bu nedenle ekonomik özgürlüğünün kaybedilmesi, kadının umutlarını ve seçeneklerini de yok edebilmektedir (Konuk ve Alıcı, 2022: 370). Ekonomik şiddet, kadını bağımlı hale getiren ve fakirliğe sürükleyen bir şiddet biçimidir. Bu durum sadece kadının ve ailesinin değil, aynı zamanda yaşanan ülkenin gelişmesini, kalkınmasını etkileyebilen önemli bir sorun olarak karşımıza çıkmaktadır (Şenol, 2023: 23-25).

2.8.1.5. Siber Şiddet

Siber şiddet, aynı zamanda siber zorbalık olarak da bilinmektedir. Bu tür şiddet genellikle Internet ve cep telefonları gibi dijital platformlar aracılığıyla gerçekleştirilmektedir. Tanımına bakıldığında siber şiddet, bir kişinin veya bir grup insanın başka bir kişiye kasıtlı olarak zarar vermek amacıyla başlattığı ve devam ettirdiği ısrarlı, kasıtlı zarar verme biçimidir. Bu tür davranışları sergileyen kişilere "siber zorba" denilirken, şiddeti yaşayan kişi "siber mağdur" olarak adlandırılmaktadır. Ayrıca eylemi sadece izleyen ve müdahale etmeyen kişiler ise "siber tanık" olarak adlandırılmaktadır (Türk ve Şenyuva, 2021: 465).

Siber zorbalıkla ilgili birçok kavram ve adlandırma bulunmaktadır. Willard (2007: 52), siber zorbalık davranışlarını eylemlerin içeriğine göre yedi kategoriye ayırmıştır. Bu kategoriler şunlardır:

Kızdırma (Teasing) ve Kışkırtma (Flaming): Hakarete kadar varabilecek içerikli söylemlerde bulunarak karşıdaki insanı kızdırmak.

Çevrimiçi Taciz (Online Harassment): Sosyal medya üzerinden sistematik bir şekilde alınan taciz, hakaret ve tehditleri içermektedir.

Siber Tehdit (Cyberstalking): Çevrimiçi tacizde yaşanan sürecin aynısıdır; fakat siber taciz daha uzun sürelidir.

İftira (Denigration): Bir kişi hakkında yalan yanlış bilgilerin Internet aracılığı ile dolaşıma sokulmasıdır.

Başka Birisi Gibi Davranma (Impersonation): Kişinin özel hesaplarını ele geçirerek ya da onun adına sahte hesap açarak ona sıkıntı yaşatacak davranışları içermektedir.

İfşa Etme (Outing): Mağdura ait olabilecek müstehcen görüntüleri ve özel bilgiler başkaları ile paylaşmak.

Dışlama (Exclusion): Kişinin daha önce var olduğu ortamda (sosyal medya, oyunlar) dışlanmaya başlamasını ifade etmektedir.

Bu kategoriler, siber zorbalık davranışlarını daha iyi anlamak ve tanımlamak için kullanılan terimlerdir. Araştırmanın ilerleyen bölümlerinde, siber zorbalık kavramı detaylıca ele alınacaktır.

2.8.2. Dünyada ve Türkiye’de Kadına Yönelik Şiddete Tarihsel Açıdan Bakış

Kadına yönelik şiddetle ilgili araştırmalar, dünya genelinde kadınların aktivizmiyle 1970’lerin başlarına kadar dayanmaktadır. Ancak kadına yönelik şiddet, aslında insanlık tarihinin başlangıcından itibaren artarak devam etmektedir. Arkeologların yaptığı çalışmalar, erkek mumyalarının kemiklerinde kırıkların %9-20 arasında olduğunu, kadınların kemiklerinde ise bu oranın %30-50 olduğunu göstermiştir. Kadınların kemiklerinde tespit edilen kırıkların savaşa bağlı olmadığı ve bireysel şiddetin bir sonucu olduğu saptanmıştır (Yetim ve Şahin, 2011:47).

Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü (OECD) 2019 yılı verilerine göre Türkiye’de kadına şiddet oranı yüzde 38’dir. Neredeyse 10 kadından 4’ü hayatında erkek şiddetine maruz kalmaktadır. Kadına şiddet oranında Türkiye’nin ardından yüzde 37 ile Kolombiya gelmektedir. Ardından Kosta Rika ve ABD’de yüzde 36, Yeni Zelanda’da kadına şiddet oranı ise yüzde 35 olarak sıralanmaktadır.

Kadına yönelik şiddet, günümüzün evrensel bir sorunudur. Fransa’da kadına yönelik şiddetle ilgili bir araştırmanın sonuçlarına göre, şiddet mağdurlarının %95’i kadınlardan oluşmakta ve bu mağdurların %55’i eşleri tarafından şiddete maruz bırakılmaktadır (Agçay,2009). 50 farklı ülkede gerçekleştirilen nüfusa dayalı 80 araştırmada; evli veya partneri olan kadınların %10 ile %60 arasında değişen oranlarda, en az bir kez fiziksel şiddete maruz kaldıkları tespit edilmiştir (Ellsberg ve Heise, 2005). İran’da yapılan bir araştırmada ise eşleri tarafından fiziksel şiddete maruz kalan

kadınların oranının %14.8 ve duygusal şiddete maruz kalan kadınların oranının ise %86.6 olduğu belirlenmiştir (Faramarzi vd., 2005). Türkiye'de kadına yönelik şiddetle ilgili çalışmalar 1980'li yılların başına kadar gitmektedir. Bu konuda ilk çalışmaları yapanlar feministler ve sosyal bilimciler olmuştur. Kadına yönelik şiddet, 2006 yılında yapılan yasal düzenlemelerle devlet sorumluluğuna alınmış ve zaman içinde sivil toplum kuruluşları da bu mücadeleye destek vermiştir (Alpar, 2008: 19).

2.8.2.1. Dünyada ve Türkiye’ de kadına yönelik şiddeti engelleme çalışmaları

Dünyada şiddet ve kadın hakları hareketlerine yönelik gelişmeler göz önüne alındığında, Türkiye bu sürecin bir parçası olmuştur. İkinci Dünya Konferansı'nın ardından, Birleşmiş Milletler Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi (CEDAW) 1 Mart 1979'da üye ülkelerin imzasına sunulmuş ve Türkiye, 1985 yılında bu sözleşmeyi kabul ederek 19 Ocak 1986'da yürürlüğe koymuştur. Ayrıca, Birleşmiş Milletler Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi'ni dikkate alarak, İhtiyari Protokol 30 Temmuz 2002'de hazırlanmış ve Türkiye tarafından kabul edilerek 29 Ocak 2003'te yürürlüğe girmiştir (Türkiye'de Kadının Durumu, 2011: 1).

Dünya genelinde etkili olan kadın hareketleri, ülkemizde de aktif bir şekilde ortaya çıkmıştır. 1980'lerin sonlarına doğru, Türkiye'de aile içi kadına yönelik şiddet konusu, kadın hareketinin etkisiyle ülke gündemine girmiştir (Güngörmüş ve diğerleri, 2014: 54). Bu kadın hareketlerinin sonucunda kitlesel yürüyüşler düzenlenmiştir. "Dayağa Karşı Dayanışma Yürüyüşü," 17 Mayıs 1987'de gerçekleştirilerek Türkiye'de ilk kez bu konuda büyük çaplı bir yürüyüş gerçekleştirilmiştir (Tahaoğlu, 2017: 32).

Bu bağlamda 1987'de 'Dayağa Karşı Yürüyüş' ile 'Dayağa Karşı Kampanya', 1989 ve 2008'de 'Cinsel Tacize Hayır – Mor İğne Kampanyası', 2002 – 2004 'Türk Ceza Yasası Reformu Kampanyası', 2004 'Sığınma Evleri İçin Dilekçe Eylemi' gibi süreçler yürütülmüştür (Sargın, 2012:54).

Dahası, kadınlara yönelik şiddete maruz kalanlar için vakıfların kurulmasına başlanmıştır. Şiddet mağduru kadınlarla dayanışmanın sürdürülmesi ve aile içi şiddetle mücadele konusunun daha geniş kitlelere yayılması amacıyla, Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı 1990 yılında kurulmuştur (Mor Çatı Kadın Sığınma Vakfı, 2013: 98).

Mor Çatı gibi sivil toplum kuruluşlarının çabaları, şiddet mağdurlarına sağladıkları destek ve

farkındalık yaratma çalışmalarıyla büyük bir etki yaratmıştır. Bu kuruluşlar, toplumun geniş kesimlerine ulaşarak, aile içi şiddetin önlenmesi ve mağdurlara yönelik koruma tedbirlerinin artırılması gerektiğine dair kamuoyu oluşturmada önemli rol oynamışlardır. Aynı zamanda, sivil toplumun bu konudaki hassasiyeti, devletin de dikkatini çekmiş ve resmi adımlar atılmasını teşvik etmiştir. Bu çabaların bir sonucu olarak, hukuki düzenlemelerin yapılması gerekliliği gündeme gelmiş ve aile içi şiddetin önlenmesi için yasal zeminin oluşturulması amaçlanmıştır:

1998 yılında, aile içi şiddetin önlenmesi amacıyla "4320 Sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanun" kabul edildi. Bu kanunla birlikte, aile içi şiddet kavramı ilk kez resmi bir hukuki metinde yer bulmuştur (Resmî Gazete).

2004 yılında, Türkiye Anayasası'nın 10. Maddesine; "Kadınlar ve erkekler eşit haklara sahiptir. Devlet, bu eşitliğin gerçekleşmesini sağlamakla yükümlüdür" hükmü eklenmiş, aynı zamanda 90. Maddeye; "Usulüne göre yürürlüğe konmuş temel hak ve özgürlüklere ilişkin uluslararası antlaşmalarla kanunlar arasında aynı konuda farklı hükümler bulunması durumunda uluslararası antlaşma hükümleri esas alınır" hükmü eklenmiştir (anayasa.gen.tr).

2013 yılında, 6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanuna İlişkin Uygulama Yönetmeliği ile Kadın Konukevlerinin Açılması ve İşletilmesi Hakkında Yönetmelik yürürlüğe girmiştir (Resmî Gazete).

2019 yılında yayınlanan Türkiye Pekin+25 Kadın Platformu Politika Tutum Belgesi de oraya konulan uygulamaların ayrımcılık ve şiddeti önlemediğini belirtmektedir. Raporda şu bilgilere yer verilmiştir;

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'nın yapmış olduğu araştırmaya göre evli kadınların %36'sı fiziksel şiddete uğramaktadır. Aynı zamanda bu kadınların %12'si cinsel, %30'u ekonomik, %44'ü psikolojik şiddete de maruz kalmıştır. Fiziksel ve/veya cinsel şiddete maruz kalan kadınların %89'u hiçbir kurum ve örgüte başvurmamış, %44'ü ise yaşadıklarını hiç kimseye paylaşmamıştır. Bu durum, yürütülen devlet politikaları ve var olan siyasi söylemlerin toplumsal cinsiyet eşitliğini hiçe sayarak, yardım isteyen mağdurları da marjinalleştirmesinin bir sonucu olarak görülebilir.

Türkiye'de kadına yönelik şiddetin önlenmesine yönelik birçok adım atılmış ve çeşitli sözleşmelere üye olunmuş ya da ulusal çapta çalışmalar düzenlenmiştir. Hâlen, kadına yönelik şiddetle mücadele için faaliyet sürdüren kuruluşlar ve üye olunan sözleşmeler bulunmaktadır. Bu faaliyetlere aşağıdakileri de eklemek mümkündür:

- *Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi,*
- *Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı faaliyetleri,*
- *Adalet Bakanlığı faaliyetleri,*
- *Sivil toplum kuruluşları faaliyetleri,*
- *Baroların faaliyetleri* (Pirinçci ve Şen, 2020: 69).

2.8.3. Kadın cinayetleri (Femicide kavramı)

Cinayet, insanlık tarihi boyunca işlenen en büyük suçlardan biri olarak kabul edilmiştir. Dini kaynaklarda, ilk cinayetin Hâbil ve Kâbil kardeşler arasında gerçekleştiği anlatılmaktadır. Kâbil, Allah'a sunduğu adak kabul edilmediği için kardeşi Hâbil'e kıskançlık duyar. Bu kıskançlık, Hâbil'i öldürmeye kadar varır. Hâbil, kardeşini defalarca ikna etmeye çalışır, ancak başarılı olamaz ve öldürülür. Hâbil ve Kâbil kıssası, cinayetin en büyük günahlardan biri olduğunu ve cinayet işleyen kişinin hem bu dünyada hem de öteki dünyada cezalandırılacağını vurgulamaktadır (Yıldız, 2020). Bu bağlamda ölümcül veya değil, şiddetin her türünün tarihin her aşamasında görüldüğü bilinmektedir (Doğrucan ve Yıldırım, 2020: 122-138).

Kadın cinayeti kavramı ise ilk kez 1801 yılında John Corry tarafından "The Satirical Review of London at the Commencement of the Nineteenth Century" adlı yayında "bir kadının öldürülmesi" olarak kullanılmıştır. Bu kavram, 1989 yılında "The Oxford English Dictionary" tarafından aynı şekilde tanımlanmış ve 1848 yılında kadın cinayetlerinin bir suç olarak kabul edilmesiyle hukuki yönüne dikkat çekilmiştir. Bu durum kadın cinayetlerinin (femicide) cinsiyeteyönelik bir durum olduğunu ortaya koyarken, bu haliyle bir insanın öldürülmesini tanımlayan cinayetten (homicide) ayrılmaktadır (Russell 2008: 26-31). Kadın cinayeti (femicide) kavramı, hala evrensel bir tanıma kavuşmamıştır ve yorumlamaya açık olarak literatürde yerini almaktadır. Günümüzdeki anlamına ise Russell sayesinde 1970'lerde kavuşmuştur (Özer, 2016: 14-25).

Bu bağlamda Russell kadın cinayetlerini, erkeklerin "nefret, hor görme, zevk veya kadınasahip olma duygusuyla" kadınları öldürmesi olarak tanımlamaktadır (Russell, 2008: 26-31). Carcedo ise (2008) kadın cinayetini, kadınların bir erkek tarafından kasıtlı şekilde öldürülmesi olarak tanımlamaktadır. Bunun altında yatan sebebi ise kadın erkek eşitsizliği olarak tanımlamaktadır.

Kadın cinayetleri, kadınları erkeklerden daha az değerli ve korunmasız olarak gören kültürel ve

toplumsal normların bir sonucudur. Kadın cinayetleri kavramı taciz, tecavüz, darp, fuhuş, kız çocuklarına yönelik istismar, aile içi şiddet gibi tüm şiddet eylemlerinin sistematik bir şekilde ilerlemesini de kapsamaktadır. Kadın cinayetlerini, kadına yönelik şiddetin köklü bir sorun olduğunu ve bu sorunun çözümünde politik, sosyal ve ekonomik sistemlerin rolünü anlamak için ele almak önemlidir. Ataerkil toplum yapısında, kadınlar ikincil bir konumdadır. Budurum, kadına yönelik şiddetin yaygınlaşmasına neden olmaktadır. Kadın cinayetleri, bu şiddetin en ağır ve ölümcül şeklidir (Monárrez Fragoso, 2018: 11).

Caputi ve Russell, kadın cinayetlerinin, “*kadından nefret etme, küçümseme, tikslenme ya da kadına sahip olma duygusu*” gibi nedenlerle erkekler tarafından işlenen cinayetler olduğunu söylerler (Caputi ve Russell, 1990: 34-35). Bu nedenle kadın cinayetlerinin cinsiyete dayalı bir nefret suçu olduğunu da savunmaktadırlar. Bu görüşe göre özellikle yakın bir partner tarafından işlenen kadın cinayetlerinin bir süreç olduğu, kadının artık ayrılma ya da boşanma aşamasına geldiğinde ise şiddetin boyutunun cinayete ulaştığı belirtilmektedir (Gazioğlu, 2013: 89-100).

Kadın cinayetlerine yönelik yapılan bu tanımlamalar incelendiğinde üzerinde durulan enönemli konuların kadının cinsiyeti ile ilgili olduğu ve bu durumun toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin bir dışı vurumu olduğu saptanmıştır. Kadın cinayeti (femicide) kavramı incelenirken, bu cinayetleri kimlerin neden gerçekleştirdiği üzerinde durulmuştur. Kadın cinayeti türlerinin belirlenmesi kavramı daha net ortaya koyarken, daha detaylı bir araştırma yapılmasına da kapı aralamaktadır. Bu bağlamda Ürdün’de namus ile ilişkili suçlar hakkında yapılan bir çalışmada kadınların miras, tecavüz, evlilik dışı ilişki ve hamilelik, evden kaçmak, aile üyesi olmayan biriyle konuşmak gibi nedenlerle öldürüldüğü ortaya çıkmıştır (Husseini, 2008: 84-88).

Birleşmiş Milletler tarafından 2012 yılında duyurulan Kadın Cinayetleri Üzerine Viyana Deklarasyonu büyük önem taşımaktadır. Söz konusu deklarasyon, *femicide* kavramının 11 farklı alt türünden bahsetmektedir: “*Eş/partner şiddetinin sonucu olarak kadınların öldürülmesi, işkence ve kadın düşmanı bir katledilme sonucu öldürülme, kadın ve kızların ‘namus’ adına öldürülmesi, silahlı çatışma bağlamında kadın ve kızların hedef olarak öldürülmesi, çeyizle ilgili olarak kadınların öldürülmesi, kadın ve kızların cinsel yönelimi ve cinsiyet kimliği nedeniyle öldürülmesi, aborjin ve yerli kadın ve kızların toplumsal cinsiyetleri nedeniyle öldürülmesi, kız yeni doğanların ve ceninlerin öldürülmesi, kadın sünneti nedeniyle gerçekleşen ölümler, cadılık suçlamasıyla öldürülme, sokak çeteleri, organize suç, uyuşturucu ticareti, insan ticareti ve hafif silahların*

artışıyla ilgili diğer kadın cinayetleri” (Laurent, 2013: 25-26).

Namus Cinayetleri: Türkiye’deki kadın cinayetlerinin büyük bir bölümünün altında namus gerçeği yatmaktadır. TDK’ya göre namus kavramı şu ifadelerle açıklanmıştır: *Bir toplum içinde ahlak kurallarına ve toplumsal değerlere bağlılık, iffet.*

Namus kavramının ihlali bazı toplumlarda ağır yaptırımlar getirmektedir. Ataerkil toplumlarda bir erkeğin namusu “erkeklik” ile eşdeğerdir. Bu bağlamda namus kavramı birtoplumda benimsenmiş kurallar ve değerlerdir (İnci, 2013: 282-96). Ataerkil toplum yapısında namus, toplumsal cinsiyet kapsamı içerisinde değerlendirilmektedir. Bu bağlamda namus kavramı kadın ve erkek için farklı anlamlandırılmaktadır. Kadınlarda namus olgusu cinsellik açıklanmaktadır (Ünkap, 2009:18).

Namus kavramı isim ve şekil değiştirse de toplumun her kesiminde kendinigöstermektedir. Namus olgusu kırsalda yaşayanlarda ya da kırsaldan kente yerleşenlerde kadının evden dahi çıkmasının önüne geçmektedir. Namus olgusu kadının toplumda var olmasındaki tüm süreçleri olumsuz etkilemektedir (Yıldız, 2010:25).

Geleneksel toplumlarda kadınlara bir takım cinsel kurallar dayatılmaktadır. Evlenene kadar bekâretin korunması bunların başında gelmektedir. Namus cinayetlerinin, kadının karşı cinsle olan ilişkisi nedeniyle işlendiği görülmektedir (Hamzaoglu ve Konuralp 2019: 51-65). Toplumlarda erkekteki namus kavramı ise bambaşkadır. Erkeğin namusu ise kendi mesuliyeti altında yer almaktadır ve kadının cinselliği üzerindeki hakimiyeti ile şekillenmektedir (Ünkap, 2009:13).

Namus cinayetlerinin çıkış noktası kültüre ve toplumsal yapıya dayansa da bireysellik bakımından farklılık içermektedir. Bu bağlamda kadına yönelik namus cinayetleri ataerkil yapı içerisinde kadının maruz kaldığı baskının bir sonucu olarak ele alınmaktadır.

Töre cinayetleri: Türkiye’de işlenen namus cinayetlerinin altında töre kavramı yatmaktadır (Çetin 2015: 346-360). Türk Dil Kurumu töre kavramını şu ifadelerle açıklamaktadır: *Bir toplulukta benimsenmiş, yerleşmiş davranış ve yaşama biçimlerinin, kuralların, görenek ve geleneklerin, ortaklaşa alışkanlıkların, tutulan yolların bütünü, âdet.*

Töre bir toplumda yaşayan bireylerin hal ve hareketlerini denetleyen yazısız kurallardır. Bu kurallar artık topluma yerleşmiştir ve yaptırım gücü bulunmaktadır (Tire, 2019: 185-217).

Toplumumuzda töre kimi zaman berdel, beşik kertmesi olarak çıkmaktadır. Bireyin asırlardır süregelen gelenek, görenek ve davranış beklentileri içerisinde hareket etmesi anlamına

gelmektedir. Ahlâki davranışları düzenlemesi nedeniyle törenin namus kavramı ile beraber düşünülmesi gerekmektedir (Akbaba, 2008: 333-351). Namus ve töre kavramının bu bağı nedeniyle beklenen ahlâki yapının dışına çıkılması, namusun “kirlenmesine” sebep olmaktadır. Kirlenmek, temizlenmeyi de beraberinde getireceği için; “kirlenen namus” töre adı altında temizlenmektedir (Yüksel, 2016:36).

Başbakanlık 2006/17 Sayılı Çocuk ve Kadınlara Yönelik Şiddet Hareketleriyle Töre ve Namus Cinayetlerinin Önlenmesi İçin Alınacak Tedbirler Genelgesi 2006/17 sayılı Genelge, kadına yönelik şiddete karşı devletin sorumluluğunu hükümet politikasıyla açıkça ilan eden ilk genelge olması bakımından önem taşımaktadır. Genelgenin giriş bölümünde düzenlemenin hazırlanış gerekçesi; *“Kadın ve çocuklara yönelik şiddet insanlığın gündemindeki yerini korumaktadır. Bu tür şiddetin en acımasız biçimi kamuoyunda “töre cinayeti” olarak tanımlanan kadına yönelik öldürme olaylarıdır. Kadın ve çocuklara yönelik şiddetin Türkiye’de de devam ediyor olması yeni ve acil önlemlerin alınmasını gerekli kılmaktadır. Ekonomik kalkınma ve gelişme ile birlikte eğitim ve kültür düzeyinin yükselmesiyle giderek ortadan kalkacak olan bu sorunların çözümü için kamu kurum ve kuruluşları ile birlikte STK’lara ve vatandaşlarımıza büyük görev ve sorumluluklar düşmektedir”* şeklinde açıklanmıştır (Başbakanlık Genelgesi: 298).

Türkiye’de töre cinayetlerinin engellenmesine yönelik 2005 yılında gerçekleşen Ceza Kanunu reformu sırasında kasten öldürme suçunun ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasını gerektiren nitelikli hallerinin düzenlendiği maddeye “töre saikiyle” ifadesi eklenmiştir. Bu bağlamda töre bahanesiyle işlenen cinayetlerin engellenmesi hedeflenmiştir. Fakat uygulamada bazı sorunlar yaşanmakta ve cinayetin töre saikiyle işlendiğinin kanıtlanamaması uygulamayı zorlaştırmaktadır (Ankara Barosu Kadın Hakları Merkezi, 2008).

Bu durum faillerin bireysel hareket ettiğine ilişkin ifade vererek ağır cezalardan kaçınabilmesine kapı aralamaktadır. Öte yandan STK’ların tüm ısrarına rağmen bahsi geçen düzenlemeye “namus” kavramının eklenmemesi de faillerin cezalarından daha kolay kurtulmalarına neden olmaktadır. Oysa töre ve namus kavramlarının birbirinden ayrı düşünülmesi, bu olgu ile etkin mücadeleyi sekteye uğratmaktadır (Altındal, 2019:47).

Şüpheli Kadın Ölümleri: Bir insanın vefatı gerçekleşince kimlik kartı yetkililere teslim edilerek ölüm belgesi düzenlenmektedir. Bu belge defin işlemlerinden farklı bir ile taşınacaksa yol iznine kadar pek çok süreçte kullanılmaktadır. Fakat ölüm belgesi, adli bir belge özelliği de taşımaktadır.

Özellikle ani kayıplarda ölüm muayenesi yapılarak ölümün doğal olup olmadığı tespit edilmektedir. Eğer vefat şüpheli ise yetkili makamlara haber verilerek soruşturma süreci başlatılmaktadır (Can ve Koç, 2016: 35-43).

Bu süreçte ölümün nedeninin saptanması çok kritik bir öneme sahiptir. Ölüm orijinleri “doğal”, “cinayet”, “kaza” ve “intihar” olmak üzere 4 ana başlıkta toplanmaktadır. Eğer ölüm şekli ilk muayenede belirlenemezse otopsiye başvurulmaktadır. Şüpheli bir durum söz konusu isekolluk kuvvetleriyle iş birliği içerisinde kanıtlar toplanarak sonuca varılması gerekmektedir (Can ve Koç, 2016: 35-43).

Doğal olmayan tüm ölümlerde soruşturma süreci başlatılmaktadır. Bu bağlamda kadıncinayetleri konusunda artan farkındalık, faillerin de cezadan kaçabilmesi için farklı stratejiler geliştirmesine sebep olmaktadır. Ölümlere intihar ya da kaza süsü vermek gibi farklı yollara başvurulduğu tespit edilmektedir. Özellikle son günlerde artan ve sosyal medyada günlercekonuşulan yüksekten düşme vakaları da bunun bir kanıtı olarak dikkat çekmektedir. Bu bağlamda bu tez çalışmasında incelenecek olan iki önemli şüpheli ölümden biri olan Şule Çet cinayeti kritikbir örnek olacaktır.

İlk etapta ölümü intihar, sonra kaza olarak değerlendirilse de medya ve kamuoyunun olay üzerine eğilmesiyle soruşturma devam etmiş ve ölümünün cinayet orijinli olduğu ortaya çıkarılmıştır (Şahin ve Birincioğlu, 2020: 189-216). Bir sonraki bölümde; kadın cinayetlerinin iki kritik örneği olan Şule Çet ve Pınar Gültekin olaylarının araştırmasına geçmeden önce, yeni medya ortamlarındaki kadına yönelik şiddet incelenecektir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

YENİ MEDYA ORTAMLARINDA KADINA YÖNELİK ŞİDDET

3.1. Yeni Medya Teknolojilerinin Kısa Tarihçesi

20. yüzyılın sonlarına doğru ortaya çıkan Internet kavramı, günümüzde insanlar için temel ihtiyaçlardan biri haline gelmiştir. Yeni medya teknolojilerinin başlangıcı olan Internet, dünyadaki tüm bilgisayarların birbirlerine bağlı olarak iletişim halinde olmalarını sağlayan elektronik bir ortam olarak tanımlanmaktadır. Günümüzde tüm dünyayı saran bu ağ, her biri akla gelebilecek hemen her konuyla ilgili binlerce potansiyel bilgi parçası taşıyan milyonlarca sayfanın bulunduğu çok büyük bir veri havuzunu ifade etmektedir (Martin, 1997: 23). Gates'e göre (1999:108) ise Internet; *"Birbirine bağlı ticari ve ticari olmayan dağıtık bilgisayar ağları topluluğudur. İnterneti oluşturan ağlar, birbirlerine telekomünikasyon hatlarıyla ve standart iletişim kuralları kullanarak bağlanmaktadır"* (Gates 1999:108).

İnternet ile olarak Amerikan Federal Hükümeti Savunma Bakanlığı'nın araştırma ve geliştirme kolu olan "Savunma İleri Düzey Araştırma Projeleri Kurumu"nun (Defense Advanced Research Project Agency - DARPA) bir projesi olarak ortaya çıkmıştır. 1969 yılında, askeri araştırma projelerini desteklemek amacıyla ARPANET adında bir Paket Anahtarlama Ağı oluşturulmuştur. Bu sistem, Amerika Birleşik Devletleri'ndeki (ABD) üniversiteleri ve araştırma kuruluşlarını kapsayan bilgisayarları bir araya getirerek bir ilki başarmıştır (Çağıltay, 1997: 5).

Web 1.0 olarak adlandırılan ilk nesil Internet, içeriklerin belirli merkezlerde oluşturulup dağıtıldığı, kullanıcılara tek yönlü iletişim sunulan ve kullanıcıların pasif olduğu bir Internet ortamını temsil etmekteydi. Fakat Web 2.0'un gelişmesiyle birlikte bu durum değişmiştir. İçerikler artık kullanıcılar tarafından da oluşturulabilir hale gelmiş, bu bağlamda kullanıcılar daha etkin hale getirilerek çift yönlü iletişim öne çıkmıştır. Kullanıcılar artık kendi içeriklerini üretebilen kaynaklara dönüşmüş ve iletişim sürecinde hem tüketici hem de üretici konumuna gelmişlerdir (Ritzer, 2011: 146).

İnternet için devrim niteliğinde olan arama motorlarının ilk örnekleri 1990 yılında sadece FTP üzerinde çalışan Archie ve Gopher gibi sorgulama yazılımları ile başlarken sonrasında Yahoo (www.yahoo.com) AltaVista (www.altavista.com), Raging Search (raging.com), Google (www.google.com), Hotbot (www.hotbot.com) ve Northern Light (www.northernlight.com) hizmete açılmıştır (Ward 2002: 75). Daha sonra 1995 yılına sınıf arkadaşlarının birbirini

bulabilmesi için Classmates.com kurulmuştur. Bu gelişmeyi MIRC'in aktif şekilde kullanılması takip ederken, 1996'da da Ask.com arama motoru ortaya çıkmıştır. 2000'li yıllara gelindiğinde Wikipedia hayata geçirilmiştir. 2001'de Jimmy Wales ve Larry Sanger tarafından Wikipedia ve 2003'te WordPress kurulmuş ve ardından 2003 yılında MySpace, kullanıcılara interaktif ortamda arkadaşlıklar kurmayı sağlamış ve kişisel profilleri, bloglar, gruplar, resimler, müzik ve videoları kapsayan sosyal paylaşım platformları oluşturulmuştur (Duman, 2018: 257-287).

3.2. Sosyal Medya Kavramı

Teknolojik gelişmelere ve ihtiyaçlara göre sürekli olarak geliştirilen ve yeni özelliklerle donatılan sosyal medya, günümüz medya ve iletişim ortamının en önemli unsurlarından biri olarak karşımıza çıkmaktadır. Bireyleri olduğu kadar kuruluşları da etkileyen bu platformlar, kısırsızda temel araç konumunda yükselmiştir (Kaplan, 2015: 198). Sosyal medya; herkese açık içerik üretimi, paylaşımının kolaylığı, büyük bir kitleye anında ulaşabilme ve en önemlisi ücretsiz olma gibi nedenlerle, bireyler ve kuruluşlar tarafından aktif bir şekilde kullanılmaktadır (Barutçu ve Tomas, 2013: 5-23). Bu bağlamda sosyal medya, Web 2.0'ın teknolojik ve ideolojik temelleri üzerine kurulmuş, kullanıcılar tarafından üretilen ve değiştirilen içeriğe olanak tanıyan Internet tabanlı uygulamaların genel adı olarak tanımlanmaktadır (Kaplan ve Haenlein, 2010: 59-68).

Caterina Fake ve bilgisayar programcısı Stewart Butterfield tarafından paylaşım sitesi olan "Flickr" 2004 yılında hayata geçirilmiştir. Günümüzde dünyada en çok kullanılan sosyal medya platformlarından biri olan Facebook ise Mark Zuckerberg tarafından kurulmuştur. 2005 yılında Steve Chen, Chad Hurley ve Jawed Karim tarafından "YouTube" oluşturulurken, 2006'da ise X, ücretsiz bir sosyal medya ağı ve microblogging platformu olarak ortaya çıkmıştır. İnsanlar 2009 yılında Foursquare ile "check-in" yapmaya başlarken 2010 yılında Instagram ile tanışmıştır. 2011 yılında ise Google Plus ve ardından Pinterest gibi sosyal medya platformları hayata geçirildi (Kara, 2013:24). Sosyal medya platformlarının hızla yayılması ve kullanıcı sayılarının artması, sosyal medya kavramının akademik çevrelerde ve hukuki metinlerde de ele alınmasına neden olmuştur. Sosyal medyanın tanımı ve önemi üzerine birçok çalışma yapılmış ve çeşitli tanımlar geliştirilmiştir.

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin (AİHM) 'sosyal ağ' olarak tanımladığı sosyal medya ile ilgili pek çok tanım yapılmıştır. Araştırmacılar tarafından yapılan diğer tanımlar şöyledir:

İnternet kullanıcılarının yer ve zaman sınırı olmaksızın kendi içeriklerini oluşturup başkalarıyla

paylaşabildikleri ve birbirleriyle etkileşim kurabildikleri yeni nesil web siteleridir (Okmeydan, 2020: 1080).

Sosyal medya, kişilerin çeşitli içerikler oluşturarak deneyimlerini paylaştığı ve aynı zamanda diğer insanlarla etkileşimde bulunabildiği bir sanal ortamdır. Aynı zamanda kişiler, bu platformlarda görünürlüklerini artırarak iletişim kurabilirler ve kişisel duygusal ihtiyaçlarını, beğenilme ve onaylanma gibi, karşılayabilirler (Tekin, 2021: 243).

Sosyal medya, çeşitli türleri içeren bir dijital platformdur. Bu platformlar kullanıcıların kendileriyle ilgili haberleri paylaşabildiği, yeni arkadaşlar edinebildiği, mevcut arkadaşlarıyla etkileşimde bulunabildiği, görsel ve video medya gibi içerikleri paylaşabildiği, çeşitli etkinlikler düzenleyebildiği dijital ortamları kapsar. Sosyal medya; sosyal ağlar, bloglar, wikiler, podcastler, forumlar, içerik toplulukları, sanal oyun ortamları ve mikrobloglar gibi farklı türleri içermektedir (Eldeniz, 2010: 27).

Mayfield'e göre (2008: 6) sosyal medyanın kendine özgü beş temel ögesi bulunmaktadır. Bubeş temel öge şu şekilde sıralanıp açıklanmıştır:

Katılımcılar: Sosyal medyanın en temel ögesini katılımcılar oluşturmaktadır. Burada kullanıcılar, paylaşımların ve etkileşimin temelidir. Sosyal medyada katılımcılar cesaretlendirilir ve paylaşımlarla ilgili geri bildirim alırlar.

Açıklık: Sosyal medya servisleri, doğrudan geri bildirim ve etkileşime açıktır. Bu servisler aracılığıyla, herhangi bir araç veya kişi olmadan kullanıcılar arasında yorumlar yapılabilen ve içerik paylaşımı sağlanabilmektedir. Ancak bazı durumlarda erişim engelleri getirilebilmektedir. Bu engeller, genellikle içerik paylaşan katılımcılar tarafından oluşturulmaktadır.

Konuşma: Geleneksel medyada tek yönlü bir içerik akışı söz konusu iken sosyal medyada iki yönlü veya çoklu aktarım gerçekleştirilebilmektedir. İçerik aktarımı, sadece nesneleri değil elektronik metinleri de içermektedir.

Toplum: Sosyal medyada topluluk oluşumu hızlı ve etkili bir şekilde gerçekleştirilebilmektedir. Sosyal gruplar adı verilen bu topluluklarda üyeler, sevdikleri fotoğrafları, içerikleri, müzik parçalarını herhangi bir engel olmadan karşılıklı olarak paylaşabilmektedir.

Bağlantılılık: Sosyal medyanın en büyük artısı, site bağlantılarına olanak sağlamasıdır. Yani sosyal medya kapsamında yer alan web sitelerinde haberler, araştırmalar, incelemeler gibi insan

ögesini temel alan herhangi bir konuyla ilgili linkler verilebilmektedir.

Sosyal medya, ortaya çıktığından bugüne kadar farklı bakış açıları çerçevesinde hem olumlu hem de olumsuz eleştirilere tabi tutulmuştur. Sosyal medya bir dizi ideolojik mit, spekülasyon, umut ve korku kaynağı olmuştur. Kimilerine göre sosyal medya, yeni demokrasi biçimleri getirmesi, kamusal alanı canlandırması, ekonomik zenginliğe katkıda bulunması, istihdam artışı, siyasi değişim ve devrimlere katkı sağlaması gibi birçok olumlu etkiye sahipken, kimilerine göre suç, terör, kadın düşmanlığı, nefret söylemi gibi olumsuz etkilere de yol açmaktadır (Fuchs, 2020: 486). Sosyal medya araçları, bugün birçok açıdan bireyler ve toplum için büyük bir öneme sahiptir. Hayatı kolaylaştırması, mesafeleri yakınlaştırması ve bireylerin ihtiyaçlarını karşılaması gibi nedenlerle sosyal medya hem bireyler hem de toplum için büyük bir öneme sahiptir. Bireylere bu platformlarda özgür olduklarına inandıkları bir ortam sunarak, görünürlüklerini artırma ve kimlik kazanmalarına yardımcı olma imkânı sunulmaktadır (Sacıhan, 2021: 58).

Sosyal medya kullanıcılarının birbirleriyle olan iletişimleri her zaman iyi niyet ölçüsünde gerçekleşmemektedir. Özellikle son zamanlarda sosyal medya aracılığıyla gündeme gelen şiddet içerikli haberler dikkat çekmektedir. Kasıtlı ve istendik olarak çevresine zarar vermeyi içeren her eylem şiddet olarak tanımlanmakta ve çevrimiçi ortamlarda da insanların bazı eylemleri şiddet olarak kabul edilmektedir. Bu bağlamda sosyal ağlar, siber şiddetin her türünün kendine yer bulduğu alanlar olmaya başlamıştır (Durul, 2021: 9-14). Sosyal medya uygulamalarına onlarca örnek vermek mümkündür; fakat küresel anlamda en fazla bilinen ve kullanılan ağların sayısı sınırlıdır. Bugünün en yaygın kullanılan sosyal medya ağları arasında Facebook, X, Instagram ve TikTok gibi platformlar bulunmaktadır (Dingin, 2021: 149). Bu tez çalışmasında siber zorbalığın en fazla gündem geldiği, eski adı X olan X, ve bu platformda yer alan kadına yönelik siber şiddet merkeze alınacaktır.

3.2.3. X (Twitter)

Sosyal ağlar arasında kullanıcı sayısı açısından en popülerlerinden biri olan X, kullanıcılarına paylaşımlarında 140 karakter sınırı koyması ile ünlenmiştir. Bu platformda yapılan paylaşımlar, “tweet” olarak adlandırılmaktadır. İsteyen herkes X hesabı açabilmekte ve bu platformda yayınlanan her mesaj isteğe bağlı olarak kamuoyu ile paylaşılabilir (Honeycutt ve Herring, 2009: 1-2). 2006 yılında Jack Dorsey tarafından kurulan Twitter, SMS tabanlı bir iletişim platformudur. Platform, 25 Nisan 2022'de Elon Musk tarafından satın alınmış ve adı X olarak

değiştirilmiştir.

X, konuşma ve etkileşim aracı olarak kullanılmanın ötesinde, diğer sosyal medya platformları gibi şirketler için bir reklam aracı olarak da hizmet vermektedir. X'in popülaritesi ve kullanıcı sayısının artmasıyla birlikte platform şirketlerin dikkatini çekmiş ve aktif olarak paylaşımlar yapan fenomenler burada yalnızca güncel konularla ilgili değil, aynı zamanda çeşitli kurumların reklamlarına yönelik paylaşımlar da servis etmektedir. Bir kişi tarafından saniyeler içinde yayınlanan çok sayıda tweet, aynı zamanda kişinin duygusal ifadelerini yansıttığı için bireylerin duygu durumlarını anlamamızı sağlamaktadır (Tayal ve Komaragiri, 2009: 178).

Siyasetçiler de X'in geniş kitlelere ulaşma imkânı sunduğunu fark etmiş ve bu mecraı aktif bir şekilde kullanmaya başlamıştır. Özellikle politikacılar, seçim dönemlerinde X'i yoğun şekilde propaganda amaçlı kullanmaktadır. Hatta politikacılar sıkça önemli açıklamalarını, bu açıklamaları geleneksel basın organları aracılığıyla yapmadan önce X hesapları üzerinden paylaşmaktadırlar.

X, kullanıcılarına anlık ve hızlı iletişim imkânı sunan bir platformdur. Platformun sunduğu çeşitli özellikler arasında metin, görsel ve video paylaşımları; canlı yayın yapma imkânı, özel mesajlaşma seçenekleri ve özellikle hashtag kullanımı bulunmaktadır. X, kullanıcılara etkileşimli bir deneyim sunarak geniş kitlelere ulaşma ve etkileşimde bulunma imkânı tanır. Bu özellikler, X'i sadece bireysel iletişim aracı olmanın ötesine taşımakta, aynı zamanda toplumsal olayların ve tartışmaların merkezine yerleştirmektedir.

X'in bu teknik özellikleri, toplumsal olayların geniş kitlelere duyurulmasında ve tartışılmasında büyük rol oynamaktadır. Hashtag özelliği, kullanıcıların belirli konular etrafında toplanmasını ve tartışmalarını sağlamaktadır. "#" sembolü, ortak tartışma platformları oluşturmak için kullanılmakta ve milyonlarca kişiye bir konu hakkındaki fikirlerini sunma ve tartışma olanağı sağlamaktadır (Yüksel, 2014). Böylece X, sadece bireysel kullanıcıların değil, toplumsal hareketlerin, aktivistlerin ve politikacıların da etkin bir şekilde faydalandığı bir platform haline gelmiştir. Toplumsal olaylar, kampanyalar ve acil durumlar hakkında hızlı bilgi paylaşımı sağlamakta ve geniş kitlelere ulaşarak kamuoyunun oluşmasına yardımcı olmaktadır.

3.3. Kadına Yönelik Şiddet Olaylarının Sosyal Medyadaki Yansımaları

Şiddet, dünya genelindeki en yaygın insan hakları ihlali olarak kabul edilmektedir (Sivaslıoğlu ve Erdal, 2020: 52). Toplumsal bir sorun olan kadına yönelik şiddet ise cinsiyete dayalı olarak hem kamusal hem de özel yaşamda sık görülen bir sorundur ve kadınların özgürlüğünü keyfi bir şekilde

kısıtlamakta ve kadınların zarar görmesine yol açmaktadır (WHO, 2014).

Hem toplum için hem de kadınlar için olumsuz sonuçlar doğuran kadına yönelik şiddet; ev içi şiddet, partner veya eş şiddeti ve siber şiddet gibi kavramları içermektedir. Sosyal medya platformlarının yaygın olarak kullanımı, şiddetin türlerine yeni bir boyut ekleyerek toplumsal cinsiyete dayalı şiddetin yeni bir biçimi olan siber şiddeti ortaya çıkarmıştır (Dağdeviren ve Aydemir, 2020: 169; Temur Şimşek, 2018: 9).

Siber şiddet, daha önce açıklanan şiddet türlerinin bilişim teknolojileri yoluyla gerçekleştirilmesini içermektedir. Bu konuda "siber şiddet", "dijital şiddet", "sanal şiddet" ve "çevrimiçi şiddet" kavramları zaman zaman birbirlerinin yerine kullanılmaktadır. Siber şiddet örnekleri arasında ise bireylerin istemedikleri iletişime zorlanması, uygunsuz veya cinsel içerikli mesajlara maruz kalması, kişisel bilgilerin şantaj amaçlı kullanılması gibi durumlar yer almaktadır (Köseoğlu, 2018: 80). Avrupa Konseyi'nin tanımına göre siber şiddet; *"Bilgisayar sistemlerinin kullanılmasıyla kişilere fiziksel, cinsel, psikolojik veya ekonomik zarar, acı, tehdit veya şiddetin kolaylaştırılması amacıyla uygulanması, sonuçlanması veya muhtemelen sonuçlanması muhtemel olan eylemleri içerir. Aynı zamanda, bireylerin koşullarının, özelliklerinin veya kırılganlıklarının sömürülmesini içermektedir"* (Avrupa Konseyi, 2018: 5).

Siber şiddetin temelinde, diğer şiddet türlerine benzer ve bu psikolojinin altında failin şiddet kurbanı üzerinde güç uygulama ve kontrol etme isteği yatmaktadır. Bu kişiler kurban üzerinde etkili olmak için bazı stratejiler geliştirmektedir. Bunlar arasında mesajlar yoluyla tehdit etmek, sürekli olarak taciz mesajları göndermek, aşağılamak veya küçümsemek, kişi hakkında sahte bilgiler yaymak, kişinin sürekli izlenmesini sağlamak, kişisel bilgilerini ele geçirip paylaşmak, kişinin teknolojik erişimini sınırlamak, kişiyi Internet üzerinde itibarsızlaştırmak veya kişinin adına sahte hesaplar açmak gibi eylemler bulunmaktadır (NNEDV, 2006, 2008). Bu bağlamda sosyal medyada şiddet, aşağıdaki beş ana nedenden dolayı daha kolay hale gelmektedir:

Anonimlik: *İnternet ortamında fail, gerçek kimliğini gizler.*

Eylem Mesafesi: *Şiddet eylemi, fiziksel temas gerektirmeksizin uzaktan gerçekleşir.*

Otomasyon: *Teknoloji, şiddet eylemini gerçekleştirmeyi kolaylaştırabilir.*

Ulaşılabilirlik: *Sosyal ağlar, siber şiddetin gerçekleştirilmesi için yeterli iletişim araçlarını sunar.*

Yaygınlık: *Şiddet içeren mesajlar ve gönderiler hızla geniş kitlelere ulaşır. Bu tür içerikler uzun*

süreler boyunca Internet üzerinde dolaşarak ikincil mağduriyetlere yol açabilir (Fascendini ve Fialová, 2011: 24-27).

Farklı ülkelerde gerçekleştirilen araştırmalar, siber şiddetin önemli bir toplumsal sorun haline geldiğini göstermektedir. UNICEF'in raporuna göre, 30 ülkede gençlerin üçte biri siber zorbalıkla karşı karşıya kalmaktadır (UNICEF, 2019). Uluslararası Af Örgütü'nün anketi, kadınların % 41'inin hayatlarında en az bir kez çevrimiçi tacize maruz bırakıldığını gösterirken (Af Örgütü, 2018, s. 57), Avrupa Parlamentosu FEMM Komitesi'nin bir araştırması da her 10 kadından 1'inin 15 yaşından itibaren siber tacize uğradığını ortaya koymaktadır (AB, 2018: 10).

Dünyada ve Türkiye'de yapılan araştırmalar, gözlemler ve deneyimler, kadınların siber şiddetin çeşitli biçimlerine maruz kaldığını, hatta Internet'in yeni şiddet türleri ürettiğini ve insanlar arası mesafeleri ortadan kaldırarak şiddet uygulamayı kolaylaştırdığını ortaya koymaktadır (Sili Kalem, 2019: 113). Ayrıca siber şiddeti yapan kişinin kimliğinin gizli olması ve yaşanan olumsuz durumun kolayca yayılması mağduriyeti daha da artırmakta ve etkilerinin daha ağır olmasına sebep olmaktadır (Aslan ve Doğan, 2017: 107).

Siber şiddet, toplum ve bireyler için çok sayıda olumsuzluğu beraberinde getirmektedir (Baker ve diğerleri, 2013). Psikolojik açıdan sıklıkla üzüntü, korku, utanç, çaresizlik, kendini değersiz hissetme, hayal kırıklığı, yoğun stres, kaygı, depresyon, travma sonrası stres bozukluğu, madde kullanımı ve suça yönelme gibi olumsuz sonuçlar doğurmaktadır (Beran ve Li, 2005; Cripps ve Stermac, 2018; Mitchell ve diğerleri, 2007; Patchin ve Hinduja, 2006). Dijital şiddetin bilinen psikolojik, sosyal ve akademik etkilerinin yanı sıra kişilerin fiziksel sağlığına da zarar verici etkileri bulunmaktadır (Backe ve diğerleri, 2018: 135-146; Baker ve diğerleri, 2013).

Siber şiddet, belirtilen etkilerinin yanı sıra kadınların güvenliğini zedelemekte, sivil ve sosyal yaşamdaki katılımlarını, eğitim ve istihdama erişimlerini de olumsuz şekilde etkilemektedir (Harris, 2020: 317-336). Ayrıca bu duruma maruz kalan kadınların intihara yöneldiği de bilinmektedir (Çelik ve Tekin, 2015: 343-355). Bu bağlamda, siber şiddetin diğer şiddet türlerinden farklı olarak algılanması ve gerçek bir şiddet olarak değerlendirilmemesi, bu tür şiddetin önlenmesini zorlaştırmaktadır (Lewis ve diğerleri, 2016: 1462-1481).

3.4. Kadınların Dijital Platformlarda Mağdur Edilmesi

Ryan'a (1971:250) göre, mağduru suçlama toplumdaki güç dinamiklerini devam ettirmekte ve sonuç olarak, suçluları veya daha yüksek sosyal statüye sahip olanları cezadan muaf tutarken,

insanların suç mağdurlarından sosyal olarak uzaklaşmasına olanak tanımaktadır. İnsanların eylemlerinin ahlâki açıdan makul sonuçlarını deneyimlediklerini öne süren "adil dünya hipotezi", mağduru suçlayan ideolojinin içine yerleşmiştir (Eigenberg ve Garland, 2008:21-26). Adil dünya teorileri, cezai mağduriyete uygulandığında mağdur olanların mağdurlar olduğu varsayımıyla sonuçlanmakta ve bu da suçu faillerin üzerinden atmaktadır.

Eylül 2016'da İstanbul'da şort giyen genç hemşire Melisa Sağlam'a otobüste düzenlenen saldırı, X fırtınasına neden olmuş ve diğer sosyal medya platformlarının desteklediği “kadın istismarına karşı” mitinglerden biri haline gelmiştir. Bir kişi, Ayşegül Terzi'ye "Şort giyen ölmeli" diyerek sözlü saldırıda bulunmuş, daha sonra "uygun şekilde oturması" yönündeki emrini dikkate almadığı için yüzüne bir tekme atmıştır. Söz konusu fail Abdullah Çakıroğlu, 3 yıl hapis cezasına çarptırılmadan önceki duruşmasında son olarak şu açıklamayı yapmıştır:

Utanç verici olduğu için bunu söylemeyecektim ama otururken iç çamaşırı görünüyordu. Devletimizin çizgiyi nerede çizdiğini bilmek isterim. Burası Türkiye ve İslam ülkesi. . . Kışkırtıldım. ("Şortlu kadına," 2017:15).

Melisa Sağlam'ı otobüste kıyafeti için çağıran fail, onun Müslümanların oruç ve ibadet ayı olan Ramazan ayında şort giymesinin namusu veya ahlaki standartları ihlal ettiğini düşünmüştür. Kutsal ay boyunca bu tür kıyafetleri giymekten utanıp utanmadığını sorduktan sonra, kıyafetinin kendisini kadına saldırmaya sevk ettiğini iddia etmiştir ("Şort giyen", 2018:45).

Birincil (örneğin, aile) veya ikincil (örneğin, medya) sosyalleşme yoluyla öğrenilen tecavüz mitlerinin benimsenmesi, adil dünya inançları ve mağduru suçlama, tecavüzün eksik bildirilmesi ve yanlış bir güvenlik duygusu da dahil olmak üzere suç mağdurları için büyük sonuçlar doğurabilmektedir (Heath ve diğerleri, 2013:1065-1070). Örneğin, bilinen bireylerin onlara tecavüz etme veya saldırma ihtimali daha yüksek olmasına rağmen kadınlar "yabancıların tecavüzünden" korkmaya şartlandırılmıştır (Edwards ve diğerleri, 2011:11-12).

Dahası, sıklıkla "bunu kastetmediği" şeklindeki tecavüz efsanesi, dünya görüşlerinin, suçluların cinsel saldırı veya tecavüzden sorumlu olmadığı fikrini nasıl desteklediğinin bir örneğidir. Tecavüz kültürü, cinsel saldırı ve "uygun mağdurlar" hakkında yanlış bilgileri teşvik etmektedir (Payne ve diğerleri, 1999: 28). Medya, düzenli olarak tecavüz mitlerini sürdürmekte ve medyanın cinsel şiddet tasviri kamuoyunun algısını şekillendirmektedir. Tecavüz mitleri pornografide, filmlerde, televizyonda ve medya yayınlarında y ilgili gazeteleri inceleyen bir araştırmaya göre, medya

tecavüzle ilgili mitlerin sürdürülmesinde olumsuz bir rol oynamakta ve suçu sosyal bir sorundan ziyade rastgele bir eylem olarak nitelendirme eğiliminde bulunmaktadır (O'Hara, 2012).

Sosyal medyanın yaygınlaşması ve gelişen teknolojik platformlar, insanların bloglar ve X gibi kolayca erişilebilen kamusal alanlarda başkalarını etkilemesini mümkün kılmıştır. Sosyal medyada kullanıcılar, ana akım haberlerle ilgili olarak kendi haberlerini üretme veya görüşlerini ifade etme yeteneğine sahiptir (Westerman vd., 2014:171-172). X kullanıcıları çok büyük bir kitleyi etkileyebildiğinden (bir retweet 1000 kişiye ulaşabilmektedir), sosyal alan benzersizdir ve sosyal medyada tecavüz efsanesi dilinin ve kamusal utandırmanın (aynı zamanda 'sürtüğü utandırmak' veya 'kurbanı suçlamak' olarak da bilinmektedir) analizini anlamlı hale getirmektedir. Ayrıca, X kullanıcılarının cinsel saldırı mağdurlarıyla ilgili faili utandıran vemağduru suçlayan mesajlara nasıl tepki vereceğini belirlemek için daha fazla çalışmaya ihtiyaç bulunmaktadır. Bu geniş erişim ve etkileşim potansiyeli, sosyal medyanın hem olumlu hem de olumsuz kullanımlarına kapı aralamaktadır. Sosyal medya, cinsel taciz kültürüyle mücadele gibi pek çok sosyal amaç için kullanılıyor olsa da, sıklıkla otorite figürlerinin bulunmadığı geniş kitleler arasında taciz ve mizah amaçlı saldırgan dilin değişimi için de kullanılmaktadır (Stubbs-Richardson, vd., 2018:93). Bu durum, sosyal medyanın dinamiklerini ve kullanıcıların bu platformlar üzerindeki davranışlarını daha derinlemesine anlamak gerektiğini ortaya koymaktadır.

Araştırmalar, son yıllarda insanların çevrimiçi aktivizm yoluyla tecavüz kültürüne nasıl tepki verdiklerini incelemeye başlamıştır (Sills ve diğerleri, 2016:171-183). Diğer çalışmalar ise insanların bloglarda ve gazetelerde cinsel saldırıyla ilgili haberlere nasıl yorum yaptığını incelemiştir (Woods, 2014). Dünya çapında çeşitli ülkelerde yürütülen araştırmalar, yakın partner şiddeti (IPV) de dahil olmak üzere cinsiyete dayalı şiddetin daha yüksek düzeyde sosyal kabul edilebilirliğiyle ilişkili temel faktörlerden birinin, kadınlar arasında bile ısrarcı mağduru suçlayıcı tutumlar ve şiddetin meşrulaştırılması olduğunu göstermiştir (Heise ve Kotsadam 2015: 332-335; Bermek vd, 2023:3). Normlara ilişkin algılar tamamen doğru olmasa bile insanlar bunları kendi davranışları için bir rehber olarak kullanabilmektedirler. İnsanlar çatışma veya şiddet içeren durumlara nasıl tepki vereceklerine karar verirken sıklıkla diğer insanların normlarını göz önünde bulundurmaktadırlar (Tankard ve Levy Paluck, 2016: 24). Diğer akademisyenlere göre, sosyal gruplar hakkındaki bilgiler, insanların bu gruplarla ilgili normları nasıl algıladıklarını etkileyebilir. Bu, insanların inançlarını ve dolayısıyla davranışlarını değiştirmeyi kolaylaştırır.

Son yıllarda sosyal medyada "sürtük utandırma" ve "kurbanı suçlama" söylemlerinin giderek yaygınlaşması nedeniyle, bu konulardaki araştırmalar önem kazanmıştır. Ergenler, genellikle sarhoş veya kötü giyimli kadınların cinsel eylemlerini öncelikle onlarla alay etme ve/veya disipline etme amacıyla kaydetmekte, yakalamakta ve sosyal medyada yayınlamaktadırlar. Örneğin, Kaliforniya Saratoga'da yaşayan 15 yaşındaki Audrie Pott, Eylül 2012'de kendini koruyamayacak kadar sarhoş olduğu için bir partide tecavüze uğramıştır. Pott bir partide uyumuş ve uyandığında çıplak vücudunun her yerine bir yazı yazılı olduğunu fark etmiştir. Erkek sınıf arkadaşları performansın tamamını kameraya kaydedip paylaşmıştır. Üç saldırganın Audrie Pott'a tecavüz görüntüleri Internet'te ve okulda viral olunca Audrie Pott intihar etmiştir (Moody-Ramirez ve diğerleri, 2015: 2-3).

Torrington'da iki lise futbol oyuncusunun, 13 yaşındaki iki kıza cinsel saldırıda bulunduğu iddiası, sosyal medyanın bu tür olaylardaki rolünü gözler önüne sermektedir. Her iki durumda da, sosyal medyada kurbanları hedef alan utanç verici yorumlar ve siber zorbalık görülmüştür. Bu tür olaylar, kurbanların suçlanmasına ve sosyal medyanın anonimliği nedeniyle utanç verici davranışların artmasına yol açabilir. Ancak, bazı uzmanlar sosyal medyanın suç ve zorbalık vakalarını tespit etmek için bir araç olarak kullanılabileceğini öne sürmektedir. Bu nedenle, polis ve okul yetkililerinin bu tür vakaları daha erken fark etmek ve önlemek amacıyla sosyal medyaya daha fazla dikkat etmeleri gerektiği vurgulanmaktadır.

Bir dizi araştırmaya göre tecavüz mağdurları, sosyal medyada da mağdur olmaktadır (Moody-Ramirez ve diğerleri, 2015:2). 2013 yılında ABD'de görülen iki tecavüz davası vakasında (biri Steubenville, Ohio'da ve diğeri Torrington, Connecticut'ta) sosyal medya kullanıcıları, tecavüzden kurtulanların kimliklerini YouTube ve X'da açığa çıkarmış ve tecavüz mitlerini, hayatta kalanların mağduriyetinin gerekçesi olarak kullanmışlardır. Her iki tecavüz vakasında da failler ve mağdurlar, "tecavüze davetiye çıkaran davranışlarından" sorumlu tutulan genç futbolculardır (Payne ve diğerleri, 1999:4). Sosyal medya topluluğu her iki durumda da suçluları desteklemiş ve mağdurları sarhoşluklarından, rastgele davranışlarından ve kıyafetlerinden sorumlu tutmuştur (McNamara, 2013).

Benzer şekilde, Nova Scotia'dan 17 yaşındaki Kanadalı bir kız olan Rehtaeh Parsons, Kasım 2011'de dört erkek tarafından toplu tecavüze uğramış; olayın ardından arkadaşları ve toplum tarafından hem bizzat hem de sosyal medyada devam eden cinsel tacize ve zorbalığa maruz

kalmıştır. Rehtaeh'ye tecavüz etmekle suçlanan dört erkek çocuğun olayın fotoğraflarını sosyal medyada yayınlamasının ardından sınıf arkadaşlarından bazıları ona sürtük demiş ve onunla cinsel ilişkiye girmek istediklerini ifade etmişlerdir. İntihar girişiminin ardından 4 Nisan 2013'te yaşam desteğine bağlanan Rehtaeh, 7 Nisan 2013'te hayatını kaybetmiştir (Valenti, 2014). Stubbs-Richardson ve diğerleri (2018) tarafından yapılan bir araştırma, insanların X'te tecavüz mağdurlarına yönelik yapılan paylaşımların kadınlara yönelik düşmanca ifadeler olduğunu ortaya çıkarmıştır. Tartışma sonucunda insanların tecavüz davasıyla ilgili "değersiz sürtük bunu istedi", "istedi", "yalan söyledi", "aslında tecavüz değil" şeklinde paylaşımlar yaptığı ortaya çıkmıştır. Paylaşım, bir "sürtük"ün değerini ve ganimet şortu giyen kadınların ve kötü kadınların tecavüze layık olduğunu tanımlamıştır.

Ayrıca Stubbs-Richardson ve diğerleri (2018) tarafından yapılan bir araştırma, mağduru suçlama içerikli retweet'lerin mağduru destekleme içerikli paylaşımlara göre daha yaygın olduğunu ortaya çıkarmıştır. Araştırmaya göre kurbanları destekleyen retweet'lerin hiç retweet almama ihtimali, mağdurları suçlayan retweet'lere göre daha yüksektir. Dahası, kurbanı destekleyen tweetlerin ondan daha az retweet alma olasılığı daha yüksektir; ancak kurbanı suçlayan tweetlerin ondan fazla retweet alma olasılığı çok daha yüksektir. Hem takipçi sayısı hem de retweet'ler açısından mağduru suçlayan tweetlerin mağduru destekleyen tweetlere göre daha fazla etkiye sahip olduğu tespit edilmiştir.

Çalışma aynı zamanda X gibi sosyal medya platformlarının tecavüz kültürü hakkındaki tartışmaları nasıl değiştirdiğini, potansiyel olarak yüzlerce ila on binlerce insanın kadına yönelik şiddetle ilgili görüşlerini etkileyerek tecavüz mağdurlarını suçladığını da ortaya koymuştur. Son olarak araştırma, özellikle de bu mitler mağdurları utandırmak veya suçlamak için kullanıldığında tecavüz mitlerini kabul etmenin hayatta kalanlar, mağdurlar ve genel olarak toplum üzerindeki zararlı etkilerinin altını çizmiştir.

Ogan ve Baş'ın (2020: 5564) 15 Şubat 2015'te Mersin'de minibüsle evine giden 20 yaşındaki Özgecan Aslan'ın öldürülmesiyle ilgili yaptığı araştırmaya göre, cinayete ilişkin 640.000'e yakın paylaşım, yorum ve retweet eylemi gerçekleşmiştir. Saldırı deneyimi, mağdurların suçlanmasına verilen yanıtların yanı sıra kadınların saldırılardan sorumlu tutulup tutulmayacağı sorusu, namus kültürü ve diğer ilgili konularda yazarların odaklandığı beş ana temadan biri olmuştur. Araştırma sonuçlarına göre pek çok kadın bu tür saldırıları caydırmak için alyans takmak veya otobüsten inen

son kişi olmamak için otobüsten erken ayrılmak gibi stratejiler önermiştir (Davidson, 2015).



DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

ARAŞTIRMA METODOLOJİSİ

Bu bölümde araştırma tasarımı, veri toplama ve veri analizi prosedürleri anlatılacaktır. Bölümde, verileri analiz etmek ve sunmak için kullanılan araç ve teknikler hakkında bir açıklama verilecektir. Araştırma aracının güvenilirliği ve geçerliliği ele alınacak ve son olarak araştırmaya ilişkin etik hususlar tartışılacaktır.

4.1. Teorik Çerçeve

4.2. Söylem Analizi

Söylem, en temel tanımıyla dildeki anlamın hareketinden kaynaklanan şey olarak tanımlanabilir. Ancak söylem ve söylem analizine ilişkin literatür bu çalışmanın kapsamını aşmaktadır (Sancar, 2008, 106). Söylem, tüm sosyal ilişkilere ve bunların bir parçası olan insanlara ilişkin deneyimi, anlayışı ve düşünme biçimini yöneten özel bir dil veya gösterge aracıdır. Söylem analizi multidisipliner bir alandır; ancak metodolojideki farklılıklara rağmen söylemi sosyal, kültürel ve politik bir olgu olarak gören çalışmalar, söylemin toplumu, kültürü ve gücü yansıtmanın yanı sıra süregelen bir yeniden üretim kaynağı olduğu konusunda da hemfikirdir. Söylem, çağdaş sosyal teorinin dilsel bükülmesinde yer almakta ve sosyal konuların (yani öznelliklerin ve ilgili kimliklerin) önemini ve aynı zamanda bunlar ile içinde bulundukları alan arasında var olan ilişkileri anlamamızı sağlayan terimi sunmaktadır. Dil, aktarımının ve diğer toplumsal göstergebilimin dışında var olmaktadır. Bu hamledeki merkezi konumu, öneminin geldiği yerdir (Purvis ve Hunt, 2014: 11-12).

Van Dijk (2001), kendi yaklaşımını sosyo-bilişsel (socio-cognitive) söylem analizi olarak tarif etmektedir. Buna göre, esas ilgi odağı söylem, biliş (cognition) ve toplum üçgenidir. Bu tarifile vurgulamak istediği, diğer birçok ESA teorisyeninin aksine, söylemlerin ve etkileşimlerin eleştirel analizinde toplum kadar bilişin de analize dâhil edilmesi gerektiğidir. Bununla birlikte, Van Dijk, böyle bir tariflemenin, ESA'nın sadece söylemlerin sosyal ve bilişsel analiziyle ilgilenmesi gerektiğini kastetmediğini, daha ziyade onun sosyo-bilişsel arayüze yönelik özel ilgisini yansıttığını açıkça ifade etmektedir. Onun, bilişe gösterdiği bu ilgi, söylem ile toplum arasındaki ilişkinin kurulmasında bilişin bir tür arayüz (interface) olduğunu düşünmesinden ileri gelmektedir (Dijk ve Teun, 2001: 95-120).

Binark'a göre söylem; *"belirli kuralların, terminolojinin ve konuşmaların sistematik dilsel şemalarının tanımına dayanmaktadır"* (2015, 43). Dil, söylemin temeli olarak hizmet etmektedir. Foucault'ya göre söylem; bireyleri, nesneleri, bilgileri ve soyut fikirleri düşünme, karakterize etme, tanımlama ve kategorize etme yöntemidir. Foucault, dilin ve söylemin toplumsal kontrol aracı olarak nasıl kullanıldığını inceler. Belirli bir söylem pratiği, belirli bir toplumsal düzenin sürdürülmesinde etkili bir araç olabilir ve toplumu belirli normlara ve değerlere bağlayabilir (Foucault, 1972: 154).

Foucault'nun teorisine göre söylem; sınıf, iktidar, ideoloji ve toplumsal oluşum gibi fikirleri kapsamaktadır. Foucault'nun düşüncesinde söylem gerçekliği, bilgiyi ve iktidarı yönetir. Bilgi, konuşmanın içine yerleşmiş olduğundan konuşmanın dışında var olamaz. Güç ilişkileri konuşmanın üretimi, birikimi, dolaşımı ve işleyişi yoluyla yaratılır, sürdürülür ve üretilir. Her medeniyetin tahammül edebileceği ve etkili bir şekilde kullanabileceği kendine özgü söylem biçimleri vardır (Foucault, 1972: 154). Foucault'ya göre söylemler zaten somut bir güce sahip olduğundan, bunun üretim yoluyla elde edilmesi gerekmemektedir.

Bir tanıma göre söylem hem sosyal olarak şekillendirilen hem de incelenen olgunun bir bileşeni olan dünyaya dair bir bakış açısidir (Jørgensen ve Phillips, 2002). Diğer bir tanıma göre ise söylem; alternatif olarak sosyal, politik ve kültürel anlamı yeniden yaratmak ve kanalize etmek için kullanılan dildir (Greckhamer ve Cilesiz, 2014:423-435). Aynı olguyu çevreleyen söylemler bireyler veya gruplar arasında farklılık gösterebilir ve bu da onun farklı anlaşılmasını mümkün kılabilir veya kısıtlayabilir. Bu nedenle söylem analizinin epistemolojik öncülü, bir olayın yorumlanma şeklinin altta yatan varsayımlara ve dünya görüşlerine bağlı olmasıdır (Jørgensen ve Phillips, 2002).

Van Dijk (2001, 2009) eleştirel analiz için 6 adımlık bir çerçeve önermektedir: 1. Semantik makro yapıların analizi; metin başlıkları ve temel önermeler analiz edilir. Başlıklar ve temel önermeler, metinlerin en iyi hatırlanan kısımlarıdır ve okuyucuların olaylara ilişkin zihinsel temsillerini şekillendirmektedir. 2. Yerel anlamların analizi; kelimelerin dolaylı ve doğrudan anlamları, önermelerin yapıları ve tutarlılığı incelenmektedir. Bu analiz, gizli veya dolaylı anlamları ve ideolojik taraflılıkları açığa çıkarmaktadır. 3. Göze çarpmayan formal yapıların analizi; vurgu, tonlama, sözcük düzeni, tutarlılık, retorik biçimler ve sentaktik yapılar gibi unsurlar incelenmektedir. Bu yapıların analizi, konuşmacının niyetleri hakkında dolaylı ipuçları

vermektedir. 4. Genel ve yerel söylem formlarının ve formatlarının analizi; Genel formlar (argümanlar, hikayeler, gazete makaleleri gibi) ve yerel formlar (cümle sentaksları, ardışık cümle ilişkileri, zamirsel ilişkiler) incelenmektedir. 5. Belirli dilbilimsel tercihlerin analizi; "biz" ve "onlar"ın nasıl temsil edildiği incelenir. Olumlu anlamları vurgulamak, olumlu sözcük seçimleri yapmak ve olumsuz eylemleri azaltmak gibi dilbilimsel tercihler analiz edilmektedir. 6. Bağlam modellerinin analizi; genel (sosyal, politik, kültürel, tarihsel yapılar) ve yerel (anlık etkileşimsel durum) bağlamlar incelenmektedir. Bağlam modelleri, metin veya konuşmanın özelliklerini belirler ve dil kullanıcılarının bu özellikleri zihinsel bağlam modellerinde yorumlama biçimlerini kontrol etmektedir (Dijk ve Teun, 2001, 2009: 95-120).

Bu çalışma, araştırma metodolojisi olarak Van Dijk'in söylem analizini kullanacaktır. Söylem analizi, söylemin eleştirel analizine yönelik çeşitli yaklaşımları içeren disiplinler arası bir alandır. Her şeyden önce, eleştirel söylem analizi, sadece bir analiz metodu değildir; eleştirel analizi, eleştirel teoriyi ve eleştirel pratikleri bir araya getiren geniş bir alanı kapsar (Dijk, 2001: 95-120). Dile ve işlevlerine yaptığı vurguyla söylem analizi, bir yöntem olarak bize dil, dil kullanımı ve dilin önemli olduğu metinler üzerine çeşitli araştırma türlerini bütünleştiren çok disiplinli bir araştırma yaklaşımı sunmaktadır (Berger, 2018, 271). Nitel araştırma, söylem analizini kapsar (Binark, 2015, 46). Yani nitel araştırmalar; ilişkileri, toplumsal ve kurumsal işlevleri, davranışları ve deneyimleri anlamaya çalışarak bilgi üreten araştırmalardır. Araştırma tekniğinin ana hatlarını çizmeden önce araştırma örneğini sunmak gerekmektedir. Nitel araştırma metodolojilerine ilişkin bir tartışma bu çalışmanın parametrelerinin ötesine geçecektir.

4.3. Araştırma Örneği

Tweetlerin özetine geçmeden önce, X bu araştırmada önemli bir yere sahiptir. X'i seçilmesindeki sebepler arasında X'in tonu ve kelime dağarcığı onu en çok ayıran unsurdur. Hiciv, toplumda erkek egemenliğinin ve ataerkil yapının hüküm sürdüğü medya içeriğine karşı çıkar. Bu eleştirilerde, kadınların günlük yaşamlarından örnekler kullanılarak ataerkil sistemin olumsuz yönleri vurgulanır. (Birer, 2017). X, aynı anda farklı ilgi alanlarına hitap edebilecek geniş bir tema yelpazesi sunmaktadır. Ancak, çoğu sosyal medya platformunun aksine, X, farklı kökenlerden gelen kullanıcılarına hitap etmektedir ve onların konuşmalarını kaygısız ve eleştirel bir yaklaşımla ele almaktadır. Başka bir deyişle, X, diğer sosyal medya platformlarından farklı olarak, kullanıcılarının çeşitli arka planlardan gelmesini teşvik eder ve bu çeşitlilik içindeki konuşmaları

rahat ve eleştirel bir ortamda yürütür.

Sosyal medya, bilgi paylaşmayı ve sohbet etmeyi kolaylaştıran dijital araçlardır. "Sosyal medya" ifadesi genel olarak, son kullanıcıları birbirleriyle iletişim kurmaya ve iş birliği yapmaya teşvik eden mikrobloglar ve Facebook ve X, gibi sosyal ağ siteleri de dahil olmak üzere çevrimiçi medya araçlarının koleksiyonunu ifade etmektedir (Westerman ve diğerleri, 2014). İnsanlar sosyal medyayı bilgi bulma ve paylaşmanın yanı sıra özel konular hakkında bir konuşma aracı olarak da kullanmaktadırlar (Fox, 2011). Sosyal medya, bireylerin çevrimiçi topluluklar oluşturmak için kullandıkları başka bir teknolojidir. X; öğrenme, toplantılar, bilimsel konferanslar, görüş oluşturma, sorulara yanıt verme ve halk sağlığı bilgileri ve verileri için oluşturulmuş hayali bir topluluktur (Xue, et.al., 2019).

Sosyal medyanın yaygın kullanımı nedeniyle X'teki sosyal medya paylaşımlarını inceleyerek önemli bilgilere ulaşmak mümkün olmaktadır. Sorenson, Shi, Zhang ve Xue'ye (2014) göre genel olarak sosyal medya ve özel olarak X, kadına yönelik şiddetin doğasına dair yeni bir bakış açısı sunmaktadır. En popüler sosyal medya ağlarından biri olan X, içerik oluşturma, mesaj dağıtımı ve bilgi toplama amaçlı işleyen halka açık bir görüntüleme platformudur.

Aylık 288 milyondan fazla aktif kullanıcıya sahip olan X'te günde 500 milyondan fazla Tweet gönderilmektedir (Xue, vd., 2019). X kullanıcıları herhangi bir konuda 140 karakterlik mesaj veya "Tweet" yayınlama olanağına sahiptir. Bir Tweet yalnızca 140 karakter içerse bile milyonlarca tweetin toplanması çok büyük miktarlarda veri sunmaktadır (Padmanabhan ve diğerleri, 2013). X kullanıcıları, mikroblog özelliğinin yanı sıra diğer kişilerin gönderilerine yanıt verme veya bunları retweet'leme (yeniden paylaşma) olanağına da sahiptir. Belirli bir kuruluşun hesabı "herkese açık" olarak ayarlandığı sürece herkes X'daki açık, herkese açık tweetleri okuyabilmektedir. X'in retweet özelliği sayesinde kamuya açık tweetler daha da fazla dağıtılarak neredeyse sonsuz sayıda kullanıcının orijinal tweetleri görüntülemesine olanak sağlanmaktadır (Xue, et.al., 2019).

Bu araştırma için kadına yönelik şiddet vakalarında toplumsal ikiyüzlülüğe örnek gösterilebilecek olayların tartışıldığı veya fikirlerin paylaşıldığı, yaygın olarak kullanılan ve etkili bir platform olması nedeniyle X, çalışmanın örnekleminin belirlendiği alan olarak seçilmiştir. Araştırma kapsamında geleneksel basında uzun süre gündemde kalan Şule Çet ve Pınar Gültekin cinayetleriyle ilgili binden fazla tweetten oluşan veri seti toplanmıştır.

Bu tweetler ve retweet'ler hakimler, doktorlar, politikacılar ve genel kamuoyu tarafından cinayet davasıyla ilgili görüşlerini paylaşan kişiler tarafından paylaşılmış, X'te atılan söz konusu tweetler incelenerek metinler söylem analizine tabi tutulmuştur.



BEŞİNCİ BÖLÜM

BULGULAR VE TARTIŞMA

Kadına yönelik şiddet, insanlık tarihi boyunca süregelen ve modern toplumların dahi tam anlamıyla çözemediği bir sorun olarak karşımıza çıkmaktadır. Freud'un "Totem ve Tabu" eserinde, bireysel ve toplumsal şiddetin kökenleri ve bu şiddetin toplum üzerindeki etkileri ele alınmaktadır. Freud'a göre, şiddet içgüdüsel bir tepki olabilir ve bu, toplumun kuralları ve yasakları ile bastırılmaya çalışılır. Kadın cinayetleri bağlamında, bu tür şiddet davranışlarının, bilinçdışı çatışmalar ve toplumsal normların birey üzerindeki baskısıyla ilişkili olabileceği düşünülebilir. Freud'un bu eserlerinde toplumsal tepkilerin ve bireysel davranışların nasıl şekillendiğine dair genel değerlendirmeleri, kadın cinayetleri gibi spesifik konulara da ışık tutabilir (Freud, S.,1913). Dünyanın dört bir yanında, farklı kültürel, sosyal ve ekonomik koşullar altında yaşayan kadınlar, çeşitli biçimlerde şiddete maruz kalmaktadır. Bu şiddet, fiziksel, cinsel, psikolojik ve ekonomik boyutlarıyla kadının yaşamını derinden etkilemekte ve toplumların sağlıklı gelişimini engellemektedir. Şiddetin en yaygın biçimlerinden biri olan kadına yönelik şiddet, yalnızca bireysel değil, toplumsal bir sorun olarak ele alınmalıdır. Bu bağlamda, kadına yönelik şiddetle mücadelenin toplumsal bir bilinçlenme ve dönüşüm süreci gerektirdiği açıktır.

Toplumsal ikiyüzlülük, kadına yönelik şiddetin anlaşılmasını ve bu şiddete karşı etkin önlemler alınmasını zorlaştıran önemli bir engeldir. Toplum, bir yandan kadına yönelik şiddeti kınarken, diğer yandan bu şiddeti normalleştiren ve meşrulaştıran tutumlar sergilemektedir. Bu ikiyüzlü yaklaşım, kadına yönelik şiddetin derinlemesine anlaşılmasını ve toplumsal bilinç düzeyinin yükselmesini engellemektedir. Bu çalışma, toplumsal ikiyüzlülüğün kadına yönelik şiddetle mücadelede nasıl bir engel teşkil ettiğini ve bu sorunun çözümü için atılması gereken adımları tartışmayı amaçlamaktadır.

Toplumsal ikiyüzlülüğün çarpıcı örnekleri arasında Türkiye'de yaşanan ve geniş yankı uyandıran Şule Çet ve Pınar Gültekin davaları bulunmaktadır. Şule Çet, 23 yaşında, Gazi Üniversitesi Sanat Tasarım Fakültesi Tekstil Tasarımı bölümü 2. Sınıf öğrencisidir. Eğitim masraflarını karşılamak için yarı zamanlı çalıştığı işyerinde, işine son verilmesinin ardından, eski işverenlerinden biri olan Çağatay Aksu tarafından ofiste buluşup işine geri dönme vaadiyle buluşmuştur. Ancak, 28 Mayıs 2018 tarihinde Çet, Aksu ve arkadaşı Berk Akand ile buluştuğu plazanın 20. katındaki ofiste tecavüze uğradı ve ardından Aksu tarafından pencereden atılarak öldürülmüştür. Mahkeme, Şule Çet'in nitelikli cinsel saldırıya uğradığını, darp edilip boğularak bayıltıldığını ve ardından intihar

süsü verilerek aşağı atıldığını belirterek Aksu'ya müebbet ve 12 yıl 6 ay, Akand'a ise 18 yıl 9 ay hapis cezası verilmiştir. Pınar Gültekin ise, 16 Temmuz 2020 tarihinde kaybolmuştur. Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi İktisadi Bilimler Fakültesi'nde eğitim görmekte olan Gültekin, kardeşiyle görüştüktan sonra Menteşe ilçesindeki bir AVM'ye gitmek üzere ayrıldı ve kendisinden bir daha haber alınmamıştır. Katil zanlısı Cemal Metin Avcı, Gültekin'e şiddet uygulayarak onu bayıltıp ardından boğarak öldürdüğünü itiraf etmiştir. Gültekin, boğulduktan sonra henüz hayattayken Avcı tarafından yakılmıştır. Cinayetin ardından, Avcı cesedi yakıp üzerine beton dökerek izleri yok etmeye çalışmıştır. Mahkeme, Cemal Metin Avcı'yı önce ağırlaştırılmış müebbet hapisle cezalandırdı, ancak cezası "haksız tahrik" indirimiyle 23 yıla indirilmiştir. Bu dava da toplumsal ikiyüzlülüğün ve adalet sisteminin sorgulanmasına neden olmuştur.

Şule Çet ve Pınar Gültekin davaları, toplumsal ikiyüzlülüğün kadına yönelik şiddetle mücadelede ne kadar derin bir sorun olduğunu gözler önüne sermektedir. Sosyal medyada ve kamuoyunda geniş yankı uyandıran bu davalar, bir yandan şiddeti kınayan tepkilerle dolup taşarken, diğer yandan mağdurları suçlayan ve şiddeti meşrulaştıran yorumlarla da dikkat çekmektedir. Bu çelişkili tutumlar, toplumun kadına yönelik şiddet konusunda nasıl bir bilinç düzeyine sahip olduğunu ve bu bilinç düzeyinin ne kadar tutarlı olduğunu sorgulamayı gerektirmektedir. Toplumsal ikiyüzlülüğün sebepleri arasında, ataerkil değerler, cinsiyetçi tutumlar ve toplumsal cinsiyet rolleri bulunmaktadır. Bu değerler ve tutumlar, kadına yönelik şiddetin normalleştirilmesine ve meşrulaştırılmasına zemin hazırlamaktadır. Kadınların toplumdaki rolü ve konumu hakkındaki yanlış inanışlar, şiddeti kınarken dahi şiddeti yeniden üretmeye devam eden bir toplumsal yapının oluşmasına neden olmaktadır. Bu durum, kadına yönelik şiddetle mücadelede toplumsal bilinçlenmenin ve dönüşümün önemini bir kez daha gözler önüne sermektedir.

Bu araştırma, kadına yönelik şiddetin toplumsal yansımalarını ve bu konudaki toplumsal ikiyüzlülüğü derinlemesine incelemeyi amaçlamaktadır. Özellikle Şule Çet ve Pınar Gültekin davaları üzerinden sosyal medyada yapılan yorumlar analiz edilerek, toplumsal ikiyüzlülüğün boyutları ve nedenleri ortaya konulacaktır. Bu analizler, kadına yönelik şiddetle mücadelede toplumsal bilinçlenmenin ve tutarlı bir duruş sergilemenin önemini vurgulamakta, bu bilinçlenmenin nasıl sağlanabileceği konusunda öneriler sunmaktadır. Kadına yönelik şiddetle etkin bir şekilde mücadele edebilmek için toplumun her kesiminin bilinçlenmesi ve tutarlı bir duruş sergilemesi gerekmektedir. Toplumsal ikiyüzlülüğün giderilmesi, ancak toplumsal cinsiyet rolleri ve ataerkil değerlerin sorgulanması ve değiştirilmesiyle mümkün olacaktır. Eğitim, farkındalık

kampanyaları ve yasal düzenlemeler bu sürecin önemli bileşenleridir. Kadına yönelik şiddetin sona erdirilmesi, toplumsal dönüşüm ve bilinçlenme süreciyle mümkün olacak ve bu süreç, toplumsal adalet ve eşitlik yolunda önemli bir adım teşkil edecektir.

5.1. Kadına Yönelik Şiddet ve Toplumsal Tepkiler

Kadına yönelik şiddet, toplumların en köklü ve karmaşık sorunlarından biridir. Bu şiddet türü, kadınların yaşamlarını derinden etkileyip, toplumların sağlıklı gelişimini engelleyerek, bireysel ve toplumsal travmalara yol açmaktadır. Kadına yönelik şiddet olaylarına karşı verilen tepkiler, toplumun bu soruna karşı duyarlılığını ve anlayışını göstermektedir. Ancak bu tepkilerin çoğu zaman çelişkili ve tutarsız olduğu gözlemlenmektedir. Toplumsal ikiyüzlülük, kadına yönelik şiddetle mücadelede en büyük engellerden biridir. Bir yandan şiddet olaylarına karşı öfke ve kınama dile getirilirken, diğer yandan mağdurları suçlayan ve şiddeti meşrulaştıran tutumlar sergilenmektedir. Bu durum, toplumun kadına yönelik şiddet konusunda ne kadar bilinçli olduğunu ve bu bilinçliliğin ne kadar derin olduğunu sorgulamamıza neden olmaktadır.

Şule Çet davası, bu ikiyüzlülüğün en çarpıcı örneklerinden biridir. Şule Çet'in trajik ölümü, geniş kitlelerin tepkisini çekmiş ve sosyal medyada büyük yankı uyandırmıştır. Ancak bu tepkilerin içinde, şiddeti kınayanların yanı sıra, mağduru suçlayan ve şiddeti meşrulaştıran yorumlar da yer almıştır. Toplumun bir kesimi, Şule Çet'in ölümüne öfke duyarken, bir başka kesimi, onun giyimi, yaşam tarzı veya olayın gerçekleştiği saat gibi konular üzerinden suçlayıcı ve küçük düşürücü ifadeler kullanmıştır. Bu çelişkili tutumlar, toplumun kadına yönelik şiddet konusundaki bilinç düzeyinin ne kadar yetersiz olduğunu ve toplumsal değerlerdeki derin çatışmayı gözler önüne sermektedir. Benzer şekilde, Pınar Gültekin cinayeti de toplumun kadına yönelik şiddete karşı tutumundaki ikiyüzlülüğü ortaya koymuştur. Gültekin'in acımasızca öldürülmesi, büyük bir infiale yol açarken, bir yandan da suçlunun savunulmasına ve mağdurun suçlanmasına yönelik yorumlar yapılmıştır. Pınar Gültekin'in kişisel yaşamı ve katil zanlısı ile olan ilişkisi hakkında yapılan spekülasyonlar, kadına yönelik şiddetin nasıl normalleştirildiğini ve meşrulaştırıldığını göstermektedir. Bu durum, toplumun kadına yönelik şiddete karşı gerçekten ne kadar samimi olduğunu sorgulanmasına neden olmaktadır.

Toplumsal ikiyüzlülük, kadına yönelik şiddetle mücadelede gerçek bir engeldir. Bir yandan şiddeti kınayan, diğer yandan mağdurları suçlayan tutumlar, toplumsal bilinçlenmenin önünde büyük bir engel teşkil etmektedir. Kadına yönelik şiddetin sona erdirilmesi için, toplumun tüm kesimlerinin

bu konuda tutarlı ve samimi bir duruş sergilemesi gerekmektedir. Bu tutarlılık, toplumsal cinsiyet rolleri ve ataerkil değerlerin sorgulanmasını ve değiştirilmesini gerektirmektedir. Eğitim, farkındalık kampanyaları ve yasal düzenlemeler, bu dönüşüm sürecinin önemli bileşenleridir. Ancak en önemlisi, toplumun kendi değerlerini ve tutumlarını sorgulaması ve kadına yönelik şiddete karşı gerçekten samimi bir duruş sergilemesidir. Kadına yönelik şiddetin sona erdirilmesi, toplumsal dönüşüm ve bilinçlenme süreciyle mümkün olacak ve bu süreç, toplumsal adalet ve eşitlik yolunda önemli bir adım teşkil edecektir.

5.1.1. Toplumsal tepkilerin genel değerlendirilmesi

Kadına yönelik şiddet, toplumların en büyük ve çözülmesi en zor sorunlarından biri olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu şiddetin derinliği ve yaygınlığı, bireysel trajedilerin ötesinde toplumsal bir yara haline gelmektedir. Şule Çet davası ve Pınar Gültekin cinayeti, bu acı gerçeği gözler önüne seren iki trajik olay olarak hafızalara kazınmıştır. Bu davalar, toplumun kadına yönelik şiddete karşı tutumlarını, tepkilerini ve bu konudaki ikiyüzlülüğünü açıkça ortaya koymaktadır. Şule Çet davasında olduğu gibi, Pınar Gültekin cinayetinde de sosyal medya ve kamuoyunda geniş yankı uyandırmıştır. Gültekin'in kaybolması ve ardından ortaya çıkan vahşi cinayet, toplumun derin bir öfke ve üzüntü duymasına neden olmuştur. Ancak bu olayda da tıpkı Şule Çet davasında olduğu gibi, mağduru suçlayan ve şiddeti meşrulaştıran yorumlar da eksik olmamıştır. Toplumun bir kısmı, Pınar Gültekin'in katili Cemal Metin Avcı'yı suçlarken, diğer bir kısmı Gültekin'in davranışlarını eleştirerek şiddeti adeta mazur göstermeye çalışmıştır. Bu tür tepkiler, kadına yönelik şiddetin sadece bireysel bir sorun değil, aynı zamanda derin toplumsal köklere sahip olduğunu göstermektedir. Pınar Gültekin cinayeti, özellikle kadına yönelik şiddet konusundaki toplumsal tepkilerin ne kadar tutarsız ve çelişkili olabileceğini bir kez daha ortaya koymuştur. Cinayeti kınayan birçok insan, aynı zamanda Gültekin'in yaşam tarzını veya katille olan ilişkisini sorgulayarak, adeta şiddeti haklı çıkaran bir tutum sergilemiştir. Bu tür tepkiler, toplumun cinsiyetçi bakış açısını ve kadına yönelik şiddetin ne kadar yaygın ve kabul gören bir sorun olduğunu gözler önüne sermiştir. Toplumsal ikiyüzlülük, bu tür davalarda en net biçimde ortaya çıkıyor; bir yandan şiddeti kınarken, diğer yandan mağduru suçlayan ifadelerle bu kınamanın altını boşaltmıştır.

Toplumun bu çelişkili tutumu, kadına yönelik şiddetle mücadelenin ne kadar zor ve karmaşık olduğunu göstermiştir. Bir yandan adalet arayışı içinde olan ve şiddeti kınayan geniş kitleler, diğer

yandan kadının davranışlarını sorgulayan ve şiddeti meşrulaştıran kesimlerle karşı karşıya kalmıştır. Bu durum, toplumsal bilincin ve eğitimin ne kadar önemli olduğunu bir kez daha vurgulamıştır. Eğitim ve farkındalık kampanyaları, cinsiyetçi tutumların ve kadına yönelik şiddetin önlenmesinde kritik bir rol oynamaktadır. Ancak bu eğitim ve farkındalık çabalarının, toplumsal cinsiyet eşitliği ve kadının insan hakları konusunda derinlemesine ve tutarlı olması gerekmektedir. Medyanın rolü de bu süreçte büyük bir önem taşımaktadır Hem Şule Çet davasında hem de Pınar Gültekin cinayetinde, medyanın olayları nasıl yansıttığı ve toplum üzerindeki etkisi dikkat çekmektedir. Medyanın, mağduru suçlayan ve failleri adeta aklayan haber dili, toplumun algısını olumsuz yönde etkiliyor ve adaletin sağlanmasını zorlaştırmaktadır. Medyanın, kadına yönelik şiddet konusunda duyarlı ve bilinçli bir dil kullanması, toplumsal bilincin artırılmasında önemli bir adım olmaktadır. Şule Çet ve Pınar Gültekin davaları, kadına yönelik şiddetin toplumdaki derin köklerini ve toplumsal ikiyüzlülüğü gözler önüne sermektedir. Bu davalar, toplumun kadına yönelik şiddet konusundaki bilinç düzeyini ve tutarlılığını sorgulamamızı sağlamaktadır. Toplumsal bilinçlenme ve eğitim, bu tür cinsiyetçi ve şiddet içerikli tutumların değişmesi için kritik öneme sahiptir. Adaletin sağlanması, toplumsal dönüşüm ve bilinçlenme süreciyle mümkün olacak ve bu süreç, toplumsal adalet ve eşitlik yolunda önemli bir adım teşkil edecektir.



Merve Lidya @Merve_lidya · 13 Şub 2022

Pınar hayatayken yakıldı!
Yetmedi üstüne beton döküldü!
Buna rağmen,katili aklamak için Pınar'a iftira atıyorlar!
Kadın cinayetlerinin hiçbir savunması ve affı olamaz!
Ve bir sebep arıyorsanız,o sebep İstanbul Sözleşmesi'nin feshidir!
#PınarGültekin
#PınarGültekinİcinAdalet



3

26

108

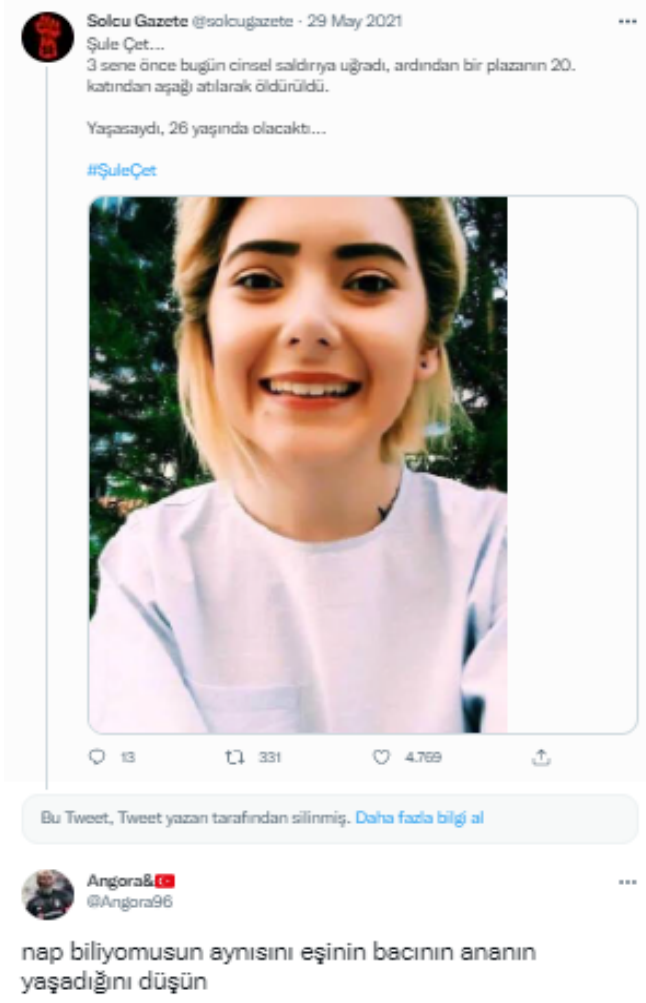
11

11

<https://twitter.com/Arzu55351957/status/1493116923399356417?t=4b4uzKATkPtvcXrPIIYN2g&s=8>

Türkiye'de kadın cinayetlerine karşı toplumsal tepkilerin yoğunlaştığı iki önemli olay olan Pınar Gültekin ve Şule Çet cinayetleri, toplumun bu tür vahşetlere karşı duyarlılığını artırmış ve geniş kitlelerin adalet talebini yükseltmiştir.

Pınar Gültekin, vahşice öldürülmüştür; önce boğulmuştur, ardından yakılıp üzerine beton dökülmüştür. Bu dehşet verici cinayetin ardından, failin aklanması için Pınar'a iftiralar atıldığı iddiaları, toplumda büyük tepki ve öfke uyandırmıştır. İnsanlar, kadın cinayetlerinin hiçbir şekilde savunulamayacağını ve affedilemeyeceğini vurgularken, İstanbul Sözleşmesi'nin feshedilmesinin bu tür vahşetlerin artmasına neden olduğu düşüncesini dile getirmişlerdir. İstanbul Sözleşmesi'nin yürürlükte olması, kadınların haklarının korunması ve şiddetin önlenmesi açısından büyük bir öneme sahipken, feshi sonrasında kadın cinayetlerinde artış olduğu inancı, toplumda büyük bir endişe ve tepkiye yol açtı. Bu durum, kadın hakları savunucularını ve geniş halk kitlelerini harekete geçirmiştir.



<https://twitter.com/Angora96/status/1398583437452316673?t=MvE4CPWniq1-M5vRYMzkcg&s=08>

Şule Çet ise, üç yıl önce cinsel saldırıya uğradıktan sonra bir plazanın 20. katından atılarak öldürülmüştür. Eğer hayatta olsaydı, bugün 26 yaşında olacaktı. Şule Çet'in davası, kadına yönelik şiddetin ve cinsel saldırıların vahametini bir kez daha gözler önüne sermektedir. Dava süreci boyunca adalet arayışında olan ailesi ve destekçileri, Şule'nin ölümünün ardındaki gerçeğin ortaya çıkması ve sorumluların cezalandırılması için büyük mücadele vermiştir. Bu olay, kadınların iş yerlerinde ve sosyal hayatta karşı karşıya kaldığı tehlikeleri ve adalet sisteminin bu tür olaylar karşısında yetersiz kalmasını tartışmaya açmıştır.

Pınar Gültekin ve Şule Çet'in acı dolu hikayeleri, kadınların maruz kaldığı şiddetin boyutlarını gözler önüne sererken, toplumda adalet arayışını ve kadın hakları mücadelesini daha da güçlendirmektedir. Bu iki olay, kadın cinayetlerinin durdurulması için toplumsal farkındalığın ve

yasal düzenlemelerin önemini bir kez daha hatırlatmaktadır. Toplum, kadın cinayetlerine karşı daha yüksek sesle tepki verirken, kadın hakları savunucuları ve aktivistler, bu tür olayların tekrarlanmaması için daha güçlü ve etkili yasaların çıkarılması gerektiğini savunmuşlardır. Sonuç olarak, Pınar ve Şule'nin trajedileri, Türkiye'de kadın hakları mücadelesinin önemini bir kez daha gündeme taşıyarak, toplumsal bilinci ve adalet talebini pekiştirmektedir.

5.1.2. Sosyal medyada tepkilerin çelişkisi

Sosyal medya platformlarında kadın cinayetleri hakkında yapılan yorumlar incelendiğinde, katile ve olaya duyulan öfke kadar, kadına yönelik şiddetin farklı biçimlerde yeniden üretildiği gözlemlenmektedir. Bu tepkiler, toplumdaki çelişkili tutumları ve şiddeti normalleştiren anlayışları ortaya koyarak, kadın cinayetleri ile mücadelede karşılaşılan zorlukları daha belirgin hale getirmektedir.



<https://twitter.com/metesavas/status/1491859612332605440>

İlk paylaşım, Şule Çet davasında bir doktorun, "Bir kadın bir erkekle تنها bir yerde içki içmeyi kabul etmişse cinsel ilişkiye rıza göstermiş sayılır" şeklindeki beyanı nedeniyle meslekten altı ay men edildiğini bildirmektedir. Bu yorum, toplumda yaygın olan kadını suçlayıcı ve şiddeti mazur gösterici bir anlayışın temsilidir. Buna karşılık, ikinci paylaşım, doktorun görüşünü savunmakta ve "Doktor haklı ama işte kimsenin işine gelmiyor" diyerek, bu tür kadın suçlayıcı bakış açısının hala bazı kesimlerde kabul gördüğünü ortaya koymaktadır.

Bu paylaşıma verilen tepki ise, bu tür yorumların yarattığı öfkeyi ve tepkiyi göstermektedir. Kullanıcı, doktorun görüşünü savunan kişiye yönelik sert bir eleştiride bulunarak, bir gün aynı durumda olmasını ve benzer bir muameleyle karşılaşmasını dilemektedir. Bu sert tepki, kadına yönelik şiddeti ve mağdur suçlayıcı tutumları kabul edilemez bulanların hissettiği öfkeyi yansıtırken, aynı zamanda toplumdaki derin çelişkileri ve kutuplaşmayı da gözler önüne sermektedir.

Bu tepkiler, kadına yönelik şiddetle mücadelede toplumsal ikiyüzlülüğün nasıl bir engel teşkil ettiğini göstermektedir. Bir yandan kadın cinayetlerine karşı büyük bir öfke ve adalet talebi varken, diğer yandan mağdurları suçlayan ve şiddeti mazur gösteren söylemler hala yaygın bir şekilde dile getirilmektedir. Bu ikiyüzlülük, şiddetin köklerinin derinlerde olduğunu ve toplumun farklı kesimlerinde bu tür şiddeti besleyen anlayışların hala var olduğunu göstermektedir.

Kadına yönelik şiddetle mücadelede toplumsal ikiyüzlülük, gerçek ve kalıcı bir çözümün önündeki en büyük engellerden biridir. Sosyal medyada dile getirilen bu çelişkili tepkiler, kadına yönelik şiddetin sadece bireysel bir sorun olmadığını, aynı zamanda toplumsal ve kültürel normlarla da desteklendiğini ortaya koymaktadır.

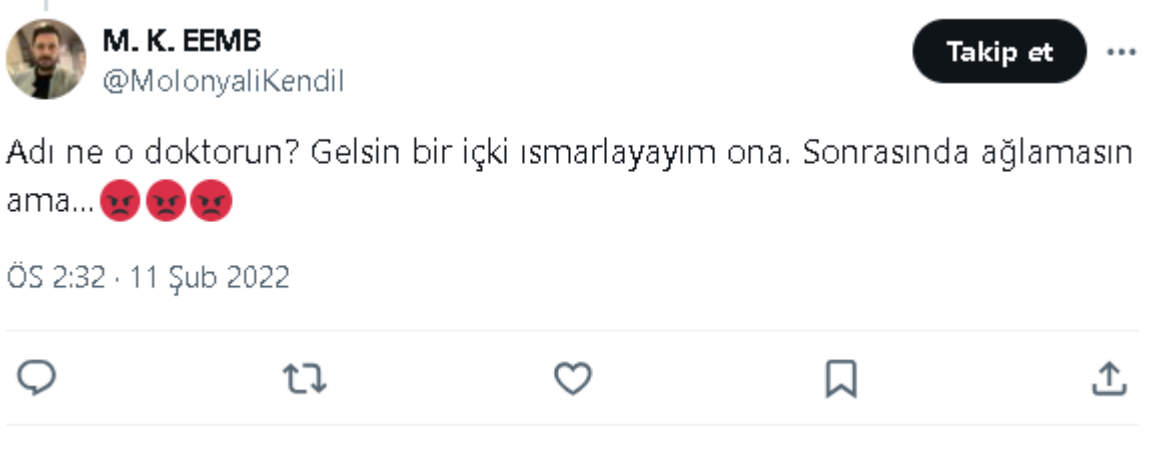


<https://twitter.com/Adalet27747364/status/1491779767112286209>

Şule Çet davasında "Rızası var" raporu veren doktorun altı ay meslekten men edilmesi, toplumsal tepkilerin odak noktalarından biridir. Bu olay, kadının iradesini yok sayan ve şiddeti meşrulaştıran bir anlayışın yansıması olarak kabul edilmiştir. Kadınların yaşadığı şiddeti, onların davranışlarına bağlayan bu tür raporlar, toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin ve mağduru suçlamanın ne kadar derinlere yerleştiğini göstermektedir. Bu tür raporlar, mağduru suçlayıcı ve failin suçunu hafifletici nitelikte olduğu için toplumsal öfkeyi artırmaktadır.

Bu karara karşı gelen bir tepki ise, "Bu doktorun ve bu kararı veren hâkimin kızı ve eşi inşallah aynı kaderi yaşar doktor meslekten men edilmeli kararı veren hâkim görevden alınmalı" şeklindedir. Bu tepki, adaletsiz kararlar karşısında duyulan derin öfkeyi ve adaletin sağlanması yönündeki güçlü talebi yansıtmaktadır. Ancak, bu tür tepkiler de şiddeti yeniden üreten bir dil

kullanmaktadır. Birinin kızı ve eşinin aynı kaderi yaşamasını dilemek, şiddeti kınarken bile şiddeti içeren bir söylem geliştirmektedir. Bu durum, toplumsal ikiyüzlülüğün ve çelişkilerin bir yansımasıdır. Bir yandan şiddete karşı durulurken, diğer yandan benzer bir şiddetin yaşanması temenni edilmektedir ki bu da şiddetin köklü bir sorun olduğunu ve toplumun farklı kesimlerinde ne kadar derinlere işlediğini göstermektedir.



<https://x.com/MolonyaliKendil/status/1492099134735716363>

Bu paylaşımda, yazar, bir doktor hakkında alaycı ve tehditkâr bir dille konuşuyor. "Adı ne o doktorun? Gelsin bir içki ısmarlayayım ona. Sonrasında ağlamasın ama..." ifadesi, alkol teklif ederek ardından olumsuz bir durum yaşanmasını ima ediyor. Kullanılan öfkeli emoji de bu tehditkâr tonu güçlendirmektedir. Bu paylaşım, kadına yönelik şiddet konusunda sosyal medyada görülen tepkilerin çelişkisini yansıtmaktadır.

Bir yandan kadına yönelik şiddet kınanırken, diğer yandan benzer tehditkâr ve saldırgan dil kullanılarak farklı kişilere yönelik tehditler savrulmaktadır. Bu çelişkili tutum, sosyal medyada şiddet karşıtı bir duruş sergilemenin ötesine geçilerek daha sağduyulu ve tutarlı tepkiler verilmesi gerektiğini göstermektedir. Şiddeti kınarken aynı zamanda şiddet dili kullanmak, asıl amacı olan farkındalık yaratma ve destek olma hedefine zarar vermektedir. Bu nedenle, sosyal medyada tepki gösterirken kullanılan dilin dikkatli ve tutarlı olması, toplumsal farkındalığı ve değişimi desteklemek açısından önemlidir.

5.2. Dindarların Suçlanması

Kadın cinayetleri, toplumsal vicdanda derin yaralar açan ve geniş çaplı tepkilere neden olan olaylardır. Bu tür trajik vakalar karşısında çeşitli kesimlerden farklı tepkiler ve suçlamalar

gelebilmektedir. Dindar kesimler arasında, kadın cinayetlerinin sorumluluğunu kadınların davranışlarına, giyim tarzlarına veya sosyal yaşamlarına yükleyen yaklaşımlar sıkça gözlemlenmektedir. Bu bakış açısının nedenlerine ve doğruluğuna ilişkin değerlendirmeler yapmak, konunun derinlemesine anlaşılmasına katkı sağlayacaktır.

Dindar kesimlerin, kadın cinayetlerini kadınların davranışlarına bağlama eğiliminde olmalarının birkaç nedeni bulunmaktadır. Birincisi, geleneksel ve muhafazakâr değerler, kadınların belirli bir şekilde davranmalarını ve giyinmelerini öğütlemektedir. Bu değerler, kadınların kamusal alandaki varlıklarını ve etkileşimlerini sınırlandırma eğilimindedir. Dolayısıyla, kadınların bu normlara aykırı davranışları, bazı dindar kesimler tarafından eleştirilebilmekte ve suçlanabilmektedir. İkincisi, dini inançlar ve öğretiler, kadınların toplumdaki rollerini ve yerlerini belirlemede önemli bir rol oynamaktadır. Dini metinlerin bazı yorumları, kadınların daha "korunaklı" ve "itibarlı" yaşam tarzlarını benimsemeleri gerektiğini vurgulamaktadır.

Bu perspektiften bakıldığında, kadınların bu normlara uymamaları, bazı dindar bireyler tarafından cinayetlerin veya saldırıların "tetikleyicisi" olarak görülebilmektedir. Ancak, bu tür yaklaşımlar son derece sorunludur ve temelde yanlıştır. Kadınların nasıl giyindikleri veya nasıl davrandıkları, asla şiddeti veya cinayeti haklı çıkaramaz. Şiddetin kaynağı, saldırganın kendi eylemleri ve zihniyetidir, kurbanın davranışları değildir. Mağduru suçlayıcı yaklaşım, kadınların yaşadığı şiddeti ve cinayetleri meşrulaştırma eğilimindedir ve bu durum, toplumsal adalet ve eşitlik mücadelesine büyük zarar vermektedir.

Kadınların giyimleri veya sosyal yaşamları üzerinden suçlanması, şiddeti meşrulaştırmaktan başka bir işe yaramamaktadır. Bu tür suçlamalar, kadına yönelik şiddetin asıl nedenlerini göz ardı etmekte ve çözüm yollarını tıkamaktadır. Kadına yönelik şiddet, toplumsal cinsiyet eşitsizliğinden ve patriyarkal yapılardan kaynaklanmaktadır. Bu yapılar, kadınları ikinci sınıf vatandaş olarak görüp, onların yaşam haklarını hiçe saymaktadır. Dindar kesimlerin bu tür suçlamaları, kadınların temel hak ve özgürlüklerine saygısızlık anlamına gelmektedir. Bu yaklaşımlar, kadına yönelik şiddetin sona erdirilmesine katkıda bulunmak yerine, sorunu daha da derinleştirmektedir. Toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanabilmesi için, her bireyin insan onuruna ve yaşam hakkına saygı gösterilmesi gerekmektedir. Kadınların şiddet görmemesi, öldürülmemesi için toplumsal normların değiştirilmesi ve cinsiyet eşitliğinin sağlanması şarttır. Kadın cinayetlerinde dindar kesimlerin kadınları suçlayan yaklaşımları, yanlış ve kabul edilemezdir. Bu tür yaklaşımlar, kadına yönelik

şiddeti meşrulaştırmakta ve toplumsal eşitlik mücadelesine zarar vermektedir. Şiddetin kaynağı, saldırganın kendisidir ve kurbanın davranışları bu şiddeti asla haklı çıkaramaz. Kadın cinayetlerinin önlenmesi, toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanması ve her bireyin temel hak ve özgürlüklerine saygı gösterilmesi ile mümkündür.



barış
@sosyal_liberal

Takip et



Dünden beri Pınar Gültekin hakkında ensonhaber yorumcuları başta olmak üzere dindarların yaptığı akıl almaz yorumları düşünüyorum.

Şeriatta bile bekarın cezası kırbaç, evlininki recm.

Bekar bir kıza bu kadar nefret kusulmasının altında yatan neden nedir?

ÖÖ 11:12 · 22 Tem 2020



https://twitter.com/sosyal_liberal/status/1285850145813409792

Paylaşım, Pınar Gültekin'in öldürülmesi sonrasında özellikle En Son Haber yorumcuları ve dindar kesimlerden gelen tepkileri eleştirmektedir. Bu tepkilerin, kurbanın yaşam tarzına yönelik sert ve olumsuz eleştiriler içerdiğini, hatta akıl almaz boyutlara ulaştığını ifade etmektedir. Şeriat hukukunda bile bekar bir kişinin cezasının kırbaç, evli bir kişinin ise recm olduğu hatırlatılarak, bu tür cezaların belirli sınırlar içinde olduğu vurgulanıyor. Ancak, sosyal medyada dindar yorumcuların bekar bir kıza karşı bu denli yoğun bir nefret kusulmasının, şeriatın bile ötesine geçtiği belirtilmektedir. Bu durum, toplumda kadınların yaşam tarzlarına yönelik aşırı hoşgörüsüzlük, baskıcı tutum ve cinsiyetçi yaklaşımların varlığını gözler önüne sermektedir. Paylaşım, bekar bir kıza bu kadar yoğun nefret kusulmasının altında yatan nedeni sorgulayarak, toplumsal cinsiyet eşitsizliği ve kadın hakları mücadelesinin karşılaştığı zorlukları derinlemesine ele almaktadır. Bu eleştiriler, kadın cinayetlerinin ardından bile, kurbanın yaşam tarzının sorgulanmasının ve suçlanmasının ne kadar derin ve köklü bir sorun olduğunu gösteriyor. Dolayısıyla, bu tür yorumlar, kadınlara yönelik şiddetin ve ayrımcılığın nasıl normalleştirildiğini ve pekiştirildiğini gözler önüne sermektedir, toplumun bazı kesimlerinde kadınların yaşam tarzlarına ve özgürlüklerine karşı

duyulan tahammülsüzlüğü ortaya koymaktadır.

5.3. Toplumsal İkiyüzlülüğün Analizi

Kadına yönelik şiddet konusunda toplumda gözlemlenen ikiyüzlülüğün temelinde bir dizi karmaşık sebep yatmaktadır. İkili standartlar, sosyal normlar, kültürel değerler ve bireysel çıkarlar bu tutarsız tutumları beslemektedir. İnsanlar, şiddetin kendi başlarına gelmesini istemezler çünkü bu durum onların fiziksel ve duygusal bütünlüklerini tehdit etmektedir. Ancak, başkalarının yaşadığı şiddet karşısında aynı duyarlılığı göstermemelerinin ardında birçok neden bulunmaktadır. Öncelikle, toplumsal normlar ve değerler önemli bir rol oynamaktadır. Birçok toplumda kadınların hakları ve onurları yeterince savunulmaz ve şiddet bir dereceye kadar kabul edilebilir bir durum olarak görülmektedir. Bu normlar, bireylerin şiddeti içselleştirmesine ve hatta normalleştirmesine yol açmaktadır. Böyle bir toplumsal yapı içinde yetişen bireyler, kadına yönelik şiddet olaylarını sıradan bir vaka olarak görebilir ve bu nedenle tepki vermeyebilmektedirler. Ayrıca, empati eksikliği ve bireysel çıkarlar da bu ikiyüzlülüğün sebeplerindendir.

İnsanlar, kendi güvenliklerini ve rahatlıklarını riske atmamak için başkalarının sorunlarına kayıtsız kalabilmektedirler. Şiddete maruz kalan birine destek vermek, sosyal, ekonomik veya kişisel anlamda bazı bedelleri beraberinde getirebilmektedir. Bu bedellerden kaçınmak isteyen bireyler, başkalarının yaşadığı acılara karşı duyarsız kalmayı tercih etmektedirler. İkincil olarak, sosyal medya ve medya tüketimi de ikiyüzlülüğü pekiştirebilmektedir. Sosyal medyada tepki göstermek kolay ve düşük maliyetlidir; ancak bu tepkiler genellikle yüzeysel ve geçicidir.

"Duyar kasmak" olarak adlandırılan bu davranış, kişinin kendini vicdanen rahatlatmasını sağlar fakat gerçek hayatta aktif bir değişim yaratmaz. Bu da insanların, ciddi ve kalıcı adımlar atmak yerine sosyal medya üzerinden gösteriş amaçlı tepkiler vermesine yol açmaktadır. Son olarak, kadınların toplumsal statüsü ve kadına yönelik önyargılar da ikiyüzlülüğü besleyen önemli faktörlerdendir. Kadınların yaşadığı şiddet olayları, sık sık onların giyim tarzı, davranışları veya yaşam biçimleri üzerinden meşrulaştırılmaya çalışılmaktadır. Bu tür önyargılar, şiddeti haklı gösterme eğilimini artırır ve bireylerin, mağdurları savunmak yerine onları suçlama yoluna gitmesine neden olmaktadır. Tüm bu sebepler, kadına yönelik şiddet konusunda toplumun neden ikiyüzlü davrandığını açıklamaktadır. Bu ikiyüzlülüğün üstesinden gelmek için toplumsal normların değişmesi, empati ve duyarlılığın artırılması, bireylerin sorumluluk bilinciyle hareket etmesi gerekmektedir. Kadına yönelik şiddeti önlemek ve kadın haklarını savunmak, sadece

kadınların değil, tüm toplumun ortak sorumluluğudur. Bu bilinçle hareket edilmediği sürece, ikiyezülülük ve duyarsızlık devam edecek ve şiddetin önlenmesi zorlaşacaktır.



Buğra

@panagiasdakrea

...

Katilin facebook,twitter profiline girsek özgecan aslan için ne biliyim şule çet için ya da katledilen başka kadınlar için attığı duyar kastığı paylaşımlar görmemiz çok mümkün böyle de ikiyezül bi memleket

<https://twitter.com/panagiasdakrea/status/1285511575969955842>

Paylaşım, kadın cinayetlerine karşı toplumun tepkilerini ve bu tepkilerin samimiyezsizliğini ve duyar sadece etkileşim almak için ‘duyar kasma’ eylemini eleştirmektedir. Daha önceki paylaşımları da incelediğimiz de burada eleştirilen konuya ilişkin örneklere sıkça rastlanmaktadır. Özellikle katilin sosyal medya profillerine bakıldığında, geçmişte Özgecan Aslan, Şule Çet gibi kadın cinayetleri için duyarlılık göstermekte ve bu cinayetleri kınayan paylaşımlar yapmış olmasının muhtemel olduğunu belirtmektedir. Bu durum, toplumda bazı kişilerin kadın cinayetlerine karşı gösterdikleri tepkinin yüzeysel ve ikiyezül olduğunu ortaya koymaktadır. Paylaşım, bu tür tepkilerin sadece sosyal medyada "duyar kasmak" olarak adlandırılan, geçici ve gösteriş amaçlı bir duyarlılık sergilemekten öteye gitmediğini vurgulamaktadır.

Bu ikiyezülülük, toplumun derinlerinde yatan ve kadın cinayetlerine zemin hazırlayan kültürel ve sosyal sorunları göz ardı ederek, sadece görünürde bir duyarlılık sergilemek anlamına gelmektedir. Katilin, sosyal medyada kadın cinayetlerine karşı duyarlılık gösterirken, gerçek hayatta benzer suçları işleyebilme kapasitesine sahip olması, bu tepkilerin ne kadar sahte ve yüzeysel olduğunu göstermektedir. Bu durum, toplumun kadın cinayetleri ve kadına yönelik şiddet konularında samimi bir değişim ve çözüm üretme noktasında ne kadar yetersiz ve ikiyezül kaldığını ortaya koymaktadır. Paylaşım, bu ikiyezülülüğün, kadın hakları ve toplumsal cinsiyet eşitliği mücadelesindeki zorlukları derinleştirerek, gerçek ve kalıcı çözümler üretilmesinin önünde büyük bir engel olduğunu gözler önüne sermektedir. Böylece, kadın cinayetlerine karşı toplumun

tepkilerinin sadece sosyal medya sınırlarında kalmaması, gerçek yaşamda da tutarlı ve etkili adımlar atılması gerektiğini vurgulamaktadır.



nuri
@nuriaydogdu

...

Şule Çet'in yaşadığı vahşetin en büyük sorumlusu bu toplumda yaşayan ikiyezölü kadınlardır. Bırakın kadınların kadın haklarını savunmasını birbirine dahi düşmanlık beslemesini kınıyorum. Evrim sen nelere sebepsin böyle... Nesliniz kurusun böyle nesil yetiştireceksiniz.

<https://twitter.com/nuriaydogdu/status/1094030024771014657>

Paylaşım, Şule Çet'in yaşadığı vahşetin sorumluluğunu toplumsal ikiyezölülüğe, özellikle de kadınlar arasındaki düşmanlığa bağlayarak sert bir eleştiri getirmektedir. Kadınların birbirlerinin haklarını savunmak yerine birbirlerine düşmanlık beslemelerini kınayan bu yorum, bu tutumun kadına yönelik şiddet ve cinayetleri körüklediğini ima etmektedir. Kadınlar arasındaki dayanışma eksikliğinin, toplumsal dayanışmayı zayıflattığını ve kadın cinayetlerinin önlenmesini zorlaştırdığını vurgulamaktadır. Bu tür düşmanlıkların evrimsel olarak insanlıkta yer bulunduğunu belirterek, böyle bir neslin devam etmemesi gerektiğini savunmaktadır ve bu tür düşmanlıkları besleyen kadınların neslinin kurumasını dilemektedir.

Bu yorum, toplumda kadına yönelik şiddetin ve kadın cinayetlerinin sadece erkeklerin suçu olmadığını, aynı zamanda kadınlar arasındaki rekabet, kıskançlık ve düşmanlığın da bu vahşetlerin gerçekleşmesinde rol oynadığını ifade etmektedir. Toplumsal cinsiyet eşitsizliği ve kadın hakları mücadelesinde samimi bir dayanışmanın eksikliğinin, ikiyezölülüğün en belirgin örneklerinden biri olduğunu göstermektedir. Bu ikiyezölülük, kadın cinayetlerine karşı verilen tepkilerin yüzeysel kalmasına ve gerçek bir değişim sağlanamamasına neden olmaktadır. Bu yorum, bu durumu eleştirerek, kadınlar arasındaki dayanışmanın güçlendirilmesi gerektiğini ve ancak bu şekilde kadına yönelik şiddet ve cinayetlerin önenebileceğini savunmaktadır.



Merve

@florokloroheyha

Takip et

...

Yanınızda c █████ çalıştırmak istiyosanız sokağa çıkın çok var onlardan sizi görünce direk yapışırız zaten Şule Çet gibiler ölmesin diye kendi fantezilerinizi yaşayacak bir sürü iğrenç kadın varken Şule Çet gibi onurlu kadınlar ölmesin diye

ÖÖ 10:25 · 15 May 2019

<https://x.com/florokloroheyha/status/1128562012278095872>

Bu paylaşımda, yazar, kadınlara yönelik şiddet ve istismar konusunda eleştirel bir bakış açısı sunmaktadır. Yazıda, "yanınızda o... çalıştırmak istiyorsanız" ifadesiyle, fuhuşa zorlanan veya bu işi yapan kadınlar hakkında aşağılayıcı bir dil kullanılmaktadır. Ayrıca, yazar, Şule Çet gibi onurlu kadınların ölmemesi gerektiğini vurgularken, diğer yandan "iğrenç kadın" ifadesiyle bazı kadınları küçümsemektedir. Bu paylaşım, kadına yönelik şiddet konusunda kadınların ikiyüzlülüğünü ele alırken, aslında kendisi de başka bir ayrımcılığı ve önyargıyı yansıtmaktadır. Şule Çet gibi masum ve onurlu kadınların korunması gerektiğini savunurken, başka kadınları aşağılayarak bir çelişki yaratmaktadır. Kadına yönelik şiddet ve istismar gibi hassas konularda daha dikkatli ve saygılı bir dil kullanmak, toplumsal farkındalık ve empati geliştirmek açısından önemli olmaktadır.

5.4. Şiddete Şiddetle Karşılık Vermek

Kadın cinayetlerinden sonra toplumda sıklıkla görülen tepkilerden biri, şiddete şiddetle karşılık verme çağrılarıdır. Bu tepkiler, genellikle büyük bir öfke ve çaresizlik hissiyle şekillenmektedir. İnsanlar, yaşanan vahşetin boyutları karşısında derin bir adaletsizlik duygusuna kapılarak, failin aynı şekilde cezalandırılmasını talep etmektedir. Ancak, bu tür tepkilerin oluşmasında önemli bir çelişki ve ikiyüzlülük yatmaktadır. Şiddete şiddetle karşılık verme isteği, adalet ve hukukun üstünlüğü ilkeleriyle çelişmektedir. Modern hukuk sistemleri, suçun cezasını belirlerken intikam duygusuyla hareket etmemektedir; bunun yerine, toplumu koruma, suçluyu rehabilite etme ve adil bir ceza verme amacı gütmektedir. Şiddete şiddetle karşılık verme çağrıları ise, hukukun bu temel prensiplerini göz ardı ederek, ilkel bir adalet anlayışını yansıtmaktadır. Bu, toplumun medeni ve demokratik değerlerle uyumlu olmayan bir tutumu benimsemesine yol açmaktadır. Bu tepkilerin altında yatan ikiyüzlülük ise, şiddeti kınarken aynı zamanda şiddeti bir çözüm yolu olarak

benimsemekte yatmaktadır. Kadına yönelik şiddeti protesto eden ve failin cezalandırılmasını isteyen bireyler, aynı zamanda şiddetin bir adalet aracı olarak kullanılması gerektiğini savunarak kendi savundukları değerlerle çelişmektedir. Bu durum, şiddetin aslında hiçbir durumda kabul edilemez olduğunu ve tüm şekilleriyle kınanması gerektiği gerçeğini göz ardı etmektedir. Tepkilerin ortaya çıkmasının nedenleri arasında, toplumun adalet sistemine olan güvensizliği ve faillerin yeterince cezalandırılmadığına dair yaygın bir inanç bulunmaktadır. İnsanlar, mevcut hukuk sisteminin yetersiz kaldığını düşündüklerinde, kendi adaletlerini sağlama arayışına girmektedir. Bu durum, devletin ve adalet sisteminin meşruiyetine zarar vererek, toplumsal düzeni tehdit etmektedir. Ayrıca, medyanın ve sosyal medyanın bu tür tepkileri körükleyen bir rolü bulunmaktadır. Kadın cinayetleriyle ilgili haberler ve paylaşımlar, sıklıkla duygusal ve dramatik bir dil kullanarak kamuoyunun tepkisini artırmaktadır. Bu, insanların duygusal tepkiler vermesine ve şiddetle karşılık verme çağrılarına daha yatkın hale gelmesine neden olmaktadır.

Kadın cinayetlerinden sonra ortaya çıkan şiddete şiddetle karşılık verme tepkileri, derin bir çelişki ve ikiyezlülük barındırmaktadır. Bu tepkiler, adalet arayışının intikam duygusuna dönüşmesiyle, toplumun medeni ve hukuki değerlerle çatışmasına yol açmaktadır. Şiddeti kınarken aynı zamanda şiddeti çözüm olarak benimsemek, toplumsal sorunları daha da derinleştirmekte ve adalet sistemine olan güveni sarsmaktadır.



https://twitter.com/Halil_Tatli/status/1485702544668114947?t=aW1NBxcfO6h879NqiU_30w&s=08

"Onları da canlı canlı yakmak lazım" şeklindeki paylaşım, kadına yönelik şiddet uygulayanlara karşı şiddetle misilleme yapma düşüncesini çarpıcı ve vahşi bir şekilde ifade etmektedir. Bu tweet, toplumsal adalet duygusunun ne kadar derin bir öfkeye dönüşebileceğini ve bireylerin adalet arayışının bazen aşırı şiddet içerikli tepkilere yol açabileceğini göstermektedir. Kadın cinayetleri gibi toplumun en derin yaralarını açan olaylar, bireylerde büyük bir öfke ve adalet talebi uyandırmaktadır. Paylaşımın sahibi, faillerin de aynı şekilde acı çekmesini talep ederek, bu adalet arayışını şiddetle ifade etmektedir. Bu, hukuk sistemine olan güvenin sarsıldığı, bireylerin adaleti kendi elleriyle sağlamaya çalıştığı durumları işaret etmektedir. Şiddete şiddetle karşılık vermek, şiddetin kısır döngüsünü beslemekte ve toplumun genel huzurunu tehdit etmektedir. Hukukun üstünlüğü, suçluların adil yargılanması ve cezalandırılması ilkelerine dayanmaktadır. Ancak, bu tür bireysel şiddet çağrıları, toplumsal düzeni bozarak kaosa yol açabilmekte ve hukuk sisteminin

meşruiyetini zayıflatabilmektedir. Ayrıca, bu tür ifadeler etik ve insan hakları açısından ciddi sorunlar barındırmaktadır. İnsan hakları, herkesin adil bir yargılanma hakkı ve insanlık dışı muameleye maruz kalmama hakkını kapsamaktadır. Şiddetin, ne kadar korkunç ve kabul edilemez olursa olsun, yeni bir şiddetle karşılaşması, bu hakların ihlaline neden olmaktadır. Şiddeti meşrulaştıran bu tür söylemler, toplumsal barış ve güveni zedelemekte, adalet duygusunu aşındırmakta ve toplumsal travmaları derinleştirmektedir. Kadına yönelik şiddet olaylarının artışı, toplumda derin yaralar açmakta ve bireylerde travma sonrası stres bozukluğu gibi psikolojik sorunlara yol açmaktadır.

Bu tür ifadeler, şiddeti normalleştirerek, toplumsal huzuru tehdit etmektedir. Sosyal medya, bireylerin duygularını ifade etme platformu olarak güçlü bir araçtır, ancak aynı zamanda kontrolsüz ve denetimsiz doğasıyla şiddet içerikli mesajların hızla yayılmasına da neden olabilmektedir. Medya, bu tür hassas konularda sorumluluk taşıyarak, toplumsal değerlerin korunmasına katkıda bulunmalıdır. Sonuç olarak, bu paylaşım, toplumsal öfkenin ve adalet arayışının ne denli güçlü ve etkili olabileceğini gösterirken, aynı zamanda şiddetin şiddetle karşılaşmasının doğuracağı etik ve toplumsal sorunları da gözler önüne sermektedir. Bu tür tepkiler, toplumsal huzur ve güveni tehdit ederken, hukuk sisteminin meşruiyetini de zayıflatmaktadır.

5.5. Kadınların Araçsallaştırılması

Kadınların araçsallaştırılması, kadına yönelik şiddetin bir yansıması olarak, kadınların şiddetin malzemesi haline gelmesiyle somutlaşmaktadır. Özellikle sosyal medyada, bir kadın cinayetini eleştirirken failin kız kardeşinin veya annesinin de zarar görmesini temenni eden yorumlar bu durumu net bir şekilde ortaya koymaktadır. Bu tür yorumlar, kadınların yalnızca şiddetin hedefi değil, aynı zamanda başkalarına yönelik intikam ve cezalandırma aracı olarak da kullanıldığını göstermektedir. Toplumda köklü bir şekilde yerleşmiş olan cinsiyetçi düşünceler, kadınları birey olarak değil, erkeklerle ilişkileri üzerinden tanımlanan varlıklar olarak görmektedir. Bu nedenle, bir erkeğin cezalandırılması gerektiğinde, onunla bağlantılı kadınların da hedef alınması gerektiği düşünülmektedir. Kadınların şiddetin malzemesi haline gelmesi, sadece faille doğrudan ilişkisi olan kadınları değil, genel olarak tüm kadınları tehdit etmektedir. Bu, toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin ve ataerkil yapıların bir sonucu olmaktadır.

Kadına yönelik şiddet vakalarında, kadınlar sıklıkla nesneleştirilmektedir ve onların acıları, başkalarının öfkesini dindirmek için bir araç olarak kullanılmaktadır. Bu tür söylemler, kadına

yönelik şiddeti daha da derinleştirmekte ve yaygınlaştırmaktadır. Ayrıca, bu yaklaşım, kadına yönelik şiddetin çözümüne yönelik ciddi bir engel oluşturmaktadır çünkü şiddetle mücadelede odak noktasını kaydırmakta ve kadına yönelik şiddeti besleyen cinsiyetçi kültürü pekiştirmektedir. Kadınların araçsallaştırılması, toplumsal adalet arayışlarını da olumsuz etkilemektedir. Bir cinayet failinin yakınlarına zarar verme temennisi, hukuk ve adalet sistemine olan güveni zedelemekte ve bireylerin kendi adaletlerini kendilerinin sağlaması gerektiği inancını güçlendirmektedir. Bu durum, hukuk devleti ilkesini aşındırmakta ve toplumsal düzeni tehdit etmektedir. Kadınların şiddetin malzemesi haline gelmesi, aynı zamanda kadınların toplumsal statüsünü ve değerini düşürmektedir. Kadınlar, sürekli olarak bir tehdit altında yaşamak zorunda kalmakta ve bu durum, onların toplumsal hayata aktif katılımını engellemektedir.

Kadınların yalnızca bireysel olarak değil, aynı zamanda aileleri ve yakın çevreleri aracılığıyla da hedef alınması, onların toplumsal cinsiyet rollerini ve statülerini daha da zayıflatmaktadır. Sonuç olarak, kadınların araçsallaştırılması, kadına yönelik şiddetin bir sonucu ve aynı zamanda bu şiddeti sürdüren bir mekanizma olarak işlev görmektedir. Kadın cinayetlerini eleştirirken failin yakınındaki kadınlara da zarar verilmesini temenni eden yorumlar, kadınların şiddetin bir malzemesi haline getirildiğini açıkça göstermektedir. Bu durum, toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin derinleşmesine ve kadınların toplumsal statülerinin zayıflamasına neden olmaktadır. Kadına yönelik şiddetin önlenmesi ve kadınların araçsallaştırılmasının sona erdirilmesi için toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanması ve kadınların birey olarak tanınması gerekmektedir.

@esenakay adlı kişiye yanıt olarak

Keske sule yerine senin basına gelseymis acimiz
hafiflerdi genclere uzulurduk

ÖÖ 9:09 · 11 Ara 2020 · Twitter for Android

<https://twitter.com/Tugba80653577/status/1337278388243927040?t=yGr0omHL5gTi2jA5fac-uQ&s=08>

"Keşke Şule yerine senin başına gelseymiş acımız hafiflerdi, gençlere üzüldük" paylaşımı, kadına yönelik şiddetin ve kadınların araçsallaştırılmasının çarpıcı bir örneğini teşkil etmektedir. Bu tür bir ifade, toplumun kadına yönelik şiddet konusundaki çarpık ve vahim anlayışını gözler

önüne sermektedir. Bu paylaşım hem ölen kadının acısını hem de kadınların şiddet karşısındaki konumlarını araçsallaştırarak bir başkasına yönlendirme eğilimini yansıtmaktadır. Bu tweetin ilk dikkat çeken yönü, acının ve kaybın bir tür kıyaslamaya tabi tutulmasıdır. Şule Çet'in trajik ölümü karşısında duyulan üzüntü, başka birinin başına gelmesi durumunda hafifleyeceği yönünde bir temenni ile ifade edilmektedir. Bu, bireylerin yaşamlarının ve acılarının değersizleştirildiği ve bir tür pazarlık malzemesi haline getirildiği anlamına gelmektedir. Kadınların birey olarak değil, acı çekilen veya çekmeyen nesneler olarak görülmesi, kadına yönelik şiddetin altında yatan araçsallaştırma mekanizmasının bir parçası olmaktadır.

Paylaşım ayrıca, kadın cinayetlerinin toplumdaki yankısını ve bu olayların toplumsal bilinçteki yerini ele almaktadır. Bir kadının ölümü, başka bir kadının ölümüyle kıyaslanarak duygusal bir rahatlama arayışına dönüştürülmektedir. Bu yaklaşım, kadınların yaşadıkları şiddetin bireysel ve insani boyutunun göz ardı edilmesine neden olmaktadır. Kadına yönelik şiddetin yalnızca istatistiksel veya duygusal bir yük olarak algılanması, şiddetin gerçek nedenlerini ve bu şiddetin toplumda nasıl köklendiğini anlamayı zorlaştırmaktadır.

Bu tür yorumlar, aynı zamanda toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin derinleşmesine ve kadına yönelik şiddetin normalleşmesine katkıda bulunmaktadır. Kadınların acılarını ve ölümlerini bir tür takas aracı olarak görmek, kadınların toplumdaki yerinin ve değerinin nasıl algılandığını ortaya koymaktadır. Bu anlayış, kadınların bireysel kimliklerini ve insanlıklarını hiçe sayarak, onları sadece acı ve şiddetin nesnesi haline getirmektedir. Bu paylaşımın ifade ettiği düşünce, toplumda kadına yönelik şiddetin algılanma biçimini de sorgulatmaktadır. Şiddetin doğrudan faili değil de, bu şiddeti yaşayan kadınların birbirleriyle kıyaslanarak nesneleştirilmeleri, toplumsal duyarsızlığı ve empati eksikliğini yansıtmaktadır. Bu durum, şiddete maruz kalan kadınların yaşadıkları travmanın ve toplumsal etkilerinin anlaşılmasını zorlaştırmakta ve bu tür olaylara karşı etkili bir toplumsal tepkinin geliştirilmesini engellemektedir.

Bu gibi tepkiler, kadınların şiddetin malzemesi haline getirildiğinin ve toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin derinleştirildiğinin bir göstergesidir. Bu tür ifadeler, kadına yönelik şiddeti bireysel trajedilerden çıkararak, kadınların acılarını ve ölümlerini araçsallaştırmakta ve normalleştirmektedir. Kadınların birey olarak değil, toplumsal acının ve duygusal yükün taşıyıcıları olarak görülmesi, kadına yönelik şiddetle mücadelede önemli bir engel teşkil etmektedir. Bu tür anlayışların değiştirilmesi ve kadınların insan olarak değerinin tanınması, kadına

yönelik şiddetin önlenmesinde kritik bir adım teşkil etmektedir.



<https://twitter.com/AhmetSa003/status/1202440693513371648>

Meral Akşener'in paylaşımı, Türkiye'deki kadın cinayetlerine dikkat çekerken toplumun vicdanını rahatlatmaya yönelik adalet arayışını ve kadınların güvenliğinin toplumun genel huzuru için ne kadar önemli olduğunu vurgulamaktadır. Akşener, Şule Çet için sağlanan adaletin toplumsal vicdanı biraz rahatlatmış olduğunu belirtirken, aynı zamanda Ceren Özdemir'in kaybıyla yeniden derin bir üzüntü yaşandığını ifade etmektedir. Bu bağlamda, kadınların güvende olmadığı bir ülkede hiç kimsenin huzur ve güven içinde olamayacağını dile getirerek, bu sorunun çözümü için daha kaç kadının kaybedilmesi gerektiğini sorgulamaktadır. Bu mesaj, kadına yönelik şiddetin sadece kadınları değil, tüm toplumu etkileyen ve toplumun bütünlüğünü tehdit eden bir sorun olduğunu açıkça ortaya koymaktadır.

Bu paylaşımın altına yapılan yorum ise, kadınların araçsallaştırılmasının ve kadına yönelik şiddetin nasıl algılandığının çarpıcı bir örneğidir. Bu yorum, suçluları cezalandırma arzusunu ifade ederken, aynı zamanda kadınları masum ve masum olmayan olarak ayıran, dolayısıyla belirli kadınların şiddeti hak ettiğini ima eden bir anlayışı yansıtmaktadır. Bu tür bir yorum, kadınların bireysel kimliklerini ve değerlerini göz ardı ederek, onları belirli kategorilere ayıran ve insanlık dışı bir biçimde değerlendiren bir tutumu sergilemektedir. Yorum, şiddet faillerinin belirli kadınları hedef aldığı ve diğerlerini es geçtiği gibi bir algıyı desteklemektedir. Bu, toplumdaki cinsiyetçi ve

ayrımcı bakış açılarının bir sonucu olmaktadır. Kadınları "masum" ve "masum olmayan" olarak sınıflandırmak, kadınların değerini ve yaşam hakkını bireysel özelliklerine göre değerlendiren bir tutumu ortaya koymaktadır. Bu tür bir ayrımcılık, kadına yönelik şiddeti meşrulaştırma riski taşımaktadır ve şiddetin yaygınlaşmasına katkıda bulunmaktadır. Yorum ayrıca, toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin derinleşmesine ve kadınların yaşam hakkının araçsallaştırılmasına da hizmet etmektedir. Kadın siyasetçiler ve kamuoyunda görünür olan kadınlar, çoğunlukla cesaretleri ve görüşleri nedeniyle hedef alınırken, bu tür yorumlar, bu kadınların daha az koruma altında oldukları ve şiddete maruz kalabilecekleri algısını güçlendirmektedir. Bu durum, kadınların toplumsal ve siyasi alanda aktif olmalarını zorlaştırmakta ve onların seslerini kısma girişimlerini desteklemektedir.

Akşener'in paylaşımına yapılan bu yorum, kadınların araçsallaştırılmasının ve kadına yönelik şiddetin toplumda nasıl algılandığının önemli bir göstergesidir. Kadınları kategorilere ayırarak, belirli kadınları hedef gösteren ve onların şiddeti hak ettiğini ima eden bu tür söylemler, kadına yönelik şiddetin meşrulaştırılmasına ve yaygınlaşmasına katkıda bulunmaktadır. Kadınların bireysel kimlikleri ve değerlerinin tanınması, onların yaşam haklarının korunması ve toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanması, kadına yönelik şiddetin önlenmesinde hayati önem taşımaktadır. Bu bağlamda, toplumsal farkındalığın artırılması ve kadınların araçsallaştırılmasına karşı mücadele edilmesi, daha adil ve güvenli bir toplumun inşası için gerekli olmaktadır.

Bu paylaşımların ve yorumların analizi, kadına yönelik şiddetin nasıl siyasi bir manipölasyon aracı olarak kullanılabileceğini göstermektedir. Kadına yönelik şiddet, sadece belirli olaylar üzerinden gündeme getirilmekte ve bu olaylar, siyasi çıkarlar doğrultusunda şekillendirilmektedir. Bu durum, şiddetin gerçek nedenlerinin ve çözümlerinin tartışılmasını engellemekte ve toplumsal farkındalığı olumsuz etkilemektedir. Bu tür tepkiler, kadınların araçsallaştırılmasının ve kadına yönelik şiddetin siyasi malzeme haline getirilmesinin somut örnekleri olmaktadır.

5.6. Şiddeti Meşrulaştıran Tepkiler

Kadına yönelik şiddeti meşrulaştıran tepkiler, toplumun ikiyüzlü tutumları ve çelişkili davranışlarıyla şekillenmektedir. Bu tepkiler, şiddeti kınayan söylemlerle birlikte, aynı zamanda onu mazur gören veya destekleyen düşünce ve davranışları içermektedir. Bu durum, şiddetin toplum tarafından kabul görmesine ve normalleştirilmesine yol açmaktadır. Kadına yönelik şiddeti meşrulaştıran başlıca tepkiler arasında mağduru suçlama, failleri savunma, şiddeti önemsizleştirme

ve şiddetin haklı gerekçelerle örtülmesi yer almaktadır. Mağduru suçlama, şiddeti meşrulaştıran en yaygın tepkilerden biridir. Bu tepki, kadının yaşadığı şiddetten dolayı kendi davranışlarının, giyiminin veya seçimlerinin sorumlu tutulmasıdır. "Kadınlar giydikleriyle, davranışlarıyla şiddeti davet ediyor" gibi söylemler, şiddetin sorumluluğunu faillerden alıp mağdurlara yüklemektedir. Bu durum, şiddeti haklı göstermenin yanı sıra, mağdurların sessiz kalmasına ve adalete erişimlerinin engellenmesine neden olmaktadır. Failleri savunma, kadına yönelik şiddetin meşrulaştırılmasında önemli bir rol oynamaktadır. Toplumda, faillerin çeşitli nedenlerle şiddet uyguladıkları savunulabilir; ekonomik zorluklar, psikolojik sorunlar veya sosyal baskılar gibi. Bu tür savunmalar, şiddetin kaçınılmaz ve anlaşılır bir davranış olarak görülmesine yol açmaktadır. Faillerin eylemlerinin mazur görülmesi, toplumun şiddet karşısındaki duyarlılığını azaltmakta ve şiddetin tekrarlanma riskini artırmaktadır.

Tablo 1: Kadının Uğradığı Şiddette Sorumluluğu Olduğuna Dair Algı Hakkındaki Değerlendirmeler.

Soru: "Kadın Şiddette uğramışsa bunda kadının da suçu vardır." Yargısı hakkında ne düşünüyorsunuz?									
Kesinlikle Katılıyorum		Katılıyorum		Kesinlikle Katılmıyorum		Fikrim Yok		Toplam 100	
Kadın %	Erkek %	Kadın%	Erkek%	Kadın %	Erkek%	Kadın %	Erkek %	Kadın	Erkek
2	6	9	14	34	25	1	9	50	50

Bu şekliyle tablo değerlendirildiğinde, kadına yönelik şiddette kadının da payı olabileceğini düşünenlerin oranı (kadın %14, erkek %27) toplamda %41'dir. Bu oranların üniversite öğrencileri arasında olması, kadına yönelik şiddetin ciddiyetini koruduğunu ve "geleneksel" düşüncelerin eğitim düzeyi arttıkça da büyük ölçüde devam ettiğini göstermektedir. Bu durum, eğitimin ve bilimsel düşüncenin bazı konularda ataerkil yaklaşımlara yenik düştüğünü ortaya koymaktadır. Araştırmada *Diyarbakırlı bir erkek öğrenci, kadına yönelik şiddetten toplumu ve resmi idareyi sorumlu tutmakla birlikte, kadının da bunda payı olduğunu belirtmektedir: "Kadın da eşine saygı ve sevgiyi göstermelidir. Kadının herhangi bir toplumda eşini küçük düşürücü veya aşağılayıcı bir üslup kullanmaması gerekir."*

Siirtli bir kadın öğrenci ise, kadının şiddete uğramasında kendisinin de sorumlu olduğunu şu şekilde ifade etmektedir: "Kadın şiddete uğramışsa bunda kadının da erkek kadar suçu vardır. Çünkü kadın kendini ezdirmiştir. Kendi hakkını aramasını bilmemiştir ki şiddete maruz kalmıştır."

Ona göre kadını şiddetten koruyacak en önemli şey eğitimidir. "Eğitim görmüş bir kadın hakkını aramasını bilir. Bu yüzden kendi benliğiyle eğitimini tamamlayıp bir meslek sahibi olursa şiddete uğramaz." (Yılmaz, Kuzu, Gülpınar ve Kandemirci, 2013: 1-193).

Şiddeti önemsizleştirme de yaygın bir tepkidir. Kadına yönelik şiddet olayları, bazen "aile içi mesele" veya "geçici öfke patlaması" olarak nitelendirilmektedir. Bu yaklaşım, şiddeti toplumsal bir sorun olarak görmek yerine, bireysel ve geçici bir durum olarak ele almaktadır. Bu da, şiddetin yapısal ve sistematik doğasını göz ardı ederek, toplumun genelinde farkındalık ve önleyici tedbirlerin geliştirilmesini zorlaştırmaktadır. Şiddetin haklı gerekçelerle örtülmesi, özellikle toplumsal normlar ve değerlerle ilgilidir.

Örneğin, "namus" veya "aile şerefi" gibi kavramlar, şiddetin bir tür meşru tepki olarak görülmesine neden olmaktadır. Bu tür gerekçeler, şiddetin toplumsal kabulünü artırmakta ve faillerin cezalandırılmasını zorlaştırmaktadır. Şiddetin haklı görülmesi, toplumsal normların ve değerlerin sorgulanmadan kabul edilmesine yol açmakta ve kadınların bu normlar ve değerler çerçevesinde baskı altında tutulmasına neden olmaktadır. Şiddeti meşrulaştıran tepkilerin doğurduğu sonuçlar, toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin pekiştirilmesi, şiddetin yaygınlaşması ve mağdurların maruz kaldıkları travmanın derinleşmesidir. Bu tepkiler, kadınların adalete erişimini zorlaştırmakta ve şiddetin devam etmesine katkıda bulunmaktadır. Ayrıca, toplumda şiddete karşı duyarlılığın azalmasına ve toplumsal cinsiyet rollerinin yeniden üretilmesine neden olmaktadır. Kadına yönelik şiddetin önlenmesi ve bu tepkilerin ortadan kaldırılması için toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanması ve şiddeti meşrulaştıran söylemlerin ve davranışların eleştirilmesi gerekmektedir. Kadına yönelik şiddeti meşrulaştıran tepkiler, toplumsal ikiyüzlülüğün ve çelişkili tutumların bir yansımasıdır.

Mağduru suçlama, failleri savunma, şiddeti önemsizleştirme ve şiddetin haklı gerekçelerle örtülmesi gibi tepkiler, şiddetin toplum tarafından kabul görmesine ve normalleşmesine yol açmaktadır. Bu durum, kadına yönelik şiddetin yaygınlaşmasına ve toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin derinleşmesine neden olmaktadır.



Hatice
@htcbasgdk

...

Şule Çet olayında' 2 erkekle plazada ne işi varmış açık saçık bir kadın kesin bir şeyi vardır ondan öldürülmüştür dediniz! Feyza için ne diyeceksiniz? Muhafazakar ve allahtan korkum var dediğine görede sınırları olan bir kız, gencecik bir kız! Ve bugün katledildi!
[#feyzayaneoldu](#)



<https://twitter.com/htcbasgdk/status/1344993108677840896>

Bu paylaşım, toplumun kadına yönelik şiddete verdiği tepkilerdeki çifte standardı vurgulamaktadır. Şule Çet'in öldürülmesinden sonra yapılan yorumlar, onun gece geç saatte iki erkekle birlikte bir plazada bulunmasını ve "açık saçık" giyinmesini suçlama unsuru olarak kullanmaktadır. Bu tür yorumlar, kadının yaşam tarzını ve giyim tarzını eleştirerek, şiddeti haklı çıkarmaya çalışan bir yaklaşıma sahiptir. Bu, mağduru suçlayan ve şiddeti meşrulaştıran klasik bir tepkidir. Feyza'nın katledilmesi olayı ise, toplumun bu tür tepkilerde ne kadar ikiye yüzlü olabileceğini göstermektedir. Feyza'nın muhafazakâr bir yaşam tarzına sahip olduğu ve dini inançları gereği sınırları olduğu belirtilerek, onun şiddete maruz kalmasının daha fazla sorgulanması gerektiği ima edilmektedir. Bu paylaşım, muhafazakâr ve dini inançlara sahip bir kadının şiddete uğramasının, toplumun belirli kesimlerinde daha fazla şaşkınlık ve öfke yaratabileceğini ortaya koymaktadır.

Şule Çet gibi farklı bir yaşam tarzına sahip olan kadınların ise şiddeti hak ettiğine dair çarpık bir düşüncüyü yansıtmaktadır. Bu çifte standart ve ikiye yüzlülük, kadına yönelik şiddeti meşrulaştıran ve normalleştiren en büyük sorunlardan biridir. Toplumun belirli kesimlerinin, kadınların davranışlarına ve yaşam tarzlarına dayanarak şiddeti hak ettiklerini düşünmeleri, şiddetin yayılmasına ve kabul görmesine yol açmaktadır. Bu durum, kadınların yaşam haklarının ve özgürlüklerinin, toplumsal normlar ve değerler tarafından sınırlandırılmasına neden olmaktadır.

Şule Çet ve Feyza'nın yaşadıkları olaylar üzerinden yapılan bu tür yorumlar, kadına yönelik şiddetin bireysel ve toplumsal düzeyde nasıl algılandığını ve değerlendirildiğini göstermektedir. Kadınların yaşam tarzlarına, inançlarına ve davranışlarına göre farklı muamele görmeleri, şiddetin temel nedenlerini ve faillerini göz ardı etmektedir. Bu tür tepkiler, şiddetin kökenlerine inmek yerine, mağdurların suçlanmasına ve toplumun derinlemesine bir değişim geçirmemesine neden olmaktadır. Bu paylaşım, kadına yönelik şiddeti meşrulaştıran ikiyezli tepkileri ve toplumdaki çifte standardı açıkça ortaya koymaktadır.



Orion' un Evi
@Orionunevi

...

@Orionunevi ve @Mr_Yunus_ adlı kullanıcılara yanıt olarak

Pınar Gültekin cinayetinde yine herkes katilin evli olmasına takıldı ve kızın evli bir adamla evde ne işi olduğunu sordu? Kimse katile bir genç kıızı zorla eve götürüp varile sokup neden yaktın? demedi. Toplumsal ikiyezlilik başka bir şey değil. Erkekler de bunu çok iyi biliyor.

<https://twitter.com/Orionunevi/status/1354815747000737798>

Bu paylaşım, Pınar Gültekin cinayeti üzerinden toplumun şiddet olaylarına nasıl tepki verdiğini eleştirmektedir. Olayın özü, bir erkeğin bir kadını zorla eve götürüp varile sokarak yakmasıdır, ancak toplumun büyük bir kısmı, katilin evli olmasına ve Pınar Gültekin'in evli bir adamla neden evde olduğuna odaklanmaktadır. Bu durum, mağduru suçlayan ve failin suçunu göz ardı eden bir yaklaşımı ortaya koymaktadır. Toplum, şiddetin ve cinayetin dehşetini görmezden gelip, mağdurun davranışlarını sorgulayarak, şiddeti meşrulaştıran bir tutum sergilemektedir.

Toplumsal ikiyezlilik, kadına yönelik şiddetin yaygınlaşmasında ve meşrulaştırılmasında önemli bir rol oynamaktadır. Mağdurun davranışlarının, giyim tarzının, özel hayatının veya yaşam tarzının sorgulanması, failin suçunun hafife alınmasına ve toplumun gözünde masumlaştırılmasına neden olmaktadır. Pınar Gültekin'in evli bir adamla evde bulunması, olayın vahşetini ve failin suçunu örtbas etmek için kullanılan bir bahaneye dönüşmektedir. Bu tür yaklaşımlar, kadınların yaşadıkları

şiddeti görünmez kılmakta ve adalete ulaşmalarını zorlaştırmaktadır. Erkekler, bu toplumsal ikiyüzlülüğün farkındadır ve bunu kendi avantajlarına kullanmaktadırlar. Suçun ve şiddetin failleri, toplumun bu çifte standardını bildikleri için, kendi eylemlerini haklı çıkaracak veya hafifletecek gerekçeler bulmakta zorlanmamaktadırlar. Bu durum, kadına yönelik şiddetin devam etmesine ve faillerin cezalandırılmamasına neden olmaktadır. Ayrıca, toplumun bu tür tepkileri, diğer kadınların da benzer şiddet olaylarına maruz kalma riskini artırmaktadır, çünkü failler, suçlarının toplumsal düzeyde kabul göreceğini ve mağdurların suçlanacağını bilmektedirler. Bu paylaşım, kadına yönelik şiddeti meşrulaştıran tepkilerin ikiyüzlülüğünü ve bu tepkilerin şiddetin yayılmasına nasıl katkıda bulunduğunu açıkça göstermektedir.

5.7. Adalet Talebinde Çifte Standartlar

Adalet talebinde çifte standartların en belirgin örneklerinden biri, belirli bir şiddet vakasında yüksek sesle adalet talep eden kişilerin, aynı zamanda başka bir kadının yaşam tarzını, görünüşünü veya davranışlarını eleştirerek şiddeti meşrulaştıran yorumlarda bulunmalarıdır. Bu durum, mağdur suçlayıcı bir zihniyetin ve toplumsal cinsiyet normlarına dayalı önyargıların ne kadar derin olduğunu göstermektedir. Bir yandan adalet talep edilirken, diğer yandan bazı kadınların şiddeti hak ettiğine dair söylemler, adalet arayışında samimiysizliği ve tutarsızlığı ortaya koymaktadır. Örneğin, Şule Çet cinayeti gibi trajik bir olayda adalet isteyen bireylerin, aynı zamanda Şule Çet'in yaşam tarzını eleştirerek "gece geç saatlerde iki erkekle ne işi varmış" gibi yorumlar yapması, adalet talebinde çifte standartların tipik bir örneğidir. Bu tür yorumlar, mağduru suçlayarak şiddeti meşrulaştırma eğilimindedir. Aynı kişiler, benzer bir vakada muhafazakâr bir yaşam tarzı süren bir kadının şiddete uğramasını "masum" olarak nitelendirip adalet talep ederken, diğer kadınları yaşam tarzlarından dolayı eleştirmektedir. Bu tutum, adalet arayışında toplumsal cinsiyet kalıplarının ve önyargıların ne kadar etkili olduğunu göstermektedir. Adalet talebinde çifte standartlar, toplumda kadınların maruz kaldığı şiddetin ciddiyetini ve yaygınlığını gölgeleyebilir.

Şiddete uğrayan her kadının eşit şekilde korunması ve adaletin sağlanması gerekirken, belirli kriterlere göre yapılan değerlendirmeler, toplumsal cinsiyet eşitliği mücadelesini zayıflatmaktadır. Bu çifte standart, aynı zamanda faillerin sorumluluktan kaçmalarına ve şiddetin devam etmesine zemin hazırlamaktadır. Adalet talebinde samimi olmak ve tutarlılığı sağlamak için, kadına yönelik her türlü şiddetin karşısında durmak ve mağdurları yaşam tarzlarına, görünüşlerine veya davranışlarına göre yargılamaktan kaçınmak gerekmektedir. Kadına yönelik şiddeti meşrulaştıran

ve mağduru suçlayan her türlü söylem, şiddetin kökünü kurutma mücadelesine zarar vermektedir. Bu nedenle, adalet arayışında bulunan bireylerin, kendi söylemlerini ve tutumlarını da gözden geçirmeleri, toplumsal cinsiyet eşitliği mücadelesinin başarılı olması için hayati önem taşımaktadır.

Kadına yönelik şiddet olaylarında adalet talep eden bireylerin, aynı zamanda başka kadınlar hakkında olumsuz ve şiddet içeren söylemlerde bulunması, adalet arayışındaki çifte standartları ve toplumsal ikiyüzlülüğü ortaya koymaktadır.



Vaziyet

@vaziyetcomtr

...

Öldürülen Şule Çet ve şiddete maruz bırakılan başka kadınların avukatlığını yapan avukat Umur Yıldırım hakkında eski sevgilisini darp etmekten soruşturma açıldı. via @t24comtr



<https://twitter.com/vaziyetcomtr/status/1425067670697807876>

Bu paylaşım, kadına yönelik şiddet olaylarında adalet talep eden ve bu konuda aktif olarak mücadele eden bir avukatın, aynı zamanda kendisinin de şiddet uygulamakla suçlandığını belirtmektedir. Burada, avukatın adalet arayışında bulunduğu davalarda gösterdiği hassasiyet ile kendi kişisel yaşamındaki davranışları arasındaki tutarsızlık dikkat çekmektedir. Şule Çet ve diğer şiddet mağduru kadınlar için adalet arayan bir kişinin, kendi özel hayatında benzer şiddet eylemleriyle suçlanması, adalet talebinde çifte standartları ve ikiyüzlülüğü göstermektedir. Bu

durum, toplumun adalet talebine dair algısını olumsuz yönde etkilemektedir ve adalet arayışındaki samimiyeti sorgulatmaktadır. Şiddetle mücadele eden kişilerin veya kurumların, kendi davranışlarında tutarlılık göstermemesi, bu mücadelenin inandırıcılığını ve etkinliğini zayıflatmaktadır. Avukat Umur Yıldırım'ın durumu, şiddet karşıtı söylemler ile bireysel eylemler arasındaki uçurumu ortaya koymaktadır. Bu tür çelişkiler, toplumda şiddetle mücadeleye olan güveni sarsmakta ve bu mücadelenin samimiyetini sorgulatmaktadır. Adalet talebinde bulunan bireylerin ve kurumların, şiddetle mücadelede tutarlı ve bütüncül bir yaklaşım sergilemeleri gerekmektedir. Şiddetin her türlüsüne karşı durmak, sadece hukuki alanda değil, kişisel yaşamda da şiddetten kaçınmak ve şiddetle mücadelede kararlı olmak anlamına gelmektedir. Bu tür çifte standartlar, şiddetin devam etmesine ve failerin sorumluluktan kaçmalarına olanak tanımaktadır. Adalet talep edenlerin, kendi yaşamlarında da bu taleplerine uygun davranmaları, toplumda şiddetin önlenmesi ve adaletin sağlanması için hayati önem taşımaktadır. Bu paylaşım, adalet talebinde çifte standartların ve ikiyüzlülüğün çarpıcı bir örneğidir.

5.8. Kadına Yönelik Şiddet Olaylarında Toplumsal İkiyüzlülük

İkiyüzlülük kavramı olarak, söylemler ile hayata geçirilen eylemler arasındaki tutarsızlığı, boşluğu tanımlamaktadır (Szabados ve Soifier 1999: 60). Türk Dil Kurumu'na göre ise ikiyüzlülük; "İnandığı, düşündüğü gibi davranmama, özü sözü bir olmama, riya, riyakarlık, mürailik" şeklinde tanımlanmaktadır. Bu terim, kişinin iç düşünceleri ile dışa yansıttığı davranışları arasındaki uyumsuzluğu ifade etmekte ve riya veya riyakarlık olarak da adlandırılmaktadır (tdk.gov.tr). İkiyüzlülük kavramı bireysel düzeyde ele alındığında, genellikle kişilerin gerçek durumlarından daha üstün veya ahlâki standartları vaat eden bir görünüş sergilediği durumları ifade etmektedir. Bu tür kişiler, kendilerini daha fazla dürüst, fedakâr, sadık, bağlı, idealist veya sempatik gibi göstermeye çalışmaktadır. Ancak, bu görünüş sıklıkla kişisel çıkarlar veya toplumsal beklentileri karşılamak amacıyla yapılmakta ve kişinin gerçek niyetleri ile uyumsuz olabilmektedir. İkiyüzlülük, kişinin dışarıdan bakıldığında pozitif veya ahlâki değerlere sahip gibi görünmesine rağmen, gerçekte bu değerlere uymadığı bir durumu tanımlamaktadır (Fernando ve Gross 2006: 11).

Bacon'a göre, gerçeği söyleme zamanını ve kişinin söylediğini yapma niyetini ayırt etme yeteneği keskin bir görüş gerektirmektedir. Bu nedenle Bacon, en büyük ikiyüzlülerin politikacılar arasından çıktığını ifade etmektedir (Bacon 1638: 23).

Kur'an-ı Kerim'de de birçok ayette ikiyüzlülerden bahsedilmektedir. İkiyüzlü anlamına gelen münafık kelimesi Kur'an'da ilk olarak Ankebut Suresi'nde geçmektedir. Buna en güzel örnek; "Allah, imana erenlerin de ikiyüzlülerin de kimler olduğunu mutlaka gösterecektir" (el-Ankebut 29/11) ayetidir. Münafık terimi, mecaz anlamda da kullanılarak "ikiyüzlü" olarak tanımlanan bir kişiyi ifade etmektedir. İkiyüzlü, yaşamını mevcut koşullara uygun vaatlere dayalı olarak düzenleyen ve manevi ve toplumsal sorumluluklardan kolayca kaçma eğiliminde olan bir kişilik yapısını anlatmaktadır (Koytak-Ertürk, 2000: 550).

Kur'an'da münafıkların karakterleri, davranışları ve düşünce tarzları da ele alınmaktadır. Örneğin, Bakara Suresi'nin 8. ayetinden itibaren münafıklar ikiyüzlü olarak tanımlanmakta ve bu tür davranışlardaki zararlı durumlar anlatılmaktadır. Kur'an-ı Kerim'de münafıkların ikiyüzlülükleri nedeniyle iç dünyalarında meydana gelen psikolojik sorunlara da değinilmektedir. Bunlar; kalp katılığı, kalp darlığı ve zorluk gibi isimler altında geçmektedir (Kasapoğlu, 1997: 232). İkiyüzlülük, söylem ve eylemler arasındaki tutarsızlığı içermesine rağmen, tutarsızlık kavramı tek başına ikiyüzlülüğü ifade etmemektedir. İkiyüzlülüğün bir unsuru da tutarsızlıktır. İkiyüzlü bireylerin söylemleri cesurken, eylemleri çok zayıf olmakta ya da eyleme dönüşmemektedir. Bireylerin unutkanlık ya da şartlardan dolayı sözlerini tutamaması ikiyüzlülük olarak görülmemelidir. Ayrıca ikiyüzlülük bir bireyin çelişkili davranışlarını ifade etmektedir. Yani bir kişinin söylemleri ile ona yakın başka bir kişinin tutarsızlıkları ikiyüzlülük olarak görülmemelidir (Szabados ve Soifer 1999).

Machiavelli'ye göre, verilen söz sonrası şartlar değişmiş ise ve bu durumun kendi aleyhine döneceğini düşünüyorsa verilen söz kesinlikle tutulmamalıdır. Yöneticiler, verdikleri sözleri tutmamak için geçerli nedenler bulma konusunda hiç zorlanmamaktadır. İnsanlar, koşullara çok hızlı adapte olmaktadır ve aldatmaya çalışan bir kişi her zaman aldatılmaya hazır bir bireyi ya da topluluğu karşısında bulmaktadır. Liderler, görevleri için gerekli tüm niteliklere sahip değildir ama bahsi geçen niteliklere sahipmiş gibi görünmek zorundadır. Liderleri görenler; dürüst, sözünde duran, insan sever ve merhametli bir kişi olduğunu düşünmektedir (Machiavelli 1513: 66-68).

SONUÇ

Kadına yönelik şiddet, tarih boyunca süregelen ve modern toplumlarda da çözülemeyen ciddi bir sorun olmaya devam etmektedir. Bu şiddet türü, kadınların fiziksel, cinsel, psikolojik ve ekonomik boyutlarda maruz kaldığı zararları içermekte ve bu durum toplumların sağlıklı gelişimini

engellemektedir. Kadına yönelik şiddetin kökenleri üzerine çeşitli teoriler bulunmaktadır. Freud'un teorileri, şiddetin bilinçdışı çatışmalar ve toplumsal baskılarla ilişkili olabileceğini öne sürmektedir. Freud'a göre, bireylerin iç dünyalarında yaşadıkları çatışmalar ve toplumun dayattığı baskılar, agresyonun dışa vurumuna yol açabilmektedir. Bu bağlamda, kadına yönelik şiddet, bireysel ve toplumsal faktörlerin bir kombinasyonu olarak görülebilmektedir. Kadına yönelik şiddetin tarihsel arka planı, toplumların ataerkil yapılarında ve cinsiyetçi tutumlarında kök salmaktadır. Ataerkil değerler, erkeklerin kadınlar üzerinde egemenlik kurduğu ve bu egemenliğin meşru kabul edildiği bir toplum yapısını ifade etmektedir. Bu yapı, kadına yönelik şiddeti normalleştirmekte ve hatta bazı durumlarda haklı göstermektedir. Ataerkil toplumlarda, kadının rolü genellikle ev ve aile ile sınırlandırılmakta, erkeğin rolü kamusal alanda ve karar verme süreçlerinde daha belirgin hale gelmektedir. Bu cinsiyetçi roller, kadına yönelik şiddetin toplumsal kabulünü artırmakta ve şiddetin mağdurlarını suçlayan bir kültür yaratmaktadır.

Modern toplumlarda da bu şiddetin izleri sürmektedir. Şule Çet ve Pınar Gültekin davaları, Türkiye'deki kadına yönelik şiddetin çarpıcı örnekleri olarak öne çıkmaktadır. Şule Çet, 2018 yılında bir plazanın 20. katından düşerek hayatını kaybetmiş, yapılan soruşturmalarda cinsel saldırıya uğradığı ve ardından öldürüldüğü anlaşılmaktadır. Pınar Gültekin ise 2020 yılında kaybolmuş, günler sonra ormanlık alanda varilin içinde yakılmış cesedi bulunmuştur. Bu davalar, sosyal medyada ve kamuoyunda geniş yankı uyandırmakta, ancak aynı zamanda mağdurları suçlayan ve şiddeti meşrulaştıran yorumlarla da dikkat çekmektedir. Bu durum, toplumsal ikiyüzlülüğün kadına yönelik şiddetle mücadelede nasıl büyük bir engel oluşturduğunu göstermektedir. Toplumsal ikiyüzlülüğün sebepleri arasında, ataerkil değerler, cinsiyetçi tutumlar ve toplumsal cinsiyet rollerinin yer aldığı görülmektedir. Bu değerler ve tutumlar, şiddeti kınarken bile onu yeniden üreten bir toplumsal yapı oluşturmakta ve kadınların maruz kaldığı şiddetin normalleştirilmesine zemin hazırlamaktadır.

Ataerkil toplumlarda, kadına yönelik şiddet olayları genellikle bireysel vakalar olarak ele alınmakta ve sistemik bir sorun olarak görülmemektedir. Bu durum, toplumsal cinsiyet eşitsizliklerinin ve kadına yönelik şiddetin sürmesine neden olmaktadır. Türkiye'de kadına yönelik şiddetle ilgili toplumsal algı ve tepkiler, sosyal medya aracılığıyla geniş kitlelere ulaşmakta ve tartışılmaktadır. Sosyal medya, bireylerin düşüncelerini ifade etme, toplumsal olaylara tepki gösterme ve farkındalık yaratma konularında önemli bir araç haline gelmektedir. Ancak, sosyal medyada dile getirilen tepkiler ve tartışmalar, toplumsal ikiyüzlülükleri ve derin çelişkileri de

gözler önüne sermektedir. Kadına yönelik şiddet olayları sosyal medyada geniş yankı bulmakta, toplumun bazı kesimlerinde şiddeti kınayan tutumların yanı sıra mağdurları suçlama, olayları küçümseme ve hatta şiddeti meşrulaştırma eğilimleri de görülmektedir. Bu durum, toplumun kadına yönelik şiddetle mücadelesindeki samimiyetsizliği ve derinleşmiş cinsiyet eşitsizliklerini ortaya koymaktadır.

Araştırmalar, toplumsal ikiyüzlülüğün nedenlerini daha derinlemesine incelemektedir. Ataerkil değerlerin, cinsiyetçi tutumların ve toplumsal cinsiyet rollerinin toplumsal yapıya nasıl entegre olduğunu anlamak, kadına yönelik şiddetin neden bu kadar yaygın olduğunu anlamamıza yardımcı olabilmektedir. Türkiye'deki kadın cinayetlerinin toplumsal tepkilerini incelemeyi amaçlayan bu araştırmada, yeni medya olarak X seçilmiş ve bu kapsamda ilgili örnek olaylara dair birçok paylaşım analiz edilmiştir. Yeni medyanın gündelik yaşam üzerindeki etkisinin artmasıyla, X gibi platformların gündemi takip etmek için en çok tercih edilen mecralardan biri haline geldiği gözlemlenmektedir.

Günümüzde, teknolojinin gelişimiyle birlikte Internet kullanımı her yaş grubunda, cinsiyette ve ekonomik-politik her kesimde yaygın hale gelmektedir. Eğlence, eğitim, iletişim ve dünya gündeminden haberdar olma gibi çeşitli amaçlarla kullanılan Internet, sosyal medyanın hayatımıza girmesiyle birlikte farklı bir boyut kazanmaktadır. Özellikle sosyal medya, bireylerin düşüncelerini ifade etme, toplumsal olaylara tepki gösterme ve farkındalık yaratma konularında önemli bir araç haline gelmektedir. Ancak, sosyal medyada dile getirilen tepkiler ve tartışmalar, toplumsal ikiyüzlülükleri ve derin çelişkileri de gözler önüne sermektedir. Kadına yönelik şiddet olayları sosyal medyada geniş yankı bulmakta, toplumun bazı kesimlerinde şiddeti kınayan tutumların yanı sıra mağdurları suçlama, olayları küçümseme ve hatta şiddeti meşrulaştırma eğilimleri de görülmektedir. Bu durum, toplumun kadına yönelik şiddetle mücadelesindeki samimiyetsizliği ve derinleşmiş cinsiyet eşitsizliklerini ortaya koymaktadır. Bu bağlamda araştırmamızın, X kadına yönelik şiddet hakkında konuşmak ve bilgi paylaşmak için önemli bir platform olarak öne çıkmaktadır hipotezi desteklendiği görülmektedir.

Van Dijk'ın eleştirel söylem analizi çerçevesinde incelenen paylaşımlar, toplumun bu tür olaylara verdiği tepkilerin çeşitliliğini ve karmaşıklığını göstermektedir. Araştırmada, şiddet olaylarına karşı kınama ve adalet çağrısı yapılırken, yine aynı kullanıcıların başka bir şiddeti körükleyerek sergiledikleri ikiyüzlü yaklaşımlar incelenmiştir. Bu çelişkili tutumlar, Türkiye'deki toplumsal

cinsiyet eşitsizliklerinin ve kadın haklarına yönelik algının ne kadar karmaşık olduğunu ortaya koymaktadır. Sosyal medya platformlarının, özellikle X'in, olaylara hızlı tepki verme ve geniş kitlelere ulaşma kapasitesi, toplumsal farkındalığı artırma potansiyeline sahip olduğu gözlemlenmiştir. Ancak, bu potansiyel, toplumun bazı kesimlerindeki derin ön yargılar ve cinsiyetçi tutumlar tarafından gölgelenebilmektedir. Toplumsal ikiyeüzlülüğün temel sebeplerinden biri, ataerkil değerlerin ve cinsiyetçi tutumların toplumda ne kadar derinlemesine yerleşmiş olduğudur. Bu bağlamda paylaşımlarda kullanılan ifadeler şiddetin normalleştirilmesine ve kurbanın sorumluluk paylaşımına yönelik bir eğilim yaratmaktadır. Bu çalışma kapsamında incelenen paylaşımlar ise bunu net bir şekilde ortaya koymaktadır.

İncelenen paylaşımlarda ataerkil toplum yapısının, erkeklerin kadınlar üzerinde egemenlik kurduğu ve bu egemenliğin meşru kabul edildiği bir yapı olarak sosyal medyada da karşımıza çıkmaktadır. Bu yapı, kadına yönelik şiddeti normalleştirmekte ve hatta bazı durumlarda haklı göstermektedir. Sosyal medya analizlerinde de görüldüğü gibi, kadınların giyimleri, davranışları, sosyal hayatları üzerinden yapılan değerlendirmeler, şiddeti kınarken bile onu yeniden üreten bir toplumsal yapı oluşturmaktadır. Mağdurları suçlayan ve onları ahlaki açıdan sorgulayan yorumlar, şiddeti uygulayanları dolaylı yoldan aklamakta ve bu tür şiddet olaylarının devam etmesine zemin hazırlamaktadır.

Kadına yönelik şiddetle mücadelede samimi ve etkili adımlar atılmadıkça, bu tür olayların sosyal medyadaki yankıları ve toplumun bu olaylara verdiği tepkiler, toplumsal ikiyeüzlülüğün ve cinsiyet eşitsizliklerinin derinleşmesine neden olmaktadır. Sosyal medyanın, toplumsal farkındalık yaratma potansiyelinin yanı sıra, bu potansiyelin önündeki engelleri de gözler önüne seren bir platform olarak değerlendirilmesi gerekmektedir. Kadına yönelik şiddetle mücadelede, toplumun tüm kesimlerinin samimi ve kararlı bir şekilde hareket etmesi, ataerkil değerlerin ve cinsiyetçi tutumların sorgulanması ve dönüştürülmesi, sosyal medyada ve gerçek hayatta şiddete karşı daha etkin bir mücadele yürütülmesini sağlamaktadır. Kadına yönelik şiddetin önlenmesi, toplumun genelinde cinsiyet eşitliğinin sağlanması ve kadın haklarının korunması için kritik öneme sahiptir. Bu mücadele sadece kadınların değil, toplumun genel sağlığı ve refahı için de hayati bir gereklilik olarak karşımıza çıkmaktadır.

Toplumsal ikiyeüzlülüğün temel sebeplerinden biri, ataerkil değerlerin ve cinsiyetçi tutumların toplumda ne kadar derinlemesine yerleşmiş olduğudur. Ataerkil toplum yapısı, erkeklerin kadınlar

üzerinde egemenlik kurduğu ve bu egemenliğin meşru kabul edildiği bir yapı olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu yapı, kadına yönelik şiddeti normalleştirmekte ve hatta bazı durumlarda haklı göstermektedir. Sosyal medya analizlerinde de görüldüğü gibi, kadınların giyimleri, davranışları, sosyal hayatları üzerinden yapılan değerlendirmeler, şiddeti kınarken bile onu yeniden üreten bir toplumsal yapı oluşturmaktadır. Mağdurları suçlayan ve onları ahlaki açıdan sorgulayan yorumlar, şiddeti uygulayanları dolaylı yoldan aklamakta ve bu tür şiddet olaylarının devam etmesine zemin hazırlamaktadır. Bir yandan şiddet olaylarına karşı geniş çaplı bir kınama ve adalet çağrısı yapılırken, diğer yandan bazı kullanıcılar mağdurları suçlayıcı veya küçümseyici yorumlar yapmaktadır.

Bu çelişkili tutumlar, Türkiye'deki toplumsal cinsiyet eşitsizliklerinin ve kadın haklarına yönelik algının ne kadar karmaşık olduğunu ortaya koymaktadır. Kadına yönelik şiddet olayları sosyal medyada geniş yankı bulurken, toplumun bazı kesimlerinde şiddeti kınayan tutumların yanı sıra mağdurları suçlama, olayları küçümseme ve hatta şiddeti meşrulaştırma eğilimleri de görülmektedir. Bu durum, toplumun kadına yönelik şiddetle mücadelesindeki samimiyetsizliği ve derinleşmiş cinsiyet eşitsizliklerini ortaya koymaktadır. Araştırmamızdaki bu kısımda ise; X'te kadına yönelik şiddetle ilgili paylaşımlar, cinsiyet normlarının desteklenmesi gibi hâkim tutumları yansıtmaktadır hipotezimizin cevabı olmaktadır.

Araştırma sonuçları, Türkiye'deki kadın politikalarının ve toplumsal cinsiyet eşitliği mücadelesinin sosyal medya üzerindeki yansımalarının, gerçek hayattaki değerlerin ve tutumların bir yansıması olduğunu göstermektedir. Sosyal medyada verilen tepkiler, bireylerin ve toplumun kadına yönelik şiddet konusundaki gerçek düşüncelerini ve tutumlarını ortaya koymaktadır. Şule Çet ve Pınar Gültekin olaylarına verilen tepkilerde, kadına yönelik şiddeti kınayan söylemler kadar, bu şiddeti örtük ya da açık biçimde meşrulaştıran, hatta mağdurları suçlayan söylemler de mevcuttur. Bu durum, toplumsal ikiyüzlülüğün ne kadar derin olduğunu göstermektedir. Şule Çet ve Pınar Gültekin davaları, Türkiye'de kadına yönelik şiddetin boyutlarını ve toplumsal tepkileri anlamak açısından önemli örneklerdir. Şule Çet, 2018 yılında Ankara'da bir plazanın 20. katından düşerek hayatını kaybetmiş, yapılan soruşturmalarda cinsel saldırıya uğradığı ve ardından öldürüldüğü ortaya çıkmıştır. Pınar Gültekin ise 2020 yılında kaybolmuş, daha sonra ormanlık alanda varil içinde yakılmış olarak bulunmuştur. Bu trajik olaylar, Türkiye'de kadına yönelik şiddetin boyutlarını ve toplumun bu tür olaylara karşı tepkilerini gözler önüne sermektedir.

Sosyal medya, bu tür olaylara karşı toplumsal tepkinin en hızlı ve geniş kitlelere ulaşabildiği mecralardan biri haline gelmiştir. X, Facebook, Instagram gibi platformlar üzerinden binlerce kişi, bu olaylara dair görüşlerini paylaşmış ve kamuoyunda büyük yankı uyandırmıştır. Ancak, bu tepkilerin çeşitliliği ve karmaşıklığı, Türkiye'deki toplumsal ikiyüzlülüğün ve derin cinsiyet eşitsizliklerinin bir yansıması olarak değerlendirilebilir. Bir yandan, sosyal medyada bu olaylara karşı geniş çaplı bir kınama ve adalet çağrısı yapılmakta, kadın cinayetlerine karşı farkındalık yaratılmaya çalışılmaktadır. Sosyal medya kullanıcıları, #ŞuleÇetİçinAdalet ve #PınarGültekinİçinAdalet gibi etiketlerle, bu tür olayların faillerinin cezalandırılması ve kadına yönelik şiddetin sona erdirilmesi gerektiğini vurgulamaktadır. Bu tür paylaşımlar, toplumun kadına yönelik şiddete karşı duyarlılığını artırmakta ve farkındalık yaratma açısından önemli bir rol oynamaktadır. Ancak diğer yandan, sosyal medyada mağdurları suçlayan, şiddeti meşrulaştıran ve hatta olayları küçümseyen yorumlar da dikkat çekmektedir. Kadınların giyimleri, davranışları ve sosyal yaşamları üzerinden yapılan değerlendirmeler, şiddeti kınarken bile onu yeniden üreten bir toplumsal yapının varlığını ortaya koymaktadır. Mağdurları suçlayan ve onları ahlaki açıdan sorgulayan bu tür yorumlar, şiddeti uygulayanları dolaylı yoldan aklamakta ve bu tür olayların devam etmesine zemin hazırlamaktadır. Bu bağlamda çalışmamızın, kadına yönelik şiddetle ilgili paylaşımlar kullanıcılarda güçlü duygular uyandırmakta ve konuyla ilgili konuşmaları tetiklemektedir hipotezi de desteklenmektedir.

Toplumsal ikiyüzlülüğün sebepleri arasında, ataerkil değerler, cinsiyetçi tutumlar ve toplumsal cinsiyet rollerinin yer aldığı görülmektedir. Ataerkil toplum yapısı, erkeklerin kadınlar üzerinde egemenlik kurduğu ve bu egemenliğin meşru kabul edildiği bir yapı olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu yapı, kadına yönelik şiddeti normalleştirmekte ve hatta bazı durumlarda haklı göstermektedir. Toplumun bazı kesimlerinde, kadının toplumsal rolü ev ve aile ile sınırlandırılmakta, erkeğin rolü kamusal alanda ve karar verme süreçlerinde daha belirgin hale gelmektedir. Bu cinsiyetçi roller, kadına yönelik şiddetin toplumsal kabulünü artırmakta ve şiddetin mağdurlarını suçlayan bir kültür yaratmaktadır. Türkiye'de kadına yönelik şiddetle mücadelede samimi ve etkili adımlar atılmadıkça, bu tür olayların sosyal medyadaki yankıları ve toplumun bu olaylara verdiği tepkiler, toplumsal ikiyüzlülüğün ve cinsiyet eşitsizliklerinin derinleşmesine neden olacaktır. Sosyal medya platformları, toplumsal farkındalık yaratma potansiyelinin yanı sıra, bu potansiyelin önündeki engelleri de gözler önüne seren bir platform olarak değerlendirilmelidir.

Toplumsal ikiyüzlülüğün temel sebeplerinden bir diğeri de, ataerkil değerlerin ve cinsiyetçi

tutumların toplumda ne kadar derinlemesine yerleşmiş olduğudur. Ataerkil toplum yapısı, erkeklerin kadınlar üzerinde egemenlik kurduğu ve bu egemenliğin meşru kabul edildiği bir yapı olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu yapı, kadına yönelik şiddeti normalleştirmekte ve hatta bazı durumlarda haklı göstermektedir. Sosyal medya analizlerinde de görüldüğü gibi, kadınların giyimleri, davranışları, sosyal hayatları üzerinden yapılan değerlendirmeler, şiddeti kınarken bile onu yeniden üreten bir toplumsal yapı oluşturmaktadır. Mağdurları suçlayan ve onları ahlaki açıdan sorgulayan yorumlar, şiddeti uygulayanları dolaylı yoldan aklamakta ve bu tür şiddet olaylarının devam etmesine zemin hazırlamaktadır. Görüldüğü üzere çalışmamızın, X'te kadına yönelik şiddete ilişkin tartışmalar ile kadınların yanında yer alıyormuş gibi görünüp yine şiddeti destekleyen ikiyüzlü paylaşımlar gözlemlenmektedir hipotezi desteklenmektedir.

Kadına yönelik şiddetle mücadelede, toplumun tüm kesimlerinin samimi ve kararlı bir şekilde hareket etmesi, ataerkil değerlerin ve cinsiyetçi tutumların sorgulanması ve dönüştürülmesi gerekmektedir. Sosyal medyanın, toplumsal farkındalık yaratma potansiyelinin yanı sıra, bu potansiyelin önündeki engelleri de gözler önüne seren bir platform olarak değerlendirilmesi önemlidir. Kadına yönelik şiddetin önlenmesi, toplumun genelinde cinsiyet eşitliğinin sağlanması ve kadın haklarının korunması için kritik öneme sahiptir. Bu mücadele, sadece kadınların değil, toplumun genel sağlığı ve refahı için de hayati bir gerekliliktir.

Kadına yönelik şiddetle mücadelede toplumsal farkındalığı artırmak ve eğitimle bilinç yükseltmek, bu tür çelişkilerin azaltılmasında kritik öneme sahiptir. Farkındalık kampanyaları ve eğitim programları, kadına yönelik şiddetin temel nedenlerini ele alarak ve bireylerin zihinlerinde köklü değişiklikler yaratarak bu sorunun çözümüne katkı sağlamaktadır. Farkındalık kampanyaları, genellikle medya, sosyal medya, kamu spotları ve toplum liderlerinin katılımıyla geniş kitlelere ulaşmaktadır. Bu kampanyalar, kadına yönelik şiddetin kabul edilemez olduğunu vurgularken, aynı zamanda şiddetin ne kadar yaygın ve zararlı olduğuna dikkat çekmektedir. Örneğin, ünlülerin ve kanaat önderlerinin destek verdiği kampanyalar, kamuoyunda geniş yankı uyandırarak daha fazla insanın dikkatini çekmekte ve şiddete karşı duyarlılığı artırmaktadır.

Eğitim programları ise hem okullarda hem de toplum genelinde uygulanarak bireylerin erken yaşlardan itibaren toplumsal cinsiyet eşitliği konusunda bilinçlenmelerini sağlamaktadır. Okullarda verilen toplumsal cinsiyet eşitliği dersleri, gençlerin kadına yönelik şiddeti tanımalarına ve bu şiddete karşı durmalarına yardımcı olmaktadır. Bu dersler, toplumsal cinsiyet rollerinin ve

önyargılarının sorgulanmasını teşvik ederken, aynı zamanda sağlıklı ve saygılı ilişkilerin nasıl kurulacağı konusunda da bilgi vermektedir. Üniversitelerde ve işyerlerinde düzenlenen seminerler ve atölyeler, yetişkinlerin ve profesyonellerin toplumsal cinsiyet eşitliği ve kadına yönelik şiddet konularında farkındalıklarını artırmaktadır. Ayrıca, bu tür eğitim programları, hukuki ve sosyal hizmetler alanında çalışan profesyonellerin de bilinçlenmesine katkıda bulunmaktadır. Polis, sağlık çalışanları ve sosyal hizmet uzmanları gibi profesyonellerin kadına yönelik şiddet konusundaki bilgi ve duyarlılıkları, şiddet mağdurlarına daha etkili ve duyarlı bir şekilde yardım etmelerini sağlamaktadır. Bu eğitimler, aynı zamanda profesyonellerin şiddeti tanıma ve gerekli müdahaleleri yapma konusundaki becerilerini geliştirmektedir.

Kadına yönelik şiddetle mücadelede bilinç yükseltme çalışmalarına yönelik olarak Mor Çatı ve Şefkat-Der önemli faaliyetler yürütmektedir. Bu bağlamda, Mor Çatı'nın bilinç yükseltme çalışmaları kapsamında çeşitli eğitim ve farkındalık çalışmaları, kampanyalar ve yayınlar dikkat çekmektedir. Mor Çatı, dayığa karşı farkındalık oluşturmak amacıyla kampanyalar düzenlemiş ve gazetelerde kampanyalar başlatmıştır. Bu kampanyalar aracılığıyla toplumsal duyarlılık kazandırmak amacıyla yayınlar, izleme raporları ve kitaplar çıkarmıştır. Ayrıca, toplumsal farkındalık sağlamak amacıyla çeşitli atölye çalışmaları düzenlemekte, projeler hazırlamakta ve farklı sivil toplum kuruluşlarıyla bir araya gelerek eylem, platform ve kurultaylarda örgütlenmektedir. Mor Çatı, medeni kanundaki yasal değişikliklerde de öncülük yapmış ve kadınların haklarını savunmak için hukuki mücadelelerde etkin rol oynamaktadır. Ayrıca, başvuran kadınlara psikolog, sosyal çalışmacı ve avukat gibi alanında uzman gönüllüleri aracılığıyla danışmanlık desteği sağlamayı amaçlamaktadır. Şiddet gören kadınlar için 1993 yılından beri sığınak çalışmaları yürüterek kadınların güçlenmelerini ve şiddet yaşamına geri dönmemelerini hedeflemektedir.

Şefkat-Der ise toplumsal kurumlar içerisinde kadınların korunmasına ve erkeklerin caydırılmasına yönelik kamusal politikalar üretmektedir. Danışma ve barınma hizmetleri sunarak, kadını korumaya ve yardım etmeye yönelik çalışmalar yürütmektedir. Şefkat-Der ayrıca toplumsal farkındalığı artırmaya yönelik faaliyetler düzenlemektedir. Her iki kuruluş da kadına yönelik şiddetle mücadelede önemli roller üstlenmiş, kadınların güçlenmesini ve toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlamayı hedeflemişlerdir. Bu amaçla çeşitli kampanyalar düzenleyerek, yayınlar çıkarmış ve toplumun farklı kesimlerine ulaşmayı başarmışlardır.



Şekil 1: Şiddetle Mücadele (Gül, Özen ve Nizam, 2017).

Mor Çatı ve Şefkat-Der'in bilinç yükseltme çalışmaları kadına yönelik şiddetle mücadelede hayati bir rol oynamaktadır. Bu kuruluşlar, kampanyalar ve eğitim faaliyetleri ile toplumsal farkındalığı artırmanın yanı sıra hukuki destek, psikolojik danışmanlık ve sığınma hizmetleri sunarak şiddet mağduru kadınların güçlenmelerine ve hayata yeniden tutunmalarına yardımcı olmaktadır. Böylece, sadece bireysel olarak kadınları desteklemekle kalmamakta, aynı zamanda toplumsal değişim ve cinsiyet eşitliği yönünde önemli adımlar atmaktadırlar.

Kadına yönelik şiddetin önlenmesi ve toplumsal ikiyüzlülüğün azaltılması için yapılması gerekenler, politika önerileri ve sivil toplumun rolü üzerinden değerlendirilecektir. Bu kapsamda, kadına yönelik şiddetin önlenmesi için hükümetin ve toplumun atması gereken adımlar, toplumsal değişim için kritik öneme sahiptir. Politika düzeyinde öncelikle yasal düzenlemelerin ve uygulamaların güçlendirilmesi gerekmektedir. Kadına yönelik şiddetle mücadelede caydırıcı yasal düzenlemeler yapılmalı ve mevcut yasalar etkin bir şekilde uygulanmalıdır. Şiddet suçlarına verilen cezaların artırılması, yargı süreçlerinin hızlandırılması ve mağdurların korunması için özel tedbirlerin alınması, kadına yönelik şiddetin önlenmesi adına önemlidir. Ayrıca, kolluk kuvvetlerinin ve yargı mensuplarının kadına yönelik şiddet konusundaki bilgi ve duyarlılıklarının artırılması, yargı süreçlerinde adaletin sağlanmasına katkıda bulunacaktır.

Değişim için bilimsel adımlar atılmalıdır. Toplumsal değişim için öneriler kapsamında, kadına yönelik şiddetin önlenmesine ilişkin çeşitli stratejiler öne çıkmaktadır. Kadına yönelik şiddet sorununu çözmek amacıyla toplumsal sahada derinlemesine araştırmalar yapılması ve elde edilen sonuçların bilimsel ve disiplinler arası bir yaklaşımla analiz edilmesi önemlidir. Bu yaklaşımlar, kadına yönelik şiddeti önlemek için oluşturulacak kamu politikasının temelini oluşturacaktır. Kamu politikalarının başarısının düzenli olarak denetlenmesi ve sahadan sürekli geribildirim alınarak geliştirilmesi gerekmektedir. Böylece, etkili bilimsel yaklaşımlar belirlenerek kamu politikalarının başarıya ulaşması sağlanacaktır. Bu süreçte, kadınların yaşadıkları sorunları ve kadına yönelik şiddeti önlemek amacıyla oluşturulacak kamu politikasının belirli ilke ve öneriler taşıması gerektiği vurgulanmaktadır (Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 2023).

Eğitim ve farkındalık kampanyaları da şiddetin önlenmesinde kritik rol oynamaktadır. Toplumsal cinsiyet eşitliği ve kadına yönelik şiddet konularında geniş çaplı eğitim ve farkındalık kampanyaları düzenlenmelidir. Okullarda, üniversitelerde ve iş yerlerinde toplumsal cinsiyet eşitliği eğitimleri verilerek, genç nesillerin bu konuda bilinçlenmeleri sağlanmalıdır. Medya kampanyaları ve kamu spotları aracılığıyla toplumun geniş kesimlerine ulaşmak, şiddetin normalleştirilmesini önlemek ve toplumsal bilinci artırmak açısından önemlidir. Mağdurlara yönelik destek hizmetlerinin artırılması da gereklidir. Kadına yönelik şiddet mağdurlarına barınma, psikolojik destek, hukuki danışmanlık ve sağlık hizmetleri sunulmalıdır. Kadın sığınma evlerinin sayısının artırılması, bu merkezlerin erişilebilirliğinin ve hizmet kalitesinin yükseltilmesi, mağdurların şiddetten korunmaları ve yeni bir hayata başlamaları için önemlidir. Ayrıca, acil durum hatları ve destek merkezlerinin yaygınlaştırılması, şiddet mağdurlarının hızlı ve etkin bir şekilde yardım almasını sağlayacaktır. Sosyal medya, kadına yönelik şiddetle mücadelede etkin bir araç olarak kullanılmaktadır. Bu bağlamda, "Kadına Yönelik Şiddete Hayır" temalı kampanyalar dünya genelinde farkındalık yaratmayı amaçlamaktadır. Un Women'ın "Turuncu Giyiyorum Çünkü" kampanyası, sosyal medya platformlarını kullanarak geniş katılım sağlamış ve büyük bir etki yaratmıştır. One Billion Rising kampanyası ise, 14 Şubat 2013 tarihinde dünya genelinde 1 milyar insanın dans ederek kadına yönelik şiddete karşı durduğu bir organizasyon olarak dikkat çekmiştir. Sosyal medyanın geniş erişim gücü, katılımcılık, açıklık ve yenilik gibi özellikleri, kadına yönelik şiddetle mücadelede etkili olmasını sağlamaktadır. Bu kampanyalar, geniş kitlelere ulaşarak farkındalık yaratmakta ve toplumsal değişim sağlamaktadır (Karatay, 2015: 21-36).

Sivil toplum kuruluşlarının rolü de toplumsal değişimde belirleyici bir faktör olmaktadır. Sivil toplum kuruluşları, kadına yönelik şiddetin önlenmesi ve toplumsal bilincin artırılması konularında önemli katkılar sunmaktadır. Bu kuruluşlar, mağdurlara destek hizmetleri sunarak, toplumsal farkındalık kampanyaları düzenleyerek ve hukuki reformlar için lobi faaliyetleri yürüterek şiddetle mücadelede aktif rol oynamaktadır. Ayrıca, sivil toplum kuruluşları, toplumsal cinsiyet eşitliği konusunda eğitim programları düzenleyerek, bireylerin bu konudaki bilgi ve duyarlılıklarını artırmaktadır. Sivil toplumun katkıları arasında, şiddet mağdurlarına yönelik rehabilitasyon ve destek programları, farkındalık artırma kampanyaları ve politika yapıcılarla iş birliği yaparak yasa ve uygulama değişikliklerini teşvik etmek yer almaktadır. Sivil toplum kuruluşları, aynı zamanda kadına yönelik şiddet konusundaki veri toplama ve araştırma faaliyetleriyle de bu alandaki bilgi eksikliklerini gidermeye çalışmaktadır. Bu kuruluşlar, kadına yönelik şiddetle mücadelede toplumsal dayanışmayı güçlendirmekte ve mağdurların seslerini duyurmak için platformlar sağlamaktadır.

Kadına yönelik şiddetin önlenmesi ve toplumsal ikiyezölölölölölöl azaltılması için politika önerileri ve sivil toplumun rolü büyük önem taşımaktadır. Hükümetin yasal düzenlemeleri güçlendirmesi, eğitim ve farkındalık kampanyaları düzenlemesi, mağdurlara destek hizmetleri sunması ve sivil toplum kuruluşlarının bu süreçte aktif rol alması, toplumsal değişimin sağlanması için gereklidir. Toplumun her kesiminin bu mücadelede bilinçli ve duyarlı bir şekilde yer alması, daha güvenli ve eşitlikçi bir toplumun inşasına katkıda bulunacaktır. Bu kapsamda, toplumsal cinsiyet eşitliği ve kadına yönelik şiddetle mücadele konularında bütüncül ve koordineli bir yaklaşım benimsenmelidir. Eğitim sisteminden yargıya, sağlık hizmetlerinden sosyal politikalara kadar her alanda yapılacak iyileştirmeler, kadına yönelik şiddetin önlenmesinde ve toplumsal ikiyezölölölölölöl azaltılmasında etkili olacaktır.

KAYNAKÇA

- Alat, Z. (2006). News coverage of violence against women: The Turkish case. *Feminist Media Studies*, 6(3), 295–14. <https://doi.org/10.1080/14680770600802041>
- Alat, Z. (2006). News Coverage Of Violence Against Women. *Feminist Media Studies*, 6 (3), pp.295-314
- Akkaş, İ., Uyanık, Z. (2016). Kadına Yönelik Şiddet, *Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi SBE Dergisi* 6 (1), 32 – 42
- Andrews, T. (2012). What is social constructionism? Grounded theory review, 11(1). <http://groundedtheoryreview.com/>
- Arabacı, L. B., & Uygun, T. (2022). Şiddet uygulayan ve şiddet uygulanan bireylerin özellikleri. *Hemşirelik Bilimi Dergisi*, 5(1), 38-46.
- Avcı, F. (2018) Toplumsal Cinsiyet ve Medya İlişkisi: Yazılı Basında Kadına Şiddet ve Kadın Cinayetleri Haberleri Üzerinde Bir Analiz, [Yayımlanmış yüksek lisans tezi], Akdeniz Üniversitesi
- Avcı, F., & Güdekli, İ. A. (2018). Toplumsal Cinsiyet Ve Medya İlişkisi: Yazılı Basında Kadına Şiddet Ve Kadın Cinayetleri Haberleri Üzerine Bir Analiz. *Uluslararası Kültürel Ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 4(2), 475-506.
- Başgeçmez, A. C., & Özerk, H. (2021). İnsanın saldırgan ve şiddet içeren davranışlarını psikoterapi kuramlarının ele alış biçimlerinin değerlendirilmesi. *OPUS International Journal of Society Researches*, 18(44), 8475-8499.
- Banarlı, N, S. (1972). Resimli Türk Edebiyatı Tarihi, İstanbul. (s, 2)
- Berger, A. A. (2018). Media and Communication Research Methods: An Introduction to Qualitative and Quantitative Approaches. Sage Publications.
- Bermek, S., Matakos, K., & Unan, A. (2023). Victim-blaming Social Norms and Violence Against Women: Correcting Misperceptions or Morality Drive Policy and Behavior Change?. *Available at SSRN*.
- Bıçer, İ. (2021), Kadına Yönelik Şiddetle Mücadelede Medyanın Rolü, *İdarecinin Sesi* (199), 58-68
- Birer, A.B. (2017) Bir Feminist Mizah İncelemesi: 5harfliler.com. Master's Thesis. İstanbul University Institute of Social Sciences.
- Binark, M. (2015) Yeni Medya Çalışmalarında Araştırma Yöntem ve Teknikleri. İstanbul: Ayrıntı Publishing.
- Boyacıoğlu, İ. (2016), Dünden Bugüne Türkiye’de Kadına Yönelik Şiddet ve Ulusal Kadın Çalışmaları: Psikolojik Araştırmalara Davet, *Türk Psikoloji Yazıları*, 19(özel sayı), 126-145

- Burcu Gümüş (2021), Dr., Doğu Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi İletişim Bilimleri Bölümü. burcugumus@dogus.edu.tr, ORCID: 0000-0003-2643-2744.
- Burr, V. (2015). *Social Constructionism* (3rd ed.). Routledge.
- Caputi, Jane – Russell, Diana E.H. (1990), “Femicide: Speaking the Unspeakable”, Ms., Vol. 1(2), s. 34-37.
- Cihan, F. S. (2020) İletişimsel Boyutta Kadına Şiddetin Medyaya Yansıması, [Yayımlanmış yüksek lisans tezi], İstanbul Aydın Üniversitesi
- Carter, C., Steiner, L., & McLaughlin, L. (2014). *The Routledge companion to media & gender*. Routledge.
- Cundiff, G. (2013). The influence of rap and hip-hop music: An analysis on audience perceptions of misogynistic lyrics. *Elon Journal of Undergraduate Research in Communications*, 4(1).
- Davidson, H. (2015, February 16). Rape and murder of young woman sparks mass Twitter protest in Turkey. *The Guardian*. Retrieved from <https://www.theguardian.com/world/2015/feb/17/turkishwoman-ozgecan-aslans-sparks-anti-violence-campaign-sende anlat>
- Demir, Y., Özel, C., & Sütçü, S. (2022). Erken yaşta evliliklerin bireysel ve toplumsal sonuçları. *Disiplinlerarası Çocuk Hakları Araştırmaları Dergisi*, 2(3), 49-62.
- Dillon, G., Hussain, R., Loxton, D., & Rahman, S. (2013). Mental and physical health and intimate partner violence against women: A review of the literature. *International Journal of Family Medicine*, 2013, 313909, 15. articleID. <https://doi.org/10.1155/2013/313909>
- Dinç, M. (2018) Türkiye’de Yeni Medya ve Dijital Aktivizm: #SendeAnlat Örneği, [Yayımlanmış yüksek lisans tezi], Doğu Akdeniz Üniversitesi
- Duman, K. (2018). Arama motorları ve internet haberciliğine etkileri: Türk internet haber medyası örneği. *Selçuk İletişim*, 11(1), 257-287.
- Edwards, C., Bolton, R., Salazar, M., Vives-Cases, C., & Daoud, N. (2024). Young people’s constructions of gender norms and attitudes towards violence against women: a critical review of qualitative empirical literature. *Journal of Gender Studies*, 33(1), 100-111.
- Edwards, K. M., Turchik, J. A., Dardis, C. M., Reynolds, N., & Gidycz, C. A. (2011). Rape myths: History, individual and institutional-level presence, and implications for change. *Sex Roles*, 65(11–12), 761–773. doi: 10.1007/s11199-011-9943-2.
- Eigenberg, H., & Garland, T. (2008). Victim blaming. In Laura J. Moriarty (Ed.), *Controversies in Victimology* (pp. 21–36). Newark, NJ: LexisNexis Anderson Publishing
- Erol, A. (2021). Toplumsal cinsiyet kavramı bağlamında feminist yaklaşımların bir analizi. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (53), 31-54.

- Freud, S. (1913). *Totem und Tabu: Einige Übereinstimmungen im Seelenleben der Wilden und der Neurotiker*. Leipzig: H. Heller.
- Foucault, M. (1972). *Dilsel Dönüşümler: Akıl Hastalıklarının Tarihine Giriş* [The Archaeology of Knowledge]. (A. Ersen, Çev.). Yapı Kredi Yayınları.
- Gencer M.Z., Ağırman E., Arıca S, 2019. İstanbul ilinde kadına yönelik şiddet sıklığı ve kadınların şiddet algısı. *Ahi Evran Tıp Dergisi*, 3(1), pp. 18-25.
- Gergen, K.J. (1985). Sosyal inşacı araştırma: Bağlam ve çıkarımlar. Sosyal olarak kişinin yapısı (s. 3-18). Springer.
- Ghanbarlou, R. M. (2020). KADINA YÖNELİK ŞİDDETİ ETKİLEYEN TOPLUMSAL FAKTÖRLER ÜZERİNE SOSYOLOJİK BİR İNCELEME. *Tarsus Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 1(1), 58-68.
- Greckhamer, T., & Cilesiz, S. (2014). Rigor, transparency, evidence, and representation in discourse analysis: Challenges and recommendations. *International Journal of Qualitative Methods*, 13(1), 422–443. <https://doi.org/10.1177/160940691401300123>
- Güvenç, C. (2020). Sosyal Bilimlerde Yöntem Olarak Pozitivizm Bakış Açısı ve Değerlendirmesi. *İşletme Ekonomi ve Yönetim Araştırmaları Dergisi*, 3(2), 109-120.
- Gündüz, A. (2012). Tarihi Süreç İçerisinde Türk Toplumunda ve Devletlerinde Kadının Yeri ve Önemi. *ASSS*.
- Jørgensen, M. W., & Phillips, L. (2002). *Discourse analysis as theory and method*. Sage. <https://doi.org/10.4135/9781849208871>
- Heise, L. L. and A. Kotsadam (2015): “Cross-national and multilevel correlates of partnerviolence: an analysis of data from population-based surveys,” *The Lancet Global Health*, 3, e332–e340.
- Heath, N. M., Lynch, S. M., Fritch, A. M., & Wong, M. M. (2013). Rape myth acceptance impacts the reporting of rape to the police: A study of incarcerated women. *Violence Against Women*, 19(9), 1065–1078.
- İbn-i Batuta Seyahatnamesi’nden Seçmeler (1986), İstanbul.
- Karatay, A., & Karatay, A. (2015). Sosyal Sorumluluk Bağlamında, Dünyada “Kadına Yönelik Şiddete Hayır” Temalı Sosyal Medya Kampanyaları ve Aktivizm Örnekleri. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 8(1), 21-36. <https://doi.org/10.12780/uusbd.84581>
- Kaplan, M., (1979). *Oğuz Kağan Destanı*. İstanbul: Dergâh Yayınları. (s. 38).
- Kaplan, L., (1998). *Cemiyetlerde ve Siyasi Teşkilatlarda Türk Kadını*, Ankara: Atatürk Araştırma Merkezi. (s. 2)
- Kaur, R., & Garg, S. (2008). Addressing domestic violence against women: An unfinished

- Kutluoğlu, A. H. K. (2019). Kadına Yönelik. İNSAMER, Araştırma 93
- Leblebiciler, A. N. (2020) Şiddetin Görünmeyen Yüzü: Kadının Kadına Şiddeti, [Yayımlanmış yüksek lisans tezi], Sakarya Üniversitesi
- McNamara, N. (2013). Similarities between sex assault cases Torrington and Steubenville emerge. The Register Citizen, Accessed, 19 March, 2024. Retrieved from <http://www.middletownpress.com/article/MI/20130321/NEWS/303219995>
- Mardikantoro, H. B., Baehaqie, I., & Badrus Siroj, M. (2022). Construction of women in media: A critical discourse analysis on violence against women in newspaper. Cogent Arts & Humanities, 9(1), 2146927.
- Moody-Ramirez, M., Lewis, T., & Murray, B. (2015). The 2013 Steubenville rape case: An examination of framing in newspapers and user-generated content. Southwestern Mass Communication Journal, 30(2), 1–22.
- Nalbant, F., & Korkmaz, T. (2019). Feminist teori temelinde toplumsal cinsiyet eşitliğinin Türkiye bağlamında değerlendirilmesi. Artvin Çoruh Üniversitesi Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi, 5(2), 165-186.
- Oktay, E. Y. (2015), Türkiye'nin ve Dünyanın Ortak Sorunu: Kadına Şiddet, *Akademik Araştırmalar Dergisi*, 57 – 118
- Özkan G, 2017. Kadına yönelik şiddet-aile içi şiddet ve konuya ilişkin uluslararası metinler üzerine bir inceleme. Hacettepe Hukuk Fakültesi Dergisi, 7(1), pp. 533-564.
- Okazaki M., Matsuo Y., 2008. Semantic Twitter: Analyzing tweets for real-time event notification. Paper presented at International Conference on Social Software, Cork, Ireland, 3–4 March, pp. 63–74.
- Pang B., Lee L., 2008. Opinion mining and sentiment analysis. Foundations and Trends in Information Retrieval, 2, pp. 1–135.
- Payne, D. L., Lonsway, K. A., & Fitzgerald, L. F. (1999). Rape myth acceptance: Exploration of its structure and its measurement using the Illinois rape myth acceptance scale. Journal of Research in Personality, 33(1), 27–68.
- Polat, O. (2016). Şiddet. Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, 22(1), 15-34.
- Prinçci, E. & Şen, M. A. (2020). Kadına Yönelik Şiddet Ve Hukuksal Boyutu, *Sağlık ve Toplum*, (20), 21 – 27
- Ryan, W. (1971). Blaming the victim. New York, NY: Pantheon Books.

- Sargın, A. (2012). Kamu Kurumları ve Kadın Sivil Toplum Örgütleri İçin Kadına Yönelik Şiddet İle Mücadele ve Şiddette Uğrayan Kadınlara Destek Mekanizmaları, *Kadın ve Kadın STK'larının Güçlendirilmesi Projesi*, 1 -41
- Sarioğlu, E. B. (2020). Sosyal Medyada Adalet Kavramı: Kadına ve Çocuğa Yönelik Şiddetin Sosyal Medyadaki Yansımaları, *Karadeniz Uluslararası Bilimsel Dergi*, 291 – 219
- Sills, S., Pickens, C., Beach, K., Jones, L., Calder-Dawe, O., Benton-Greig, P., & Gavey, N. (2016). Rape culture and social media: Young critics and a feminist counterpublic. *Feminist Media Studies*, 16(6), 1–17.
- Silsüpür, Ö., & Övüç, M. (2022). Kadına yönelik şiddete karşı toplumsal farkındalık yaratma ve kamuoyu oluşturma aracı olarak sosyal medya: Kadın sivil toplum kuruluşları üzerine bir araştırma. *Uluslararası Medya ve İletişim Araştırmaları Hakemli Dergisi*, 5(1), 1-25.
- Stankiewicz, J. M., & Rosselli, F. (2008). Women as sex objects and victims in print advertisements. *Sex roles*, 58, 579-589.
- Stubbs-Richardson, M., Rader, N. E., & Cosby, A. G. (2018). Tweeting rape culture: Examining portrayals of victim blaming in discussions of sexual assault cases on Twitter. *Feminism & Psychology*, 28(1), 90-108.
- Sakhiyya, Z., & Locke, K. (2019). Empowerment vs. meritocracy discourses in Indonesian public universities : The case of female leaders. *Asian Journal of Women's Studies*, 25(2), 198–216. <https://doi.org/10.1080/12259276.2019.1610210>
- Saygılıgil, F. (2015). Toplumsal Cinsiyet Tartışmaları. Dipnot Yayınları. [https://avys.omu.edu.tr/storage/app/public/senem.gurkan/138623/toplumsal_cinsiyet_tartismalari-%C4%B0stanbul%20%C3%9Cniversitesi%20\(1\).pdf](https://avys.omu.edu.tr/storage/app/public/senem.gurkan/138623/toplumsal_cinsiyet_tartismalari-%C4%B0stanbul%20%C3%9Cniversitesi%20(1).pdf)
- Şesen, R.(1995). İbn-İ Fadlan Seyahatnamesi. İstanbul.
- Şort giyen Ayşegül Terzi'ye tekme atan şahıs tahliye edildi. (26 Ekim 2016). Alınan <https://www.evrensel.net/haber/293827/sort-giyen-aysegul-terziye-tekme-atan-sahis-tahliye-edildi>
- Şortlu kadına tekme atan Çakıroğlu'nun cezası belli oldu.(2017). Alınan <https://www.politikyol.com/sortlu-kadina-tekme-atan-cakiroglunun-cezasi-belli-oldu/>
- Susilo, D. (2017). Masculinity discourse on media text: A critical review about news about violence on online news portals. *jurnal masyarakat. Masyarakat, Kebudayaan Dan Politik*, 30(4), 344–352. <https://doi.org/10.20473/mkp.V30I42017.344-352>
- Sutherland, G., Easta, P., Holland, K., & Vaughan, C. (2019). Mediated representations of violence against women in the mainstream news in Australia. *BMC Public Health*, 19(1), 502–508. <https://doi.org/10.1186/s12889-019-6793-2>
- Tankard, M. E. and E. Levy Paluck (2016): “Norm Perception as a Vehicle for Social Change,”

Social Issues and Policy Review, 10, 181–211.

Türk Dil Kurumu. (2024). *Kategori: Sözlük* (1. baskı). Karton Kapak. ISBN: 978975176664.

Türker Terlemez, S. (2013). *Global Sözlük Fransızca - Türkçe ve Türkçe - Fransızca*. İstanbul, Türkiye: Engin Yayınevi. (Barkod No: 9789753204859)

Türkmen, B. ELEŞTİREL SOSYOLOJİ VE TOPLUMSAL HAREKETLER. Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, (62), 69-82.

UNCSW, United Nations Commission on the Status of Women. (1996). *Elimination of stereotyping in the mass media: Report of the Secretary General*.

Valenti, J. (2014). “Our daughter is dead. We’re the surviving victims”: Rape, bullying, and suicide after a viral flood.” The Guardian. Edition: U.S., 3 October 2014. Retrieved from <http://www.theguardian.com/commentisfree/2014/oct/03/-sp-rape-bullying-rehteach-parsons-audr ie-pott-families>.

Van Dijk, Teun A. (2001). “Multidisciplinary CDA: A Plea for Diversity”. *Methods of Critical Discourse Analysis*. Eds. Ruth Wodak, Michael Meyer. London: Sage, 95-120

Van Dijk, Teun A. (2009a). “Critical Discourse Studies: A Socio-cognitive Approach”. *Methods of Critical Discourse Analysis* (2nd edition). Eds. Ruth Wodak, Michael Meyer. London: Sage, 95-120.

Vatandaş, C. (2007). Toplumsal cinsiyet ve cinsiyet rollerinin algılanışı. *Istanbul Journal of Sociological Studies*, (35), 29-56.

Westerman, D., Spence, P. R., & Heide, B. V. (2014). Social media as information source: Recency of updates and credibility of information. *Journal of Computer-Mediated Communication*, 19(2), 171–183.

World Health Organization Global and Regional Estimates of Violence Against Women: Prevalence and Health Effects of Intimate Partner Violence and Non-Partner Sexual Violence 2013. <http://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/85239 /?sequence=1>. (Access date: 08 March 2021).

World Health Organization. World Report on Violence and Health 2002. https://www.who.int/violence_injury_prevention/violence/world_report/en/summary_en.pdf(Access date: 08 March 2021).

Yıldız T. KADINA YÖNELİK ŞİDDET VE ŞİDDETİ TANILAMADA ACİL HEMŞİRESİNİN ROLÜ. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*. 2011;14(3):59-66.

Yetim, D. ve Şahin, EM. (2008). Aile Hekimliğinde Kadına Yönelik Şiddete Yaklaşım, *Aile Hekimliği Dergisi*, 2(2), 48-53.

Yıldırım, A. (1998). Sıradan Şiddet: Kadına ve Çocuğa Yönelik Şiddetin Toplumsal Kaynakları,

İstanbul, Boyut Kitapları.

- Yıldırım, B. (2015), Yeni Medya Ortamlarında Örgütlenme ve Toplumsal Etkileri: #SendeAnlat
- Yılmaz, C. (2020). Bourdieu’da Temel Kavramlar ve Simgesel Şiddet Analizi. *Habitus Toplumbilim Dergisi*, (1), 161-179.
- Örnek Olay İncelemesi, Toplumsal ve Kurumsal Çatışmalar ve Çözümler Kongresi Bildiriler Kitabı , 325 - 338
- Yıldırım, E. (2019) Sosyal Medyada Kadına Yönelik Dijital Şiddet, [Yayımlanmış yüksek lisans tezi], İstanbul Üniversitesi
- Yıldırım, Z. M. (2021). Ayrımcılık ve Şiddetin Toplumsallaşması: Sosyal Adalet ve Toplumsal Barış. *Çalışma ve Toplum*, 3(70), 1813-1838.
- Yurdigül, Y., Zinderen, İ. E. (2012). Yeni Medyada Haber Dili (Ayşe Paşalı Olayı Üzerinden Geleneksel Medya ve İnternet Haberciliği Karşılaştırması). *The Turkish Online Journal of Design, Art and Communication* 7 (1), 32 – 42
- Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi. (2023). 10(1), 360-382.
- Sallan Gül, S., Özen, B., & Kahya Nizam, Ö. (2017). MORÇATI VE ŞEFKAT-DER ÖRNEĞİNDE KADINA YÖNELİK ŞİDDETLE MÜCADELEDE SİVİL TOPLUMUN ROLÜ. *Süleyman Demirel Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*(42), 199-226.
- Yılmaz, E., Kuzu, Ş. L., Gülpınar, D. B., & Kandemirci, D. (2013). Aile içi şiddet ve kadına yönelik şiddet. *Nişantaşı Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 1(1),

ÖZGEÇMİŞ

İlk ve orta öğrenimini Samsun Çarşamba’da tamamladı. 2008 yılında girdiği İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Halkla İlişkiler ve Tanıtım bölümünden 2012 yılında mezun oldu. Doğuş Yayın Grubundan staj ile medya sektörüne girerek, Ciner Yayın Grubu ve Demirören Yayın Grubu bünyesinde uzun yıllar editör, sosyal medya uzmanı olarak çalıştı. Şu an ise Argivit markasının Dijital Pazarlama Yöneticisi olarak görev yapmaktadır. Aynı zamanda bu alanda sağlık ve eğitim kurumlarına danışmanlık hizmeti vermektedir. 2022 yılından bu yana Yalova Üniversitesi İletişim ve Tasarım Anabilim Dalı İletişim Sanatları Bölümü’nde Tezli Yüksek Lisans yapmaktadır.

